

www.caferilik.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

KURTULUŞ ÇAĞRISI

Yazarı:
Hüseyin Behrani /r.a/

Çeviri:
Abdullah Turan

Al-i Taha
Yayıncılık

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	4
Yazarın Önsözü	6
Birinci Bölüm	8
Ahlâka Olan İhtiyaç, Faydası Ve Önemi	8
İkinci Bölüm	16
Ahlâk İlmini Öğrenmenin Önemi Ve Yararları	16
Üçüncü Bölüm	20
İnsan, Ebedi Saadet İçin Yaratılmıştır	20
Dördüncü Bölüm	24
Allah'a Giden Bazı Yolların Açıklanması	24
Beşinci Bölüm:	34
İnsan Kendi Kendiliğinden Aciz Ve Güçsüz, Ama Allah Teala'yla Bağlantısına Nazaran, Yüce Makamı Olan Bir Varlıktır	34
Altıncı Bölüm	42
Her Şey Kendisinden Yukarıdakine Oranla Küçük Ve Değersizdir	42
Yedinci Bölüm	52
Hakka Giden Yol Nasıl Katedilir?	52
Sekizinci Bölüm	66
Mümin Bir Kimse, Rabbi'nden Peygamberi'nden Ve İmamı'ndan Birer Haslet Almadıkça Kamil Olamaz	66
1- Sözünde Durma	80
2- Karşılıksız İhsan Etmek	81
3- Kendisinin İhtiyacı Olduğu Halde Diğerlerini Kendisine Tercih Etmek	81

Dokuzuncu Bölüm.....	84
Kazaya Rıza Olma.....	84
1- Gamlardan Arınmak.....	86
2- Kazaya Rıza Göstermek	88
3- Allah'a Güvenmek.....	89
4- İtirazcı Olmamak.....	90
5- Geleceği, Geçmişle Mukayese Etmek.....	90
Kazaya Rıza Konusunda Önemli Bir Nükte.....	94
Onuncu Bölüm.....	100
Kazaya Rızadan Sonuçlanan Tevekkül, Tefviz Ve Teslimiyet	100
İmanın Vasfı.....	113
İslam'ın Vasfı	114
İman'dan Çıkmanın Açıklaması	114
On Birinci Bölüm.....	118
Müminler Farklı Derecelere Sahip Olup İmanlarına Göre Birbirlerinden Üstündürler.....	118

TAKDİM

Bismillahirrahmanırrahim

İnsan, kendi kazanımına giren bütün düşünce, vasiyet ve eylemlerinde bilinçli olmak ve bilinç üzere hareket etmek zorundadır. Aksi takdirde kazanımları, ne kendisine, ne de diğer insanlara bir yarar sağlamaz; hatta kendisinin, hak ve hakikatten daha da uzaklaşmasına vesile olduğu gibi, başkaları için de, zararlı bir varlık konumunu alır. Aynen gideceği maksadın, hangi istikamette olduğunu bilmediğinden, ters istikamette yürüyen bir insan gibi ki; böyle bir kimsenin hızla yürümesi, onu maksada yaklaştırmaz; aksine, hedeften daha da uzaklaşmasını sağlar; ona kanarak aynı istikamette hareket edenlerin de, sonunda hüsrana uğrayıp kaybedecekleri ortadadır.

Bu yüzden, insanın ilk önce, kendi varlık bilincine kavuşması, kendini tanıması, bu âlemdeki var oluş ve hayat hedefinin ne olduğunu iyice bilip bellemesi, daha sonra da, marifetine ulaştığı bu hedef doğrultusunda hareket edip çaba harcaması icap eder.

Ehl-i Beyt Mektebi'ne göre nefis terbiyesini konu edinen elinizdeki bu hacmi küçük eser, bu mektebin önde gelen ahlak ve irfan büyüklerinden Ayatullah Hüseyin Behrani tarafından kaleme alınmıştır. Orijinal adı: *"Et- Tariku ilallah"* /Allah'a giden yol/'dur. İçerdiği, saadete çağrıdan dolayı, orijinal ismi yerine: **"Kurtuluş Çağrısı"** ismiyle yayınlanması daha uygun görülmüştür. Hacmi küçük olmasına rağmen, içeriği itibariyle hepimize, anılan bilinci kazanmak açısından çok yardımcı olabileceği kanaatindeyim.

Evet, hacmi küçüktür; ama muhtevası büyüktür. Böylesi üstün meziyetinden olsa gerek ki, bu mektebin önde gelen geçmiş ilim ve irfan büyüklerine ilaveten, asrımızın Ehl-i Beyt Mektebi'nin önde gelen ilim, irfan ve ahlak büyüklerinden biri olan Ayetullah'ul Uzma Behcet Hazretlerinin bu eseri okumayı tavsiye ettiklerine bizzat şahit olmuşumdur. Hatta onların bu tavsiyeleri neticesi, kendim bu değerli eseri mütalaa ederken, tercüme ederek, siz aziz dostlarla da paylaşmaya karar vermişimdir.

Birinci baskısı çoktan beri tükenmiş olan bu değerli eserin, ikinci baskısını yayınlamaya muvaffak kılındığım için, Yüce Allah'a şükür ediyor ve hem siz mümin kardeşlerime, hem de ben yüzü kara kuluna yararlı olmasını, Hak Teala'dan niyaz ediyorum.

Abdullah Turan

Yazarın Önsözü

Bismillahirrahmanirrahim

Nefsinin esiri, günahkâr ve fani olan ben Hüseyin b. Ali b. Sadık El-Behrani, Ehl'i Beyt /a.s/'ın nasihatlerinden bazılarını seçip toplayarak müminlere sunmada; yüce Rabbinden yardım diliyor; O'na tevekkül ediyor ve bu en sevgili kulları aracılığıyla O'na yöneliyorum.

Bu çalışmamızın; hava, heves ve günah düşüncesi sonucu karanlıklaşan akılların nurlanması ve ölmüş kalplerin yeniden hayata kavuşması için, ilahi bir vesile olan Ehl'i Beyt /a.s/'ı insanlara tanıtmaya yardımcı olmasını umarım.

Hak Teâla'dan yardım ve saadet dilerken, bu naçiz çalışmamızı, kıyamet günü için bir azık kılmasını diliyorum. Gerçekten de keramet ve ihsan sahibi olarak, güvenilir ve sığınılır olan sadece O'dur. O, bana yeter ve O, ne de hayırlı bir vekil, ne de güçlü bir destekçidir.

Bu arada ilk önce maksadımızı açıklığa kavuşturacak nitelikte olan kısa bir önbilgi takdim etmek istiyoruz.

Uzun süreden beridir ki, Allah Teala'dan yüz çevirdiğinden dolayı ölmüş olan nefisleri tekrar diriltmek ve gaf-

lete daldığından uyuyan kalpleri uyandırmak hususunda, Ehl'i Beyt /a.s/'dan rivayet edilen hadislerden elde ettiğim nükteleri toplayarak bir risale halinde sunmayı arzuluyordum. Fakat her defasında, bir taraftan çalışmak için, yeterli neşe ve özlemin olmayışı, diğer taraftan da, içinde bulunduğum bir takım ruhsal sıkıntı ve belki de tembellik buna engel oluyordu. Bu ise, aslında benim için bir günah ve vebal unsuru oluşturmaktaydı.

Zira amel olmadığı takdirde ilim, sahibine Hak Teâlâ'dan uzaklaşmaktan başka bir şey artırmaz; kalpleri etkilemesi de beklenilmez. Nitekim Ehl'i Beyt /a.s/'dan gelen hadislerde şu nokta açıkça beyan edilmiştir ki; âlim kendi ilmiyle amel etmezse, onun nasihatleri kalplere yerleşmez.

Fakat bir taraftan ömrün git gide sona erip ecelin yaklaştığını, diğer taraftan bazı dostların bu konudaki ısrarlı isteklerini görünce, Allah Teâlâ'nın yardımıyla işe koyuldum ve Ehl'i Beyt'ten rivayet edilen hadislerdeki nükteleri bir araya getirmeye başladım.

Bu yüzden de konuyla ilgili hadislerin senetlerini ve lafızlarını aynen zikretmeksizin; içeriklerini, birkaç bölümde toplamaya başladım. Çünkü zaten bu hadislerin içeriği, selim akılların onayladığı ve doğru fitratların şahadet ettiği bir husustur. Dolayısıyla da artık onların doğruluğunu ispatlamak için, hadis ilminde yapılan hadisin senedi hususundaki uzun uzadıya ilmi bahislere girişmeye bir gerek görmüyoruz. Zaten, aslında bu risaledeki maksadımız da, sadece bir işaretle bulunmaktır.

Hak Teâlâ'dan bu naçiz çalışmamı, nefsimin gafletten uyanmasına hayırlı ve bereketli bir vesile kılmasını diliyorum. Tevfik ve yardım Allah'tandır. Sığınılacak olan da, sadece O'dur.

Ahlâka Olan İhtiyaç, Faydası Ve Önemi

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Allah Resülü /s.a.a/: "*Ben, yüce ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim*" buyurmuşlardır.

Allah Resulünün bu veciz buyruğu, her şeyin başında yüce ahlâkın yer aldığını en güzel şekilde ifade etmiştir. Gerçekten de, bir insanın ahlâksal yaşamı, düzene girmemişse; ruhu, çirkefliklerden arınmamışsa, ne onun dünyevi yaşamı ve işleri bir düzene girer, ne de uhrevi yaşamı. Hatta ahlâkı düzeltip güzel temeller üzerine oturtmadan, fazla hayır amel yapmanın, bir yarar sağlayabileceğini sanmak da hatadır. Aksine; sirkenin, bala katıştığında onu bozarak yok ettiği gibi, kötü huy da, aynen öyle hayır ameli bozup yok eder. Akıbeti; çürüme, bozulma ve hüsrana uğrama olan bir işin, ne gibi bir yararı olabilir ki?

Ahlâkı ıslah etmeden, ilim sahibi olmanın bir yarar sağlayacağını da sanmayınız. Hayır, kesinlikle güzel ahlakla süslenmeyen ilimden bir fayda gelmez. Ehl'i Beyt

İmamları'nın /a.s/: "*Böbürlen, kibirli âlimlerden olmayınız. Zira ki batıl yönünüz, hak yönünüzü de, yok edip götürür*" buyrukları, bu gerçeği açıkça ifade etmektedir.

Kötü ahlâk sahibinin; baba-annesi, çocukları, eşi, arkadaşları, komşuları, hocası ve öğrencileri gibi diğer insan bireyleriyle olan ilişkilerinden mutluluk duyabileceğini ve huzur içinde olabileceğini de beklemeyiniz.

Aksine, sahip olduğu kötü huy neticesinde, kemal ehli insanlar ondan nefret edecek, etrafından uzaklaşıp gidecek, nihayetinde kimseyle doğru dürüst bir ilişkisi olmayan yalnız insan konumunu alacaktır. Neticede de böyle biri, insan bireyleri arasında paylaştırılmış olan yüce kemallerden nasipsiz olmak zorunda kalacaktır.

Ehl'i Beyt /a.s/'ın gidişatına dikkat edip, onlardan nakledilen davranış ve sözleri inceleyen bir kimse, bu yüce zatların, dürüst davranış ve yüce ahlâklarıyla halka öncüllük edip dine yönelttiklerini görür. Takipçilerine de aynı yöntemi emretmiş ve buyurmuşlardır ki: "*Dilinizle değil, davranışınızla /hakka/ davet edenlerden olunuz.*" Yani; yüce ahlâkınız ve güzel amellerinizle, diğerlerine örnek olarak, halka yol gösterici olunuz; temeli olmayan içi boş iddialarınızla değil.

Demek ki, güzel ahlâk olmadan, ne dünya işleri bir düzene girebilir, ne de ahiret meseleleri. Görmüyor musunuz? Bütün varlık âlemine rahmet olarak gönderilen Allah Resulü, güzel ahlâkı kemale ulaştırmayı, ilahi risalete seçilişinin başlıca hedefi olarak ilan etmiştir.

Buradan ahlâkı güzelleştirmenin bütün farzlardan önce geldiği ortaya çıkmaktadır. Başka bir tabirle de her hayrın anahtarı, her güzelliğin kaynağı, her yararın temeli ve başlangıcı güzel ahlâktır. Hatta kâfirlerin bile sahip ol-

dukları güzel ahlâk neticesinde büyük hayırlar elde ettiklerini bildiren hadisler vardır!

Örneğin; Allah Resulü /s.a.a/'e karşı savaşarak esir dñřen cömert bir müşrik hakkında, vahiy meleği Cebrail nazil olarak, onun cömert biri olduğunu, bu yüzden de Allah Teala'nın, onun öldürölmemesi gerektiğini emrettiğini, bildirdiğine şahit olmaktayız. Böylece güzel ahlakı, mezkûr şahsı dünyada ölümden kurtardığı gibi, iman etmesine vesile olarak ahirette de cennete nail olmasını sağlamıştır.

Güzel ahlâk hususunda herkesin tasdik ettiği, bu ön-bilgileri kavradıktan sonra bilmeliyiz ki, ahlak âlimlerinin de ifade ettikleri gibi, ahlâk hususunda Ehl'i Beyt İmamlarının /a.s/ bir takım ilke ve kanunları vardır ki, onları bilip kavramak, güzel ahlâk edinmeyi kolaylaştırır; bir zorlukla karşılaşmadan ona erişmeyi sağlar.

Sonra, "**Hak Teâla'nın bize zorluk değil, kolaylık isteğini ve dinde bize bir zorluk çıkarmadığını**"¹ bildiren Kur'an ayetlerinden de anlaşıldığı üzere; Resulullah /s.a.a/ şeriatın en kolayını bize getirdiği gibi, tarikatta da yüzümüze kolaylık kapılarını açmış; zorluk kapılarını ise kapatmıştır.

O hâlde "Bu iş zordur, nefisle cihat edip ağır riyazetlere katlanmak gerekir; böyle zorluklara katlanabilir miyiz?" gibi bahanelerle, şeytan bizi ahlâk ilminden nasibimizi almaktan alıkoymasın.

Sonra, birçok zor riyazet sahibi ve nefsiyle cihat edenler de vardır ki, Ehl'i Beyt'in ahlâki yönteminden haberdar olmadıklarından, onca çabalarına rağmen, bir takım düşük dünyevi hedef ve makamlardan gayri bir şeye ulaşmamışlar ve ulaşamazlar da.

Hakikat şudur ki Allah Teâla, yüce hikmeti ve güzel yaratışı gereği, kullarını imtihana tabi tutmuş; onlardan, bu

¹ - Bkz. Bakara, 185, Hac, 78.

imtihanlarda en büyük değerleri kazanmalarını istemiş; bu değerlerin anahtarını da küçük amellerde gizlemiştir. Dolayısıyla bu amelleri küçük sayıp da, gevşeklik gösteren kimseler, istenilen amaca ulaşmaktan geri kalmakla birlikte, hedeften saparak bir takım çirkefliliklere de bulaştıklarından, büyük acılara düşerken, bu küçük vasıtalara sarılan kimseler, zorlanmadan o büyük amaçlara ulaşarak, eşi benzeri bulunmayan büyük saadete kavuşuyorlar.

Bu açık hikmetler üzerinde biraz tefekkür edip de düşündüğümüz zaman; Hak Teâla'nın yaratıklarına ne de cömertçe açık deliller ve sayısız nimetler ikram ettiğine şahit olmaktayız. Böylece O'nun ne de büyük kerem ve lütuf sahibi olduğunu anlamaktayız ki, böylesi küçük amellerle kullarını o yüce makamlara ulaştırmak istemektedir!

Buna karşılık; bir de kulların, ne kadar da nankör olduklarına ve nasıl da kendilerini ucuza satarak, ebediyen kalıcı olacak acı azaba atıldıklarına bir bak. Oysa bazı küçük amelleri yapmak onları kurtarabilirdi. Bu hikmeti, Ehl'i Beyt /a.s/'ın: *"Rızkın azını azımsayan, çoğundan da mahrum kalır"* buyruğundan anlıyoruz.

Demek ki, bütün belalar ve musibetlerin temeli ve başlangıcı, küçüğü küçümsemek ve azı azımsamaktır. Buna karşılık, mezkûr hadisten de anlaşıldığı gibi, rızkın azını azımsamayan, çoğundan da mahrum olmaz.

Sonra, bu manayı iyice düşünecek olursak, konuyu açığa kavuşturan diğer misalleri de bulabiliriz. Şüphesiz; sayısız Ehl'i Beyt hadisleri de buna şahittir.

Örneğin; Ehl'i Beyt İmamları'nın: *"Günahların küçüğünden korkunuz"* buyrukları; keza: *"Hiçbir itaati küçümsemeyin, belki Allah'ın rızası onda olur ve hiçbir günahı küçümsemeyin, belki Allah'ın gazabı onda olur"* buyrukları ve benzeri birçok hadis, hidayet talibi olanlara, şeriat-ı Mu-

hammedi'nin, Allah Teâla'nın izniyle en yüce, en sevilen amaçlara ulaştıran, küçük ve kolay hükümler üzerine kurulmuş olduğunu açıklamakta yeterlidir, sanıyoruz.

Hak Teâla'nın, bir Kutsi hadiste: **"Bana bir karış yaklaşana, Ben bir adım yaklaşıyorum"** diye buyurması da, konuya daha bir açıklık getirmektedir. Hak Teâla'nın, kendisine yaklaşana, daha çok yaklaştığına; kendisine sırt çevirene de çağrıda bulunduğuna göre, O'na yönelip kapısını çalana, nasıl davranacağı malumdur! Bu hususta, Hz. İmam Zeyn'ul Abidin /a.s./'ın, Seher duasındaki: *"Sana kavuşmak için hareket eden kimsenin yolu kısa mesafelidir. İnsanların dünyevi arzuları /ya da "kötü amelleri"/ engel olmazsa, Sen onlara gizli kalmazsın"* sözleri, pek anlamlıdır.

Kısacası; insanlardan istenilen, yüce ilâhi ahlâklarla süslenmektir. Bu ahlâklar, taşıdıkları değer sebebiyle Allah'a isnat edilerek, ilâhi ahlâk diye adlandırılmışlardır. Ehl'i Beyt İmamları /a.s./ da: *"Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanın"* diye buyurarak bu ahlakların, ne de bir yücelik taşıdıklarını, ne de bir üstün değere sahip olduklarını gözler önüne sermişlerdir.

Evet, bu ahlâklar, Hz. Muhammed'in, pak Ehl'i Beyti'nin */Allah'ın salât ve selâmı onlara olsun/* ve onlara uyanların ahlâklarıdır.

Ey Allah'a yönelmek isteyen ve böyle bir yüce makama ulaşmayı arzulayan kardeş, Ehl'i Beyt /a.s./dan ulaşan nurlu gerçekleri sana sunmak isteyen ve senin hayrını dileyen birisi olarak, bu kardeşinin şu sözünü dinle:

Bu yüce ahlâkları kazanmanın yegâne yolu, sürekli istikamet göstermek, ifrat ve tefritten kaçınmaktır. O hâlde; elinden geldiği kadarıyla itaat etmek ve Allah'ın sevmediği kötü amellerden kaçınmakla, Allah Teâla'ya yakın

olmaya çalış! Küçük veya büyük hiçbir şeyde müsamaha göstermeyip, işini ciddiyyet temeli üzerine kur. Her ne kadar senin nazarında küçük bile olsa, hayır bildiğin ve hayır olduğu malum olan her işi yapmayı kendine amaç edin! Buna mukabil, her ne kadar senin nazarında küçük olsa dahi, kötü bildiğin her şeyi de terk edip, ondan kaçınmayı kendine bir vazife bil! Küçük olsun, büyük olsun, işlerinde asla gevşeklik ve müsamahaya yer verme! Aksine, her zaman işini itina ve dikkat temeli üzerine bina et. Asla çok amel yapmak uğruna işlerindeki ciddiyyet ve sağlamlığı kenara atma! İstenildiği şekilde yapılan bir hayır amel, binlerce hayır amelin sonucunu verebilir; dikkatsizlikle yapılan binlerce hayır amel ise, gerektiği şekilde dikkatle yapılan tek bir amelin bile sonucunu veremez. Hatta hikmet ve marifet sahiplerinin yanında bunlar, birbirleriyle mukayese bile edilemez.

Maksadım, sizden en küçük bir hatanın bile vuku bulmaması değildir ki, bunun zorluğunu düşünerek, kendi kendinize: "Ben bu hâlimle böyle ağır bir sorumluluğa nasıl katlanırım?" diyesiniz. Hayır, maksadım, işinizi gevşeklik ve müsamahaya terk etmemeniz, müsamaha ve gevşeklik yüzünden en küçük bir hataya bile müsaade etmemenizdir. Ama hava ve hevesin galebesi veya şeytanın ve nefsin aldatması sonucu bir hataya düşerseniz, bu ayrı bir şeydir; masum olmayan insanlarda bu olabilir.

Başka bir tabirle maksadımız, şeriatın küçük sayılan işlerini bile önemseyip, nefsinizi müsamaha göstermemeye alıştırmamızdır. Böyle bir duruş, yüce makamlara ulaşmaya yol açar. Allah Teâla, kendi izniyle bunu, o yüce makamlara ait hazinelerin anahtarı kılmıştır. Allah'ın hazinelerinin anahtarını alan ise, gani olur, büyük saadete ulaşır.

Eğer sözün uzamasından korkmasaydım, bu konuda daha fazla açıklamada bulunup birçok örnekler zikrederdim. Gerçi uzasa da değeri vardır. Çünkü bu, binlerce ilahi hikmet kapısının açıldığı en ince ve en sağlam kapıdır. Belki de gelecekteki bölümlerde de bu konu hakkında yine bazı açıklamalarda bulunuruz, inşallah.

İkinci Bölüm

Ahlâk İlmini Öğrenmenin Önemi Ve Yararları

Nefsine karşı savaşıyor ve kalplerini kötülüklerden arındırmak isteyen bazı takvalı kardeşlerin, ahlâk ilmini öğrenmenin gerekliliği hususunda yanlışlığa düştüklerini görmekteyiz. Şöyle ki Şeytan, onların, Allah Resulünün /s.a.a/ en büyük cihad olarak nitelediği, nefse karşı cihad etmeye koyduklarını görünce kalplerine, bir takım şüpheler sokarak, onları aldatmak istemektedir. Bu kardeşlerimiz şöyle bir yanlış saplantıya kapılmışlardır ki diyorlar: "Mademki, biz nefsimize karşı koyamıyor ve bildiklerimize amel etmeyerek yanlış davranışlar sergiliyoruz; bu halimizle ahlâk ilminin temeli olan nasihatleri dinlemenin, bu mevzulardan haberdar olmanın ve bu konularda gerçeği bilmeye çalışmanın ne gereği vardır!?"

Çünkü bunun, hâlimize bir faydası olmadığı gibi, hatta zararı bile vardır. Bu mevzularda her ne kadar bilgimiz fazla olursa, günahımız ve suçumuz da, bir o kadar artmaktadır. Bildikten sonra gaflete dalmamız, suçumuzu

daha da ağırlaştırmaktadır. Elbette ki âlimin günahı, cahilin günahıyla mukayese edilemez, ikisi eşdeğer görülmez. O hâlde insan, ne kadar az bilgi sahibi olursa, o kadar az sorguya çekilir ve de mazur görülme ihtimali de bir o kadar artar."

Oysa onlar bu ve benzeri sözlerle ancak kendilerini avutmakta ve hatta kandırmaktalar. Bu sözler, lanetli Şeytan'ın hile ve tuzağından başka bir şey değildir. Kanıtı da, şu Kutsi Hadis'dir ki, onda Hak Teala şöyle buyuruyor:

"Öğrenip de, sonra amel etmemekten korkuyoruz, demeyiniz; öğreniyoruz sonra da, amel etmek ümidimiz vardır, deyiniz. Ben size her ne verdimse amacım, onlarla size rahmet etmektir."

Bu hadis-i şerifte yer alan ilâhi hitap, anılan bütün bu şüpheleri kökünden silip atmakta ve onların sırf yersiz bir takım evhamdan ibaret olduklarını açıkça gözler önüne sermektedir.

İlaveten, ahlâk ilminin, ilim ve amel boyutunda ne kadar gerekli ve yararlı olduğunun bilinmesi açısından, konuyla ilgili şu açıklamaya da dikkat edelim:

Açıktır ki, her ne kadar amelsiz ilmin, bir yararı yoksa ilimsiz amelin de, bir faydası yoktur. Bizler, bunların her ikisini de birlikte kazanmakla görevlendirilmişizdir. Bunlar, ancak birlikte olurlarsa, bir araya geldiklerinde ürün veren çiftler gibi, hayır ürünlerini vermeye başlarlar. Birbirlerinden ayrıldıklarında ise, tek başına kaldığında ürün vermekten aciz kalan birey gibi, ürün verme kabiliyetinden yoksun olurlar.

Binaenaleyh kim, halka karşı üstünlük taslamak veya ilmin güzellikleri ve halk arasındaki üstün değeriyle kendi çirkin ahlâk ve amellerini örtmek gayesiyle ilim öğreniyorsa, şüphe yok ki, böyle bir adam Şeytan'ın arkadaşı

olur; ilmi de, onun için bir vebale dönüşür. Hatta cehennem ehli bile, böyle âlimlerin azabından eziyet çeker ve onların aralarından uzaklaştırılmasını isterler.

"Şüphesiz onlar kendi yükleriyle birlikte, diğerlerinin de yüklerini /günahlarını/ yüklenen kimselerdendir."¹

Evet, gerçekte bu tip ilim ehli, insan suretinde olan birer şeytandırlar. Böyle olmaktan Allah'a sığınırız.

Yine, kim ilmi, bir gelenek olarak alır; riya ve gösteriş amacıyla öğrenirse, bu da önceki gruba dâhil olup, yükü, kitap olan bir eşekten farkı yoktur. Gerçi bunun kullara olan zararı, öncekine oranla daha az olur.

Akıllı ve basiretli olup, ilimden kendi salahını ve her iki dünyanın saadetini isteyen kimse ise, ilmiyle Allah'a yönelir, O'nun katında olan şeylere rağbet eder.

Ahlâk ilmindeki hitaplar da, böyle bir kimseye yönelik olup, istenilen doğrultuda onu terbiye eder ve ilerlemesini sağlar.

Böyle bir kimse bilmelidir ki, onun yüzüne ilimden bir kapı açıldığında, ona amel etmesi kolaylaşacak, bu ilmi onun neşe ve rağbetini daha da çoğaltacaktır. Öğrendiği ilimle amel ettiğinde de bu, ona bilmediği yeni bilgilerin verilmesine sebep olacaktır. Nitekim Ehl'i Beyt İmamları da /a.s/ bu hususa işaret ederek: "*Kim, bildiği ilimle amel ederse, bilmediği şeyin ilmi de ona verilir*" buyurmuşlardır.

Yani, bu insanın ameli, aynı zamanda onun için bir nevi talim konumunu da alır. Zira ki amel, ilmin çoğaltmasına sebep olmakta ve ilim doğurmaktadır. Açık ki, ilmin fazileti ve methi hususunda gelen hadisler, amel ederek ilim öğrenmeyi de kapsamaktadır.

¹ Ankebut/13

Böylece, amele sebep olan ilim ve ilimden kaynaklanan amel sebebiyle bu insan, gerçek saadete ulaşır. Zaten saadet de, ilim ve amel izdivacının /bir araya gelişinin/ ürünüdür.

Bununla birlikte, bu ikisinden, Allah katında en faziletli olanı ilimdir. Evliya arasındaki dereceler, ilim dereceleriyle belirlenir. Hz. İmam Ali /a.s./ buyurmuşlardır ki:

"Birazcık marifet /ilim/, amelin çoğundan daha hayırlıdır. İlim ile amel, aynen niyetle amele veya ruhla bedene benzer ki üstünlük, niyet ve ruhundur."

İnsan, Ebedi Saadet İçin Yaratılmıştır

İnsan, ebedi ve sonsuz olan ahiret yaşantısı için yaratılmıştır. Allah Teala, dünyayı ahiret için bir tarla kılmış ve bu dünyada yapılan iyi amellere karşılık olarak, ahiret mükâfatını hazırlamıştır. Kullanın bu saadete layık olmaları da, ancak, amelleri vesilesiyle olur.

Sonra insan, bu kısa ömrünün tamamını dahi, Allah'a ibadet ve itaatle geçirse bile, yine de amelleri, ahiretteki ilâhi mükâfatın karşısında çok eksik kalır ve onunla mukayese bile edilemez.

Bunun içindir ki Allah Teala, kendi ilâhi merhameti gereği, bağış kapılarını açmış ve ebedi mükâfata ulaşmayı insanlara, aşağıda açıklanacağı üzere, mümkün metrebede kolaylaştırmıştır. Aslında Allah'ın bütün nimetleri, insanlara bir lütuftur. Yoksa kimsenin Allah üzerinde bir hak kazanması söz konusu olamaz.

Örneğin; Allah Teala'nın insanlara olan lütuflarından biri, onların yaşamlarının sona ermesiyle amel defterle-

rinin kapanmamasıdır. Yani, insanların ameli, dünyanın ömrüne eşit olabilir ve yeryüzünde tek bir amel eden fert var olduğu sürece, insanın ameli de devam edebilir.

Zira Allah Teala halkı, hayra ve doğruya götürecektir bir sünnet /adet, gelenek, kanun, kuruluş vs./ koyan kimseye, o sünneti koymasının sevabının yanı sıra, kıyamete kadar onunla amel edenlerin sevabı miktarınca sevap vereceğini de, vaat etmiştir.

Nitekim halkı yanlış ve sapıklığa götüren bir gidişat koyan kimseye de, bu işinin günahına ilaveten, kıyamete kadar onunla amel edenlerin günahı miktarınca da, günah yazılacağını bildirmiştir.

Yine, çocukların varlığında etkili nedenlerden oldukları için, anne ve babayı çocuklarının yaptıkları hayırlı amellere de, ortak etmiştir. Bu da, kıyamete kadar devam edebilecek olan bir zincirdir.

Yine, amellere karşılık sevap verdiği gibi, bu ameller nedeniyle, bazı melekler de yaratır ki, onlar kıyamete kadar Allah'a ibadet ederler ve onların ibadetlerinin sevabı da, o amelin sahibine yazılır.

Ayrıca, insanlara olan büyük lütfün nişanesi olarak, bir gecenin ibadetini, bin ayın ibadetine denk saymış ve hatta ondan daha üstün olduğunu bildirerek: "**Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır**"¹ buyurmuştur.

Yine, birçok hadiste de yer aldığı üzere; bir saat tefekür etmek, altmış sene ibadet etmekten daha üstün kılınmıştır.

Hız. Ali /a.s/ de, bir gece uyanık kalıp ibadet etmenin sevabının, yedi yüz sene ibadet etmenin sevabına eşit olduğunu bildirmiştir.

¹ - Kadir/3.

Keza, mümin bir kimsenin ihtiyacını gidermenin karşılığı olarak; gündüzleri oruçla geçirilen bin yılın ve geceleri ibadetle geçirilen dokuz bin yılın sevabı vaat edilmiştir.

Ayrıca, her aydan üç gün oruç tutmağa karşılık, bütün asırlar boyunca oruç tutmanın sevabı vaat edilmiştir.

Bütün bunlar, Allah Teala'nın mümin kullarına olan lütuf ve sevgisini gösterir. Aslında onlara, dünyanın sonuna kadar ibadet etme imkânını vermesi, kendi kerem ve bahşişiyle bu değerli makama layık olma şevkini onlarda yarattığı içindir.

Sonra bütün bunlar, Hak Teala'nın, kullarından istediği, kulluk ve itaat makamına ehil olmaları için yeterli olmadığından; kendi lütfüyle kullarına nimetini tamamlamak için, amelden daha hayırlı olan niyete göre karşılık verme kapısını onlara açmıştır.

Böylece Allah Teala, müminlerin niyetlerine karşılık olarak, cennette ebedi kalmayı onlara bağışlamıştır. Çünkü müminler dünyada ebedi kalacak olsalardı, ebedi olarak Allah'a ibadet ve itaat edeceklerdi.

Buna mukabil olarak da, kâfirlerin niyetlerine karşılık, onların azapta ebedi kalmalarına karar vermiştir. Çünkü kâfirler de, dünyada ebedi kalacak olsalardı, daima Allah'a karşı isyan edeceklerdi.

Öyleyse, ey hidayet isteyen kardeş, şunu iyice bil ki, amellerin, sen öldükten sonra da devam edecektir. Sen onu, zahirde kesilmiş olarak görsen de; gerçekte o kesilmemiştir, devam etmektedir.

Bazı hadislerde yer alan: "*Ölümüyle günahları da, ölen /kesilen/ kimse, ne mutludur*" tabiri, bu gerçeğe işaret etmektedir.

Bu sözün manası şudur ki; eğer bir kimsenin herhangi bir yanlış hareketi olur, fakat ölümünden sonra ona u-

yulmaz ve onunla amel edilmezse, bu onun saadetindedir. Ama */Allah korusun/* ona uyularak bu yanlış yola devam edilirse, kıyamet gününe kadar, o vesileyle yapılan günahların vebali o şahsa da ulaşacaktır. Meğerki Allah Teala, o günahı yok edip gidermekle bir lütufta bulunmuş olsun.

Öyleyse kardeşlerim, ciddi bir şekilde titizlikle günahattan kaçının. Çünkü günah, nesilden nesle olumsuz etkilerini bırakır. Allah'a itaat etmeğe yönelin. Zira Allah için olan amel, büyüyüp gelişerek, insan öldükten sonra da kıyamete kadar nesilden nesle tesir etmektedir.

Evet, ey kardeşlerim, uyanalım ve basiretli olmaya çalışalım!

Dördüncü Bölüm

Allah'a Giden Bazı Yolların Açıklanması

Allah'a giden yollar, mahlûkların nefesleri sayısındadır. Her bir şahıs için, bütün mahlûkların nefesleri sayısı kadar Allah'a giden yol vardır. Günah bataklığına saplanmış insana ise, sonsuz kudretiyle her şeyi kuşatan Allah'ın böylesi geniş rahmeti sıkıcı gelir. Bu da, rahmet kapılarının, onun üzerine kapanmasına sebep olur.

Devamlı olarak Allah'ın rahmetine karşı ümit beslenmesi ve iyimser olunması; insanı, olgunluk derecesine en kısa yoldan ulaştırır. Allah Teala, mümin kulunun niyetine göre ona ait işleri takdir eder. Niyet hayır olursa, ilâhi irade ve takdir de insanı hayra vardırır, aksi durumda ise, insanın şerre varması önlenemez.

Oysa insan, nefsinin ve şeytanın ortaklaşa aldatması sonucu, âlemlerin Rabbi'ne karşı kendisini, kötü zanlı olmaya alıştırmıştır. Bu yüzden de yaratılışın hikmet ve felsefesi doğrultusunda, imtihan gereği olan, küçük bir o-

layla karşılaştığında, sıkıntıya düşme korkusuyla ümitsizliğe kapılır; şeytana ve nefsine yenik düşerek, suizanda bulunmaya başlar; kötümser olur. Bu suizan ve kötümserlik de, istemeyerek, kaçmak istediği belaya tutulmasına sebep olur.

Allah'a karşı kötü zanlı olmaktan, yine O'nun kendi rahmetine sığınırız. /O, kendi sonsuz lütfüyle bizleri böylesi ruhsal hastalıklardan korusun./

Bilahare Allah Tebareke ve Teala'nın affetmediği takdirde, insanın bu suizanni ve kötümserliği onun, Rabbi'nden taraf, hak ettiği ve layık olduğu muameleye maruz kalmasına sebep olur.

Belki de bu yüzdendi ki, Resul-i Ekrem /s.a.a/, olayları hep hayra yorar; kötü yorumlardan ise hoşlanmazdı. Allah Resulü /s.a.a/, "**Ravzat'ül Kâfi**" kitabında yer alan bir hadiste şöyle buyurur:

"Bir şeyin uğursuz olması, insanın nazarına, görüşüne bağlıdır. Eğer hafif görürse hafif olur; ağır görürse ağır olur. Hiçbir şey görmezse, hiçbir şey olmaz."

O hâlde Resulullah'ın /s.a.a/ sünnetine uymaya çalışan bir mümin, nefsini Rabbi'ne karşı hüsn-i zanlı olmaya alıştırmalı ve Allah Teala'dan az bir amelin karşılığında fazlasını beklemelidir. Zira kulun Hak Teala hakkındaki hayır beklentisi, her ne kadar fazla olursa olsun, mutlaka Allah'ın lütfü, keremi, onun üstündedir. İnsanın beklentisinin sonu vardır; ama O'nun kereminin sonu yoktur. Hak Teala da ihsanının, kulun hüsn-i zanni karşılığında olduğunu haber vermiştir. Bunun içindir ki, Hz. Ali /a.s/'ın dua ederken, Hak Teala'ya: "*Sana hüsn-i zanni olanın zannını doğrula*" şeklinde yakardığını görmekteyiz.

Bu hususta şu kadarı yeter ki Hak Teala, kullarından, kendilerine karşı hüsn-i zan besleyenlerin zanlarını, doğ-

rulayıp gerçekleştirmelerini istemektedir. Malumdur ki, Hak Teala'nın kendisi, böyle davranmaya daha evladır. Öyle ki, hatta bazı hadislerde Hak Teala'nın, bir şahsın herhangi bir şeye hüsn-i zannı olduğunda, onu doğrulayıp, işi; onun güzel zannı doğrultusunda takdir buyurduğu yer almaktadır. Bu durumda, bütün hayırların Allah'tan kaynaklandığı bilinciyle, hüsn-i zanla hareket edersek, bu güzel zanlarımızın, Allah Teala'dan doğrulanmış olarak bizlere geri döndüğünü görürüz.

Sahih bir hadiste yer aldığı üzere, İmam /a.s/: *"Eğer, birisinin hatta bir taşta bile hayır zannı olursa, Allah Teala o taşta hayır yaratır"* buyurur. Bunu duyan şahıs taaccüple İmam'a: "Taşta da mı?" diye sorunca, İmam: *"Evet, Hacer'ül Esved'i görmüyor musunuz?"* diye cevap verirler.

Bu hadisten, Hak Teala'nın, kulların kendisi hakkındaki hüsn-i zannı gerçekleştirdiği gibi, müminlerin birbirleri hakkında olan iyi niyetlerini de, doğrulayıp gerçekleştirdiğini anlıyoruz.

Allah Teala'nın, müminlerin, ölen birisi hakkında; "hayırdan başka bir şey bilmediklerine" dair şahadetlerini doğrulaması, hüsn-i zannın önemini ortaya koyan başka bir kanıttır. Bu olay, bir insanın hakkında, hüsn-i zannın gereğinden başka bir şey söylememenin, ne denli etkili olduğuna güzel bir örnektir. Hak Teala müminlerin bu şahadetini, aslında gerçeği ifade etmese bile, hüsn-i zanlarından dolayı gerçekmiş gibi geçerli kılmaktadır.

Evet, bu hadiste yer aldığı üzere, hakkında hüsn-i zan bulunan ölü konusunda önemli bir engel olmadığı takdirde, Allah Teala, hüsn-i zannın gereğini, hem hüsn-i zan sahibi, hem de hakkında hüsn-i zanda bulunulan ölü hakkında gerçekleştirir. Ama hakkında hüsn-i zanda bulu-

nulan şahısta bir engel söz konusu olursa, onu yalnızca hüsn-i zan sahibi hakkında gerçekleştirir.

Keza, eğer birisi, diğer birisine, onu hayır ehlinden zannederek, saygı gösterirse, Allah Teala'nın, ikram edilen şahsın gerçekte cehennem ehli olduğunu bilmesine rağmen, hüsn-i zanda bulunan şahsı, bu hüsn-i zannından dolayı cennete götüreceği hadislerde geçmektedir.

Kıscası; bir kimse mümin kardeşi hakkında, ona emredilen hüsn-i zan vazifesini yerine getirirse, bunun sevabı, hem mümin kardeşine, hem de hüsn-i zanda bulunan bu kimsenin kendine ulaşır. Allah Teala'nın rahmetiyle, onun zannı doğrulanır, zannı gereğince iş yürür, ya da bu hüsn-i zannı, yalnızca kendi hakkında gerçekleşir. Zannedilen hakkında gerçekleşmemesi ise, zannedene bir zarar getirmez.

Müminlere karşı hüsn-i zan taşımak, büyük bir rahmet kapısıdır. Belki de, cemaat namazının büyük sevabı olduğuna dair hadisler de, bu yüzdendir. Zira müminler cemaat imamına olan hüsn-i zanları gereğince, onun namazının kabul olduğunu zanneder ve bu yüzden de onu kendileriyle Allah Teala arasında vasıta kabul ederler. Allah Teala da, bu hüsn-i zan sebebiyle hepsinin namazını kabul buyurur. Bu gibi örnekler çoktur. Bereket vesilesi sayarak müminin artık suyunu içmek de, bu yüzdendir. Zemzem suyundan alınan fayda da, ondan umulana göre-dir. Büyüklerden birçoğu, dünyevi veya uhrevi maksatlar için Zemzem suyundan içerek muratlarına erişmişlerdir.

Bazı dualarda, istenmesi gereken en iyi rızık, kesin iman ve Allah'a hüsn-i zan olarak belirlenmiştir. Hatta bazı hadisler, konunun önemini vurgulamak için, Allah Teala'nın, yersiz hüsn-i zan iddiasını bile doğruladığını bil-

dirmekteler. Hz. İmam Cafer Sadık /a.s/'dan ulaşan bir hadiste şöyle buyruluyor:

*"Kıyamet günü, bir kulun cehenneme götürülmesi emredildiğinde, o kul dönüp geri bakar. Allah Teala, **"Kulumu geri çevirin"** der. Geri getirilince, Allah Teala ona: **"Neden dönüp geri baktın?"** diye buyurur. O şöyle der: **"Rabbim, Sana olan zannım bu değildi."** O zaman Allah Teala: **"Zannun ne idi?"** diye sorar. O ise: **"Rabbim, Sana olan zannım, beni affedip kendi rahmetinle bana cennette yer vermedi."** der. O zaman Allah Teala şöyle buyurur: **"Ey meleklerim, kendi izzetime, büyüklüğüme ve yüceliğime ant olsun ki, bu kulum bir saat bile Bana hüsn-i zanda bulunmamıştır. Eğer, bir saat bile Bana hüsn-i zanda bulunsaydı, Ben onu ateşle korkutmazdım. Fakat yine onun bu yalanını doğrulayın, onu cennete götürün."***

İşte bu ve benzeri ilâhi mükâfat ve rahmetleri açıklayan diğer hadislere dikkat ettiğimizde, kalbimizdeki ilâhi mükâfata olan arzuların da, Allah'a olan hüsn-i zandan sayılması yönü güçleniyor. Çünkü bu arzular, gerçek hüsn-i zan olmasalar da, en azından buna aday olan niyetlerdir. Allah Teala kendi keremiyle bunları da gerçek hüsn-i zanlar gibi doğrulayıp gerçekleştirir. Bu arada malumdur ki, Allah Teala'nın her iki dünyada da, hükmü birdir. **"Rahman /Allah/'ın yaratışında bir farklılık göremezsin."**¹

Fakat hüsn-i zan taşımak, hüsn-i zannı bahane ederek işi bırakıp rahata dalmak anlamına da gelmemektedir. Aksine, bu şeytanın hilelerinden birisidir. Allah Teala, Hz. Muhammed /s.a.a/ ve pak Ehl'i Beyt'i hürmetine bizi ve bütün müminleri şeytanın şerrinden korusun.

¹ - Mülk/ 3.

Evet, tam aksine, hüsn-i zan, Allah katında olana, bütün bir vücutla yönelip, O'nun bahşişlerine daha bir rağbetle bağlanmayı gerektirir. Zira ilâhi mükâfatlarla tanışıp ondan yararlananlar, buna daha istekli olurlar; bu mükâfatlara ulaşma uğruna karşılaştıkları zorlukların kolaylaştığını görürler. Ne istediğini ve istediğinin değerini bilen birisi için, karşılığında verdiği her şey az gelir.

Hız. İmam Rıza'dan /a.s/ gelen bir hadiste şöyle buyrulmaktadır: *"Allah Teala, Hız. Davud /a.s/'a: vahyederek: "Kulum bir hayır iş yaparsa onu cennete götürürüm" buyurdu. Hız. Davud /a.s/: "O hayır nedir ya Rabbi?" diye sordu. Allah Teala: "Bir mümin kulumun üzüntüsünü, bir hurmanın yarısıyla bile olsa gidermektir" buyurdu. O zaman Hız. Davud /a.s/: "Allah'ım, Seni tanıyan kimse asla Senden ümidini kesmez." dedi."*

Evet, aziz kardeşim, yer ile gök arası büyüklüğündeki hiçbir aklın düşünemediği, hiçbir gözün görmediği, gerçek saadet yurdu olan cenneti, yarım hurma karşılığında lütfeden Allah'a, câhillerden başka kim sırt çevirir?! Böyle kerem sâhibi birisiyle muamele yapmayı kim terk eder?! Terk ederse ne elde eder? Yerini neyle doldurabilir?! Bu bağlamda, Hız. İmam Hüseyin /a.s/'ın Arafe çölünde dillendirdiği duada Rabbine hitaben geçen: *"Sen'i kaybeden ne bulmuş, Sen'i bulan da ne kaybetmiş?! Sen'den gayri bir bedele razı olan gerçekten de çok zarar etmiştir."* cümlesiyle, *"Ne zaman gaip oldun ki, Sen'i gösterecek delile ihtiyacın olsun? Ve ne zaman uzak kaldın ki, eserler San'a ulaştıracak vesileler olabilsin? Gerçekten de, Sen'i kendine gözetleyici görmeyen göz kördür. Sen'in sevginden bir nasip almayan kulun ticareti ise gerçekten de zarara uğramıştır."* cümleleri ne de anlamlıdır.

Evet, bir an için bile olsa, Allah'a yönelmekte gaflet eden kimse, yerini hiçbir şeyin dolduramayacağı büyük bir değeri kaybetmiş ve büyük bir zarara uğramıştır!

Heyhat-heyhat! Bununla karşılığı olmayan bir fırsatı elden kaçırmış ve hiç bir şeyin telafi edemeyeceği bir zarara düşmüştür. İşte bunun için ve Allah Teala'nın kullarına olan büyük merhametinden dolayıdır ki, mukaddes İslâm şeriatında; müminlerin bütün hareket ve duruşlarına büyük sevaplar vaadi verilmiştir. Hatta Hz. İmam Zeyn'ül Abidin /a.s/, şialarına şu duayı okumalarını öğretmiştir: *"Ey Allah'ım, kalplerimizin bütün fısıltularını, uzuvlarımızın bütün hareketlerini ve dillerimizin bütün konuştuklarını, Sen'in mükâfatını kazanan şeylerden kıl."* Diğer bir duada da şu tabirin yer aldığını görüyoruz: *"Ey Allah'ım, Sen'in zikrinden gayrı bir lezzetten, San'a istiğfar ederim."*

Allah Teala'nın, mümin kullarından isteği, O'nunla muamele etmekten gaflet ederek, telafisi olmayan bir zarara düşmemeleridir. Bunun için kendine giden yolları, mahlûkatın nefesleri sayısınca karar kılmıştır. Öyle ki, Ehl'i Beyt İmamları'ndan gelen hadislerde: *"Kim, su içtiğinde Hz. İmam Hüseyin'in, /a.s/ susuz şehit edildiğini anıp, O Hazreti şehit edenlere lanet ederse, Allah Teala, ona yüz bin hayır yazıp, yüz bin günahı ondan giderir; onu yüz bin derece yüceltir. Yüz bin köleyi azat etmiş gibi sevap kazanır ve kıyamet günü onu korkusuz olarak me'us kılar."* buyrulmuştur.

Böylesi sınırsız kerem ve mükâfat sahibi olmakla birlikte, zenginliğinin ve kerem hazinelerinin sonu bulunmayan Allah'ın, kendisine muhtaç olan kulunun bir nefesini bile zayi etmeye razı olacağını mı sanıyorsunuz? Asla! O, bu zavallı kulunun tam manasıyla O'na yönelmesi-

ni istemektedir. Zira O'na yönelmekten başka bir şeref olmadığı gibi, O'ndan gayri bir hayır kaynağı da yoktur.

Kulu, O'na yönelince, O da kuluna yönelir. O kuluna yönelince de, fazl ve keremince davranıp onu, bütün düşünceleriyle, hareketleriyle, duruşlarıyla, uykusu ve ayıklığıyla Rabbi'nin rızasını kazanmayı amaçlamaya hidayet edip muvaffak kılar.

Hız. İmam Muhammed Bakır /a.s/'dan gelen bir hadiste şöyle buyurmuşlardır: *"Allah Teala, Hz. Davud'a vahyederek: "Kavmine bildir; onlardan herhangi birisi, Ben emrettiğim takdirde Bana itaat ederse, Benim de ona itaat ederek, Bana itaat etmesinde ona yardımcı olmam Bana hak olur. Eğer Benden bir şey isterse, ona veririm; eğer Beni çağırırsa, ona icabet ederim. Eğer Bana sığınırsa, ona sığınak olurum. Eğer Benden yardım dilerse, ona yardımcı olurum. Ve eğer Bana tevekkül ederse, onun açık noktalarında Ben koruyucusu olurum; eğer bütün halk ona bir hile yapmağa koyulsalar bile, Ben hepsinin üstesinden gelirim" buyurmuştur."*

Yine, geniş rahmetinden dolayıdır ki, zavallı kuluna, zararlı olanı bırakmasını emretmiş, hatta onu yararsız olan şeylerle meşgul olmaktan bile şiddetle men etmiştir. *"Cevahir'üs Seniyye"* kitabında şunlar yer almaktadır:

"Ey Âdemoğlu, eğer kalbinin kasavetli, cisminin hasta, malının noksan, rızkının yoksun olduğunu görürsen, bilmelisin ki, bunlar konuştuğun faydasız sözlerin yüzündendir."

Boş sözlerin böyle bir etkisi olduğuna göre, haram sözlerin nasıl bir etkisi olacağı kendiliğinden bellidir. Buna göre boş söz konuşmak sana zehirden daha zararlıdır. Zira zehir senin ancak cismini tahrir edebilir. Oysa

boş sözler, kalbi katılaştırır, malı azaltır, rızktan mahrum bırakır, cismi de hasta eder.

Merhamet sahibi yüce Allah ise, kulunun böyle bir büyük bedbahtlığa düşmesine elbette ki razı olmaz. Hatta Allah Teala'nın, kulunu faydasız sözlerden dolayı hesaba çektiği gibi, faydasız bakışlardan dolayı da hesaba çekeceği, bazı hadislerde yer almıştır.

Evet, kulunun bir bakışının bile boşa gitmesini istemediğinden dolayıdır ki, âlimin yüzüne, Kâbe'ye, Allah Resulünün /s.a.a/ soyundan olan seyyitlere ve ibret almak için mahlûklara bakmayı ibadet kabul etmiştir. Hatta **"Nereye dönseniz orası Allah'ın vechidir"**¹ buyurarak, marifet ehline devamlı huzurda olma makamını merhamet etmiştir.

Yine, Hz. İmam Cafer Sadık /a.s/'ın babaları aracılığıyla Allah Resulünden /s.a.a/ rivayet ettiği bir hadiste şöyle yer almıştır:

*"Allah Teala, Davud peygambere /Allah'ın selâmı ona olsun/ vahiy ederek şöyle buyurdu: **"Güneşte oturana güneş dar gelmediği gibi, rahmetime girene de, rahmetim dar gelmez. Kötümser düşüncelere kapılmayana bir zarar gelmediği gibi, kötümser olanlar da, fitneden kurtulamazlar."***

Görüldüğü üzere; bu kutsi ilâhi hitap, kurduğumuz bu ilkenin en büyük şahitlerinden biridir ki; kötümser olan kimse, Allah Teala'ya olan su-i zannı yüzünden fitneden ve bedbahtlıktan kurtulmazken; iyimser olan şahıs, Allah Tela'ya olan iyi niyeti sonucu, kötü şeylerin zarına karşı güvene kavuşturulur; Hak Teala'ya olan hüsn-i zannı hürmetine belalardan uzak tutulur.

¹ - Bakara/115.

Kendisini Ehl'i Beyt'ten gelen hadislerle adayarak onlara uyup, Allah'ın rahmetine giren bir kimse içinse, asla darlık söz konusu olamaz. Aksine, her kapısından bin kapı açılan rahmet kapıları, onun yüzüne açılır; sonunda da ilim ve marifet nuruyla kalp ferahlığı makamına ulaşır. Bu makam ise, Hak Teala'nın, Peygamberi Hz. Muhammed /s.a.a/'a ata ettiği en faziletli makamlardan biridir ki, Allah Teala O Hazret'e hitaben: "**Senin sadrini /göğsünü/ açmadık mı?**"¹ buyurmuşlardır.

Allah Teala bir kuluna minnet koyup bu makama ulaştırırsa, o artık dünya ve ahiret belalarının ulaşmadığı kimselerden olur ve eğer herhangi bir bela da ona ulaşırsa bu, ancak diğerinin ve halkın nazarında beladır; yoksa onun kendi nazarında, ona gösterdiği bu belaya sabretme sonucu ulaşacağı Allah'ın rızası ve yüce makamlara nazaran en büyük lezzetlerden ve en afiyetli bahşişlerdendir.

İşte bu yüzden Aşura günü, İmam Hüseyin /a.s/'ın bazı ashaplarına, belalar şiddetlendikçe, yüzleri daha da açılır ve onları daha çok sevinç alırdı.

Hiç, dünyaya düşkün insanlar böylesi lezzetlere ulaşabilirler mi?!

Allah Teala size ve bize bu makamları bağışlasın.

Allah Teala bize yardımcı ve vekil olmakta yeterlidir.

Ne güzel Mevla ve ne güzel yardımcıdır O.

¹ - İnşirah/1.

Beşinci Bölüm:

İnsan Kendi Kendiliğinden Aciz Ve Güçsüz, Ama Allah Teala'yla Bağlantısına Nazaran, Yüce Makamı Olan Bir Varlıktır

Bu bölümde, insanın kendi benliğine nazaran hakirliği, Hak Teala'ya olan bağlantısına nazaran ise, makamının yüceliği hakkında bahsetmek istiyoruz.

Ey hakikatten uzak kalıp, nefisini ıslah etmekten gafil olan kardeşim! Senin iki yönün var:

1- Kendi nefis ve zatın, başka bir deyişle, senin sen olman yönün ki, genellikle bu yönünü dikkate alırsın. Bu yönünle sen zail olup giden değeri olmayıp hesaba katılmayan bir varlıksın; hatta Kur'an-ı Kerim'in deyişiyle, sen bu açıdan hiçbir şey değilsin.

2- İkinci yönün ise senin, ilahî kudret ve gücün mazharı olup Hak Teala'nın mahlûku olma yönüdür. Bu yönünden ise, yeryüzünde olanlara ilaveten, arştan toprağa, yedinci gökten, yedinci yere kadar, bütün âlemle bağlantı halindesin; o halde eğer iyi bir iş yaparsan, bütün âlem-

lerde iyi etki bırakırsın; aksi takdirde ise, kötü tesirin varlık âleminin tamamına yansır.

Bil ki, arşın altında senin bir misalin vardır. Senin yaptıklarını o da yapar. Sen kötü bir iş yaptığında, Allah Teala arş ehlinin nezdinde rezil olmaman için, misalinin üzerine bir perde çekip onu örter. Ama iyi bir iş yapacak olursan, Allah Teala o perdeyi kaldırır. İşte Ehl-i Beyt'ten gelen dualarda yer alan: *"Ey güzeli açıp gösteren; kötüyü örten Allah!"* cümlesinin manası budur.

"Miftah'ül Felah" kitabında Şeyh Bahai /r.a/ İmam Cafer Sadık'ın /a.s/ şöyle buyurduğunu naklediyor:

"Her müminin arşta bir misali vardır. Bir insan rükû ve secde gibi hayır işlerle meşgul olduğunda onun misali de, kendisi gibi secde ve rükû eder; melekler de, onu görüp Allah Teala'dan onun için rahmet ve bağış dilerler; ama o insan bir günahla meşgul olursa, Allah Teala onun misalinin üzerine bir perde çekerek meleklerin bundan haberdar olmasını önler."

Yine, şüphesiz günlük yaptığın ameller, her gün sabah ve akşamları, Resulullah'a /s.a.a/ ve İmamlara /a.s/ özellikle de, Veliyyülsır olan İmam-ı Zaman /a.s/'a sunulmaktadır. Hayırlı amellerin onları sevindirip hoşnut ederken; kötülüklerin de, o mübareklerin üzölmelerine vesile olur. Hatta Ehl'i Beyt İmamlarından biri şöyle buyurmuşlardır:

"Andolsun Allah'a, bir mümin muhtaç olan kadresinin ihtiyacını giderdiğinde onun bu hareketinden ihtiyaç sahibinden daha çok Resulullah /s.a.a/ hoşnut olur."

Şüphesiz, Resulullah /s.a.a/ ve Ehl'i Beyt /a.s/, âlemin erkânı olup melekler dâhil, bütün varlık âlemi onların emri altındadırlar. Eğer birisi, âlemin sultanını hoşnut ederse, bu; onun bütün raiyetine de sirayet eder. Onların tamamı, sultanın sevindiği için sevinirler. O zaman, â-

lemdeki bütün varlıklar, bu ihsan sahibi kul için duaya koyulup: "Sen bizi sevindirdiğin gibi, Allah Teala da, seni sevindirsin" diye dua ederler.

Buna karşılık, birisi, kötü bir harekette bulunursa da, Resulullah'a /s.a.a/ ve Ehl'i Beyti'ne /a.s/ de kötülük yapmış olur. Bu yüzden de ağaçlar kurur, ürünler bozulur, yağmur azalır ve fiyatlar yükselerek yaşamı zorlaştırır.

Öyleyse, ey zavallı insan! Bil ki, senin itaat ve isyanın amellerini yazmakla görevli olan melekleri; hoşnut veya rencide etmekle kalmıyor; bilakis, bütün âleme yansıyor.

Geçmiş ve gelecek müminlere hayır ulaştırmak da, açıklanan bu hakikat için ayrı bir örnektir: Bir kimse "Allah'ım, bütün mümin erkek ve kadınları mağfiret et" diye dua ederse, hadislerde yer aldığına göre, bütün erkek ve kadın müminler; "bu şahıs bize mağfiret diledi" diyerek onun için şefaet ederler.

Yine, hadislerde, âlim için, göklerde ve yerlerde olan her şey, hatta denizlerdeki balıklar bile mağfiret dilediği yer almaktadır.

Allah Teala şöyle buyuruyor:

"Arşı taşıyanlar ve arşın çevresinde bulunanlar, Rablerine tespih ve hamd ederler, O'na inamıyorlar ve iman edenlere mağfiret dileyerek; "ey Rabbimiz, Sen her şeyi, rahmet ve ilmin ile kapsamışsın; tevbe edip yoluna tabi olanları bağışla ve onları cehennem azabından koru" /derler/.

Binaenaleyh, Hak Teala'nın kudretine bağlanarak, ilahi azamete mazhar olduğun ve bu ikinci yönünle bütün âlemde etki bıraktığın açıklığa kavuşmuştur. O halde hiç sayıldığın birinci yönüne bakarak, nasıl gaflete dalıp bu hakikati görmezlikten gelebilirsin! Sen kendi nefsini ih-

¹ - Mümin/7.

mal etsen bile, Rabbin seni başıboş bırakmaz. Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyuruyor: "**İnsan, başıboş olarak mı bırakıldığını sanıyor.**"¹ Hz. İmam Ali /a.s/ da şu şiirinde ne güzel buyurmuştur:

*"İlacın kendindedir, fakat sen görmüyorsun.
Derdin de, kendindedir; fakat farkında değilsin.
Küçücük bir cisimden ibaret mi olduğunu sanıyorsun?*

*Oysa şu koca âlem sen de özetlenmiştir.
Sen, ayetleriyle gizli olanın, açığa kavuştuğu, mubin kitapsın."*

O halde, ey gaflet uykusuna dalan! Uyan ve seni insan yapan bu ikinci yönüne dikkat et. Rabbin de, böyle istemiştir. Eğer, hak yolundan uzaklaşmış, bedbahtlardan olduğunu görüyorsan, bilmelisin ki; "**Allah, dilediğini siler; /dilediğini de/, sabit bırakır. Ümm'il kitap /ana kitap/ O'nun katındadır.**"²

İnsan kılığında bir şeytan olmaktan kaçın! Aksi takdirde bilmelisin ki, ilahi lütuf ve ihsanı kendinden uzaklaştırmış ve kendi fesadınla bütün âlemi fesada çekip; Peygamberler, mukarrep melekler ve bütün gök ve yer ehlinin kalbini incitmiş olursun. Yer, onun üzerinde hareket edip yürümenden, gök ise senin üzerine gölge salmaktan feryat edip, Hak Teala'ya şikâyet etmektedir.

Hadislerde, yerin, sünnet edilmeyen birisinin idrarından dolayı kırk gün feryat edip, Allah Teala'ya şikâyet ettiği geçmektedir. Oysa bu sadece mekruh bir iştir. Bu durumda isyankâr olduğun halde senin halin ne olabilir? Kı-

¹- Kıyamet/36.

²- Ra'd/39.

sacası; sen, bu halini sürdürdüğün sürece, Allah Teala'yla harp etmekte. Allah Teala'nın mülkü olan her şey de, sana düşmandır. Onun mülkünden nereye kaçabilirsin ki?! Oysaki senden intikam almak için bütün mahlûklar Allah Teala'dan izin istemekteler. Sen bu zaaf ve hakirliğinle onların hepsine nasıl karşı koyabilirsin?

Sana kim yardım edebilir! Sana kim sığınak olabilir! Oysa sen Allah'la harbe girmişsin; o halde senin için, O'nun kendinden gayri bir sığınak ve kurtuluş kapısı yoktur. Bak; Allah Teala, Resulünün /s.a.a/ diliyle seni nasıl da uyarıyor:

"O halde Allah'a koşun /O'na sığının/. Şüphesiz, ben size O'nun katından /gelmiş/ açık bir uyarıcıyım."¹

Bir şeyden korkan, ondan kaçır. Ancak, Hak Teala'dan korkanın ise, O'na /Allah'a/ koşup sığınmaktan başka bir çaresi yoktur. Sen de eğer, O'na koşanlardan isen, Hz. İmam Cafer Sadık /a.s/'ın, babaları aracılığıyla cedit Resulullah /s.a.a/'den naklettiği, bu Kutsi hadise kulak ver. Hak Teala buyuruyor ki:

"Bir kulunun kalbine baktığımda onun kalbinde Bana halis itaat etme sevgisi ve Benim rızam olduğunu görürsem, onun durumunu islah etmeyi /sorunlarını halletmeyi/ kendim üstlenirim."

Yine, Allah Resulünden /s.a.a/ nakledilen diğeri bir Kutsi hadiste şöyle geçmektedir:

"Kulumun asıl hedefinin Bana yönelmek olduğunu görürsem, onun sadece Bana dua edip Benimle münacat etmekten zevk almasını sağladım. Bir kulum böyle olunca da, bir hataya düşmek isterse, Ben önüne geçip engel olurum. İşte onlar Benim hak velilerimdir. Ve gerçek şecaatliler de onlardır. Onlar öyle kimselerdirler

¹ - Zariyat/50.

ki, yer ehlini bir azapla helak etmek istediğimde, onların hatırı için azabı yer ehlinden uzaklaştırım."

Bu Kutsi hadis üzerinde düşün ve Hak Teala'nın yer ehlinden bu velilerin hatırına azap ve belaları nasıl uzaklaştırdığına dikkat et. Demek ki bu velilerin varlığı, aslında âlem için bir sadaka konumundadır. Zira nitekim sadaka belayı def ediyorsa, onlar da âlemin helak olmaktan korunmasına sebep olmaktadır.

Kısacası, bu âlemin tüm parçaları birbirleriyle bağlantılıdır. Aslında bu âlem, bir insan bireyi gibidir. Vücudunun herhangi bir uzvunda meydana gelen bir acı, onun tüm vücuduna sirayet eder. Bu acı, o uzuvdan giderilince de, tüm uzuvlar rahatlığa kavuşur. Bir Hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur:

*"Bir kul, bir defa hamd ettiğinde, bütün namaz kılanların duasını kazanır; zira namaz kılanlar; **"Semiallahu limen hamideh"** yani /Allah, bütün hamd edenlerin hamdını duysun ve kabul eylesin/ demekteler."*

Bir insanın, bütün namaz kılanlarla bağlantı kurup, tek bir söz söylemekle nasıl onların duasını kazandığına dikkat et.

Yine, işini sağlam yapan kimse, Resulullah'ın /s.a.a/ duasına mazhar olur. Çünkü Resulullah /s.a.a/: *"Allah Teala, yaptığı işi sağlam yapana rahmet eylesin"* diye dua etmişlerdir.

Şüphe yok ki, Resulullah /s.a.a/'ın duası, kesin olarak icabete ulaşır. Allah'ın rahmetini, kazanan bir kimse ise, helak olmaktan kurtulur.

Bu asırda, Resulullah /s.a.a/'ın duasını kazanmak için, Peygamber'in döneminde olmayı arzulayıp, bunun artık telafisi mümkün olmayan ve elden çıkan bir nimet ve fırsat olduğunu sananlar gerçekte yanılmaktadırlar. Çünkü bu asırda da, kolaylıkla Peygamber-i Ekrem /s.a.a/'ın duasını kazanmak mümkündür. Zira dediğimiz gibi, işini sağlam yapan kimse, Resulullah /s.a.a/'ın rah-

met duasını kazanır. Keza, Şaban ayında bir gün oruç tutan bir adam, Resulullah /s.a.a/'ın şu duasına mazhar olur:

"Şaban ayı benim ayımdır Allah Teala, benim ayımda orucuyla bana yardım edene rahmet etsin"

Resulullah'ın /s.a.a/ asrımızın halkını, duasının bereketlerinden mahrum edeceği de, düşünülemez. Aksine, Resulullah /s.a.a/, bazı genel vasıflara sahip olanlara dua etmişlerdir. İsteyen herkes, bu vasıfları kazanarak icabet edilen bu duaları kazanabilir.

Kardeşim! Kendine dön! Hak Teala'nın rahmetiyle senin için rahmeti gerektiren ne güzel vasıfları hazırladığını görmen gerekirken sen, kendi gaflet ve aldırmaçlığın yüzünden bütün âlemin nefretine yol açacak kötü vasıflara bürünmek istiyorsun.

Bir mümini inciten kimse, Hz. Resulullah /s.a.a'ı, sonra Hz. İmam Ali /a.s'ı, daha sonra İmam Hasan'ı, daha sonra İmam Hüseyin'i, sonra da diğer masum İmamları ve bilahare âlemde bulunan her şeyi incitmiş olur. Dolayısıyla da, âlemde bulunan her şey, "hep birlikte, bizi incittiğin gibi, Allah Teala da, seni incitsin" diye ona beddua ederler.

O halde ey kardeşim! Makamın çok büyük olduğu gibi, karşı karşıya bulunduğun tehlikeler de çok büyüktür. Sen ise bütün davranışınla iki yol ayırımındasın. Ya Allah'a yönelirsin ya da O'ndan yüz çevirirsin. Eğer sen O'na yönelirsen, O da sana yönelir ve eğer sen O'ndan yüz çevirirsen, O da senden yüz çevirir. Allah Teala senden yüz çevirince de, artık her şey senden yüz çevirir. Sen devamlı olarak bu iki yol ayırımındasın ve bundan ayrılamazsın.

Ey kendisine yönelenlere yönelip kendi fazilet ve rahmetlerini bahşeden Rab; devamlı olarak bizim sana ve Senin de bize yönelmeni sağlayacak bir hale erişmeği bi-

ze nasip et. Ve bizi kendi kudretinle güzel edeple edep-
lendir. Sen rahmet edenlerin en merhametlisisin.

Allah Teala'nın selamı ve rahmeti mahlûkatın en şe-
reflisi, en üstünü olan, Hz. Muhammed /s.a.a/ ve onun
pak Ehl'i Beyti'ne /a.s/ olsun.

Her Şey Kendisinden Yukarıdakine Oranla Küçük Ve Değersizdir

Her şey, ne kadar da büyük olsa, kendisinden daha büyük olana oranla küçük addedilir. Her zorluk, kendisinden daha zor ve çetin olan bir bela karşısında kolaylaşır ve hatta nazara bile gelmez. Örneğin; ayağına bir diken batan kimseyi akrep sokarsa, şüphesiz ayağına diken battığını tümüyle unutup aklından çıkarır. Bundan, Hak Teala'nın, her şeyi, ondan daha üstün ve yüce olan birine müsahhar kıldığı sonucu çıkar.

Azamet, güç ve kemalde nihai dereceye ulaşan İmam Ali'ye bakıver; Hz. Muhammed /s.a.a/ anılınca, nasıl da kendini küçük görerek: *"Ben, Muhammed'in /s.a.a/ kölelerinden bir köleyim"* diyor. Bu, diğer mahlûklarda da, rastlanan bir husustur.

O halde eğer, dünya belalarının sana kolay gelmesini istiyorsan, ondan daha zor ve ağır olan belaları düşün.

İçinde bulunduğun zorluğa, ondan daha çetin olan başka bir zorluk eklenirse, ne duruma düşebileceğini, nasıl da daha güçsüz ve çaresiz kalacağını düşün. O zaman, içinde bulunduğun zorluk, kendisinden daha ağır olana oranla sana kolay gelecek ve hatta onu kendin için bir nimet olarak göreceksin ve: *"Bana daha ağır bir zorluk yüklemeyen Allah'a hamd olsun; isteseydi bana daha ağır bir zorluk yükleyebilirdi"* diyeceksin.

Eğer yaptığın bir hayır ameli büyük görmekten kutrulup, kendini beğenmeye yol açan sevinç sarhoşluğuna kapılmaktan kaçınmak istiyorsan; amelini senden üstün olanların amelleriyle karşılaştır, mukayese et. Veya şimdi bulunduğun makamdan daha üst bir makama çıktığını farz et; o zaman bu hayır amelle sevinip övünmek bir kenara dursun; onu, özür dilenmesi gereken bir suç ve günah olarak göreceksin ve onu kendine mal etmekten çekineceksin.

Eğer bu halini Allah'ın izniyle kendine bir alışkanlık edinirsen, sürekli olarak Hakk'a doğru hareket edersin. Zira O'nun muhabbetinin sonu yoktur. İhlâs ve amelde hangi büyük makama ulaşırsan, ondan daha iyi ve güzeline var olduğunu görürsün. Eğer bu yolda durulacak bir nihayet arıyorsan; bil ki, bu yolun sonu yoktur.

Ama eğer bir engelle karşılaşarak bir yerde durmak istiyorsan; bilesin ki bu, doğru ve beğenilen bir yöntem değildir. Zira Hak Teala, seni lütuf ve keremiyle kendisine yakınlaşmaya çağırılmaktadır. O'ndan gayri neye yönelip, neye razı olabilirsin ki? Ey Rabbim; Sen'den başkasına razı olup, Sen'den başkasını gaye edinen kimse, gerçekten de zarara uğramıştır.

Buraya kadar yapılan açıklamadan anlaşılmalıdır ki, sürekli olarak Allah Teala'ya itaat yolunu kat ederek, O'na doğru hareket etmek icap eder. Bu ise, ancak itaatin

bir yönünden ayrılırken, diğer yönüne ve diğer bir boyutuna yönelmekle olur. Çünkü Allah Teala farzlarına uyulmasını sevdiği gibi, ruhsatlarına da uyulmasını sever.

Allah Teala'nın sevgisini isteyen birisine, müstahap amelleri yapmak, O'nun sevgisini kazanmak için tabii bir vesile olduğu gibi, beşeri tabiatın gereği, nefsinde ibadete karşı bir yorgunluk ve dolayısıyla nefret korkusu söz konusu olan birisine de, o ameli terk etmesi ruhsat verilmiştir. Allah Teala böyle hallerde ruhsatına uyulmasını sevdiği için, bunu da kendi muhabbetini kazanmak için bir vesile kılmıştır.

Binaenaleyh; bir şahıs, bazen bir ameli yapmakla, bazen de aynı ameli terk etmekle Allah Teala'nın muhabbetini kazanır. Bu da, büyük bir ilahi feyizdir.

İmam Ali /a.s./ ve İmam Hasan'dan /a.s./ nakledilen, aşağıda nakledeceğimiz, şu iki hadis arasındaki farktan da bunu anlamak mümkündür. İmam Ali /a.s./, kendisinden nakledilen bir hadiste: *"Eğer Allah'ın rızası olan iki şeyle karşılaşsam, nefsim en zor olanını seçerim"* diye buyururken; buna karşılık, İmam Hasan /a.s./, aynı mevzuda; *"Ben nefsim en kolay olanını seçerim"* diye buyurmuştur.

İmam Hasan'ın bu buyruğu, Allah Teala'nın, ruhsatlarına uyulmasını da sevdiği ve ibadette aza iktifa etmenin tercih edilir olması yüzündendir. Bir hadiste şöyle buyrulmaktadır:

"Bu din çok sağlam ve ince bir dindir, yumuşaklıkla ona dalın ve Allah'ın kullarına, O'nun itaatini zorlaştırmayın."

İlaveten, ruhsatı tercih etmek, nefiste diğer bir ibadete hazırlık meydana getirir; böylece de başka bir hayrı elde etme imkânını sağlar. Bu ise, bazı hallerde ruhsatı tercih etmenin, daha hayırlı olduğunu göstermektedir.

Hız. İmam Ali /a.s./dan naklettiğimiz davranışa gelince; o, nefse karşı çıkma açınsındandır. Nefse karşı çıkmak ise, bütün hayırların anahtarıdır.

Dolayısıyla bu iki imamızdan naklettiğimiz, birbirinden farklı her iki söz de insanları, farklı farklı hayırlara davet ve irşat etmek içindir. Yoksa onların, Allah katındaki makamları, akılların aciz kalıp erişemeyeceği bir makamdır.

Ayrıca, bir işin gerektiği şekilde ve halis niyetle yapılabilmesi, bazen, o amel hakkında düşünmeyi icap ettirir. Bu ise, genellikle belli bir sürenin geçmesini gerektirir. Bu, işin bir boyutudur.

Ama öte yandan, ertelenen her hayırda, şeytanın bir rolü olabileceği ve erteleme sonucu, fırsatın kaçırılma korkusu da bulunabileceği ihtimali, dikkate alınmalıdır.

O halde bu iki durumla karşı karşıya kaldığın takdirde; yani ertelemeye fırsatı kaçırma korkusu olur. Düşünmeden aceleyle başlamakta da, işin halis olmaması ve gerçekte nefsanî bir amaçla yapılması veyahut işin özünde şeytanın hileyle ibadet şeklinde gösterdiği bir çeşit günah olma korkusu olursa, bilmelisin ki, bedensel ibadetlerde şeytanın etkili olduğu bir ertelemeye acizlik, tembellik duygusu; mali ibadetlerde ise, malın elde kalması sevgisi veya malı kaybetmekten korkma duygusu egemen olur. İşte bu, âlimi helak eden bir ertelemedir. Bundan kurtulmak için nefisle mücadele edip onu alt etmek lazımdır.

İşin sağlamlığı için yapılan erteleme ise, Allah Teala'nın isteyip, emrettiği bir husustur. Bu, netice itibarıyla pişmanlığa sebep olmaz. Zira bu halde Allah Teala'nın emrine itaat edip, iyilikte bulunan birisi olmuş olursun. **"İyilikte bulunanlara ise bir sorun yoktur."**¹

¹ - Tevbe/91.

Bununla birlikte işini sağlamlaştırmak amacıyla ertelediğinde, zamanı geldiğinde, seni yeniden o işe muvafak kılması için, Allah Teala'ya tevekkül et.

Tembellik ve ihtiras yüzünden meydana gelen geciktirmeden kurtulmak için de, işine ivedilik kazandırarak, hulus-i niyetle Allah rızası gereğince yapabilmen için, yine O'na tevekkül et.

Bil ki, bir işi hemen yapmak veya ertelemek hususunda Allah Teala'ya tevekkül ederek, doğru bir sebebe dayanan bir şahıs, muhsindir /iyilik ehlidir/; muhsinlere ise, bir korku yoktur. Böyle bir şahıs, her iki durumda da, Allah Teala'nın rızasını kazanabilir.

Hem amel etme ve hem de, ameli terk etmeyle Allah Teala'nın rızasını kazanan bir kul ise, sürekli olarak Allah Teala'ya doğru hareket etmektedir.

Allah Teala'nın da, kapısına gelen, O'na yönelen birisini kendisinden uzaklaştıracağını akıldan geçirmek dahi, yersiz ve yanlış bir düşüncedir; böyle bir şey O'nun şanına yakışmaz.

Şunu da belirtmeliyiz ki, birçok mümin kardeşlerimizin sandığı gibi, Hak Teala'ya yaklaşmanın yolunun; sadece namaz kılmak, oruç tutmak, Kur'an okumak veya öğrenmek ve dua edip ziyaretlere gitmek gibi, bilinen belli başlı ibadetlerle meşgul olmak olduğunu sanmak ve bunun dışındaki her şeyi faydasız kabul edip ömrü zayi etmek olarak telakki etmek, dar görüşlülük ve yanılığa kapılmaktan başka bir şey değildir.

Bilmelisin ki, şeriatın asıl maksadı, mükelleflerin basiretini takviye edip onların tam bir basiret ve marifetle itaat etmelerini sağlamaktır. O halde basireti güçlendirip, bilinci çoğaltan her şey, şeriatın amacına dâhil olup olumlu bir iştir.

Saydığımız ibadetlerle iktifa edip, onlardan öteye geçmemek, insanın dar görüşlü olmasına sebep olabilir. Bilinci; vakit, kıble ve benzeri şer'i konulardan öteye geçmez. Bu yüzden de, din konusunda onu aldatmak isteyen insan ve cin şeytanları, kolaylıkla onu aldatabilir. Bu da, şeriatın hedefleriyle çelişmektedir.

Aksine, alış-veriş gibi işlerle topluma katılarak soru, cevap, konuşma tarzı gibi çeşitli hususlarla ilgili adabı ve ince noktaları da öğrenerek, bunları da, ibadet ve zikirlerine ekleyen bir kimse, gerçek ve kâmil bir kişiliğe sahip olur. Vicdan ve tecrübe de buna en büyük şahittir.

Doğal bilimler sınıfına giren her bir mesleği öğrenmek, insana aklî konuları kavramakta yeni kapılar açar. Bu da, Allah Teala'nın akli bilgileri, hissi bilgilere; uhrevî işleri, dünyevi işlere bağlantılı kılmasından kaynaklanır.

O halde uhrevî işlere, dünyevi işler olmaksızın, ulaşmak isteyen kimse, bu hedefe ulaşamaz. Çünkü Allah Teala uhrevi işlerin kâmil olmasını dünyevi işlere bağlı kılmış, ahirete ulaşmak için amaçlanan dünyayı da ahiretin bir parçası saymıştır.

Bu yüzden, dünya hakkında gelen kınamalar, buna şamil değildir. Böyle olduğu içindir ki hadisi şerifte: *"Ahiretini, dünyası için terk eden kimse lanetlenmiştir;"* denildiği gibi: *"Dünyasını, ahireti için terk eden de lanetlenmiştir"* diye de buyrulmuştur.

Açıktır ki, terk edeni lanetlenen dünya, ahirete ulaşmaya vesile olan dünyadır. Bu ise, aslında ahiretten sayılır ve onu terk eden gerçekte ahireti terk etmiş olur. Kınanan dünya ise, ahirete ulaşmaya vesile olmayan boş dünyadır.

O halde ilk bahsi geçen dünya, ahirete ulaşmak için, gereklidir. İnsanı Allah'a yakınlığa dünyayı işleriyle uğraşmak, bilinci arttırıp basireti güçlendirmektedir. Ticaret konu-

sunda geçen: "*Ticaret aklın yarısıdır*" şeklindeki hadisin manası da budur. Yine, ayrı bir hadiste; "*İbadet on kısımdır, bunların dokuzu ticarete biri ise diğer itaatlerde karar kılınmıştır.*" denildiğine rastlıyoruz.

Bunu, Peygamberimizin /s.a.a/, bi'setten önce ticaret için Şam'a gitmesi veya diğer peygamberlerin /a.s/ ticaretle meşgul olmaları da teyit etmektedir.

İnsan, bütün kemallerden yoksun olduğu için, bu kemallerin hepsine muhtaçtır. Her şeyin bir konuda menfaati vardır. Hepsi de birlikte aklın kemaline, bilinç ve basiretin çoğalmasına yardımcı olur. Her bir şahsın, kendi nasibine ulaşabilmesi için, ilahi hikmet, bu kemallerin tüm âlemde dağılık olmasını ve bunların birçoğunun ise, halkın dilinde dolaşıp yaygın olmasını gerektirmiştir.

Bu yüzden hikmetli sözün, söyleyenin kim olduğuna bakmaksızın alınması emredilmiş ve hatta Ehl-i Beyt İmamları /a.s/: "*Hikmeti, münafıktan bile alın veya ilmi, büyüklerin dilinden öğrenin*" diye buyurmuşlardır.

Hikmete dayalı olan şeriatın hedefi, her bir kulun hikmet ve marifette kemale ermesi olduğundan; Allah Teala, hikmete ulaşmayı kolaylaştırmak amacıyla onu tüm âlemde yaygınlaştırmış ve aktarıcısına bakılmadan öğrenilmesini emretmiştir

Ehl-i Beyt /a.s/'ın kendi takipçilerine: "*İnsanları, hak ile tanıyın; hakkı, insanlarla değil*" şeklindeki buyrukları da, bu doğrultudadır. Yine, "*Söylenene bakın, söyleyene değil.*" Veya "*İki garip şey vardır: Biri, sefihin ağzından çıkan hikmetli söz, onu kabul edin; diğeri, hekim olan birisinin söylediği yersiz söz, onu ise affedin*" diye buyurmuşlardır.

O halde tam olarak kemale ermek; sözlerden, işlerden muamele ve tecrübelerden yararlanmaya bağlıdır. Hatta Ehl-i Beyt /a.s/: "*Akıl, tecrübeleri hıfzettir ve*

tecrübelerin en hayırlısı ise, sana öğüt olanıdır. Ve tecrübe kazanılan bir ilimdir" diye buyurmuşlardır.

Bizden önce yaşayanların hakkında yaptığımız araştırmalar ve edindiğimiz tecrübeler gösteriyor ki, bazı kardeşlerin tavsiyelerine uyup sadece bilinen bazı ibadetlerle yetinmek, genellikle dar görüşlülük ve bilinçsizliğe yol açıyor; sonuçta ise, sahibinin ilerleyip yüksek makamlara ulaşmasına engel oluyor. Bu yüzden bunun da, insanların yüksek makamlara ulaşmasına engel olmak için, şeytan'ın hazırladığı, diğer bir tuzağı olduğunu söylemekte yarar vardır.

Daha önce açıkladığımız: "Her şey, kendisinden daha zor olana oranla kolaydır" ilkesinin yararlı olduğu bir diğer yer de, dünya ve dünyevi hal ve olayların kıyamet olay ve hallerine göre çok küçük olması konusudur.

Allah'a yönelen bir kimse, dünya gamlarını kalbinden çıkarmalıdır. Ne dünyayla ilgili olan bir şeyin ona gelmesiyle sevinmeli; ne de dünyevi bir şeyi kaybetmekle üzülmelidir. Kendi kendine, dünyanın fani olup zail olduğu ve çabucak değiştiğini, bir halde kalmadığını düşünüp, akıllı birisinin bunlara gönül veremeyeceğini ve hatta bunların hiç bir değer taşımayan boş şeylerden ibaret olduklarını hatırlatmalıdır.

Ayrıca eğer dünyanın bizatihi istenilen bir şey olduğunu farz etsek bile, ki zaten Şeytan da, insanları bu yöntemle aldatır; fakat bu, Allah Teala'nın kendi velileri için seçtiği daha güzel uhrevi lezzetlere oranla hiç bir şey sayılmaz, onunla mukayese bile edilemez. Buna göre dünyanın eğer bir güzelliği olduğunu farz etsek bile, kıyametteki güzellikle karşılaştırıldığında küçülüp, yok olup gidecektir.

Eğer doğru bir şekilde düşünmeye devam edecek olursanız; dünyaya, ahirete ulaşmak için değil; yalnızca dünyanın kendisi için ona yönelen bir kimsenin, gerçekte

sırf yokluğa ve zail olup giden batıl bir şeye yönelmiş olduğunu anlarsınız.

Ey kardeş, şunu bilmelisin ki, Ehl-i Beyt /a.s/'ın gözünde dünya bir hiçtir. Ama eğer senin nazarında dünya bir şey olur ve onu, ondan daha iyi olan diğer bir değere ulaşmak için terk edecek olursan, henüz Ehl-i Beyt'in yoluna hidayet olmuş değilsin.

O halde fikrini toparlayıp Hak Teala'ya yalvar; dünyayı, Ehl-i Beyt'in nazarında olduğu gibi, sana da tanıtmasını iste; belki sen de, onların yolunu tutup onların sözleriyle amel edenlerden olasan; aksi takdirde, sen bir vadide; onlar ise ayrı bir vadide olurlar.

Doğru ve sabit bir fikir olarak dünyanın bir şey olmadığı belli olunca, zorunlu olarak nazarını ve amacını ilahî değerlere sınırlaman gerekecektir.

Bu durumda eğer tabiatının gereği veya nefsinin hava ve hevesi veya şeytanın aldatması sonucu senden, Allah Teala'nın rızası olmadığı bazı hareketlerin vuku bulduğu görülürse, bunlar; senin kendi irade, kast ve azmin dışında olup, daha çok bilmeksizin veya diğerinin hilesi sonucu yahut unutkanlık yüzünden iraden dışı ya da yanlışlıkla konuştuğun söze benzer.

İşte bu takdirde; "**Camia Ziyaretin**"de olduğu gibi, senin de, Ehl-i Beyt'e hitaben; "*ben size itaat etmekteyim*" demen doğru olur. Çünkü bilinçli olarak iradenle onlardan gayrisine itaat etmiyor; onların düşmanlarını, itaate layık görmüyorsun. Bunun dışındaki bazı hareketlerinse, hata veya aldatılma sonucu, kendi amaç ve iraden dışı olan hareketlerindir.

O halde sen doğru olarak tevbe edip, doğru olarak af dileyebilirsin. Çünkü sen devamlı olarak itaate devam edip, günaha dönmek amacındasın. Bu durumda sen;

"Günaha devam ederek istiğfar eden kimse, Hak Teala'yla alay eden gibidir" hadis-i şerifinde sözü edilen kimselerden de değildir.

Belki de Hz. İmam Hüseyin /a.s./ da, Hac'da Arafe çölünde okumuş olduğu; "Arafe Duası"ndaki aşağıda nakledeceğimiz pasajında, bu manayı kastetmiş olabilir. İmam /a.s./ Yüca Allah'a şöyle yakarıyor:

"Ey Allah'ım, Sen biliyorsun ki her ne kadar sana itaat etmekte amel ve karar bakımından devamlı olmamış isem de, niyet ve muhabbet bakımından devamlı olmuşum."

Bütün bunlar, dünya muhabbetinin kalbinden çıkmasına bağlıdır. Hiç olmazsa, dediğimiz anlamda, karar ve azmin yönünden, dünyayı nefsin için istememelisin. Dünya, bu bakımdan akıllı kimsenin amacı olamaz; aksi takdirde; kendinin, akıllı insanların safında olmayıp, sefih insanlar safına dâhil olduğunu bilmelisin. İşte bunu, kendi nefsinde iyice sabitleştirdiğinde, söylediğimiz amaca tamamen ulaşmış olursun; bunu ganimet say ve gafillerden olma.

Hakka Giden Yol Nasıl Katedilir?

Hakka giden yolun salikinin, aşağıda beyan edeceğimiz bir kaç nokteye uyması icap eder. Hak yolunun rehberleri olan Ehl'i Beyt /a.s./'ın açıklamış olduğu bu nokteleri bilmek ve mucibince amel etmek sayesinde, bu yolu kat etmek kolaylaşır. Bunları göz ardı etmek ise, insanı yoldan alıkoyar.

Bu nokteler şunlardan ibarettir:

a) Bütün hayırların, Hak Teala'nın katında olduğunun bilinci içerisinde olup, O'ndan gayrisinden hayır talep etmemelisin. Halk ile muaşeret edip, ilişki kurmada da, Hak Teala'nın katında olan hayrı ve O'nun rızasını kazanmayı amaç edinmelisin.

Mesela; amacın, sadece halka ihsanda bulunup onlara hayır ve yarar ulaştırmak olmalıdır. Zira Ehl'i Beyt'ten gelen hadislerde halk, Allah Teala'nın sofrasından geçi-

nen, bir aile olarak nitelendirilmiştir. Hak Teala'nın katında ise, en sevimli kimse, O'nun sofrasından geçinen bir aileye hizmet eden kimsedir.

O halde bu hadis-i şeriflerde sözü edilen Allah Teala'ya en sevimli kimse olma şerefine ulaşmak istiyorsan, bu hususa önem ver ve bil ki, halktan bu yol ile elde ettiğin fayda, onlara ulaştırdığın yarardan daha fazladır.

Çünkü sen onların aracılığıyla Hak Teala'ya en sevimli olma makamına ulaşmaktasın ki bu, elde edilebilecek en büyük faydadır. Öyleyse, yaptıklarının karşılığında, halktan bunun dışında bir karşılık ve yarar bekleme. Hak Teala'nın dışında kalan her şeyden ümit ve beklentini kes.

Bu arada eğer diğerleriyle muaşereteki prensibin, insanlara iyilik yapmak ise, bunun ilk aşaması olarak kendini, onlardan gelebilecek kötülöklere tahammöl etmeğe ve kötölüğe, kötölökle karşılık vermemeğe de hazırlamalısın. Bu, senin onlara yapabileceğin ilk ihsandır.

Bu işi yaptıktan sonra, yani kendini onlardan gelen kötölöklere karşılık vermemeğe hazırladıktan sonra, bununla da yetinmemelisin.

Zira sen, Ehl'i Beyt'e uymak istiyorsun. Ehl'i Beyt'in ahlakı ise, kendilerine kötölök yapana iyilikle karşılık vermek, ihsan etmek, kendilerine karşı zulüm ve haksızlıkta bulunamı affetmek, kendileriyle ilişkiyi kesen kimseyle ilişki kurmak ve kendilerine esirgeyene bağıştta bulunmaktır.

Ehl'i Beyt /a.s/'a uymak istediğine göre, onlar gibi sen de, halkın kötölöğü karşısında onlara iyilikte bulunma makamına erişmek için, kendi nefsinin, böyle bir sahenin vuku bulmasını arzulayan biri olarak hazırlamalısın ki, bu sebeple kötölök yapana iyilikle karşılık verme faziletine erişebilesin. Resul-i Ekrem /s.a.a/ ve Ehl'i Beyt'inin /a.s/ ahlak ve sireti de budur zaten. Bak, Hazreti Ali

/a.s/: "Allah Teala yanında en sevimli kul, peygamberine uyan kimsedir" buyurmuşlardır. Sen de, diğlerinin kötülüğüne iyilikle karşılık verirsen, her şeyden önce bu yüce makama ulaşırsın.

Ayrıca, kendi acizliğine rağmen, kötülük yapana iyilikle karşılık verdin mi, yüce kerem ve mutlak zenginlik sahibi Allah Teala'nın, senin kötü amellerine ihsan ile karşılık vermesine layık olursun. Ve bu davranışından ötürü, Hak Teala da sana böyle karşılık verir.

Aslında Allah Teala'nın, kötülüğe iyilikle karşılık vermeyi emretmesi, sana; kendisinin böyle davranmağa daha evla olduğunu bildirerek, böyle bir muameleye senin daha fazla muhtaç olduğunu belirtmek içindir. İşte insanlara, iyilik ve ihsan üzere davranmayı emredişinin hikmeti budur.

O halde, bu davranışından dolayı sana ulaşan menfaat, senin ihsanda bulunarak başka birine ulaştırdığın menfaatten daha fazladır.

Dolayısıyla, eğer basiretin olursa, kötülüğe, kötülükle karşılık vermek bir yana dursun, aslında başkasının sana yaptığı kötülükleri, seni böylesi yüce makamlara ulaştırdığından dolayı, teşekkürü gerektiren birer ihsan olarak görmeye başlarsın.

Elbette bütün bunlar, gerçekten de bir insandan, sana bir kötülük dokunduğu taktirdedir. Ama aslında sen diğlerine haksızlık yaptığın halde, -genelde olduğu üzere- kendini haksızlığa uğramış olarak gösterdiğin durumlarda ise, bu vebalden kurtulmak için, ne yapman gerektiği açık bellidir.

Zira biz, husumetlerde haksızlığa uğradığımızı ileri sürerek, şikâyetle bulunmayan bir insan görmedik. İster kötü, ister iyi insan olsun, şimdiye kadar gördüğümüz,

her iki hasımdan hiç birisi, diğeriine karşı zulüm ve haksızlık yaptığını itiraf etmiş değildir. Takvalı ve salih insanlar bile, birbirleriyle husumetli olduklarında, her ikisi de diğeri tarafından haksızlığa uğradığını, kendisinin diğeriine iyilik yaptığını ve karşı tarafın kötülüklerine tahammül ettiğini iddia ettiklerini görmüşüzdür. Oysa onların hiçbirisi, bilerekten yalan konuşmaz, yalana teşebbüs etmeye cüret bile edemez.

O halde, bunun da, kötülüğē emreden nefsin, batıla hak elbisesi giydirerek, sahibini yanıltmak için yaptığı hilelerinden bir diğeri olduğunu düşünmelisin.

İşte bunun içindir ki, Allah Teala, mahkemede adilin adaletine itimat edilerek, onun kendi lehine yaptığı şahadetin kabul edilmesine izin vermemiştir. O halde biraz insaflı olan kimse, kendisi hakkındaki düşüncelerini suçlamalı ve kendi lehine olan şahadetini, Allah Teala'nın kabul etmediği gibi, kendisi de, kabul etmemelidir.

Ayrıca, ilişkinin temelini, diğeriilerinden yararlanmak değil, onlara yardım ulaştırmak esası üzerine kurduğun takdirde, halktan menfaat beklememekle, kalbini de rahatlatmış olursun. Bu da, nefis zenginliğidir. Nefis zenginliği ise, büyük bir zenginliktir.

Elbette insanlara ilk iyiliğın, onları rahatsız etmemen ve onları incitecek hareketlerden kaçınmandır. Daha sonra, nefsini onlardan gelebilecek acılara tahammül etmeye hazırlamalısın. Sonra da, tek çaban ve amacın, onlara ih-sanda bulunmak olmalıdır.

Nefsini buna hazırladığın takdirde, onlardan sana bir iyilik ulaşırsa, bu iyiliği onlardan beklemediğin için, daha bir zevkli olur.

Onların sana sundukları hediye türü şeylere gelince, eğer onların gerçekten onları gözden çıkardıklarını ve

senden iyiliklerini kabul etmeni beklediklerini sezersen, onu kabul et.

Zira onu kabul etmen de, her ne kadar ona ihtiyacın olmasa bile, onlar için bir ayrı ihsandır. Böyle bir hediye-yi geri çevirmen ise, onların kalbini incitir. Bu da, onların hakkında kötülük sayılır. Oysa sen onlara kötülük yapmamaya karar vermiş ve buna da emredilmişsindir.

Ama onların sana sundukları hediye, yalnızca bir örf ve adet icabı olur ve kalben onu kendilerine geri iade etmeni beklediklerini hissedersen, o hediyeyi onlardan kabul et; sonra da senin onlara bir hediye olarak tekrar onlara geri iade et.

Ama onlar, bunu kendilerinden kabul edip, sonra ondan daha fazla ve daha değerli bir şeyle karşılık vermeni bekliyorlarsa, imkân dâhilinde, o ihsanı onlardan kabul et; sonra da daha fazlasıyla karşılık ver. Bu, onlara bir ihsandır.

Fakat bunu yaparken onların, bu ihsandan karşılık beklediklerinin farkına vardığını, onlara hissettirme ve işi zahirde oluğu gibi yürüt. Bu senin onlara bir ihsanıdır.

Kısacası; ey kardeş, Allah Teala adalet ve ihsana emrediyor ve bil ki, diğerlerine nasıl davranırsan, sana da öyle davranılacaktır.

Bunu da bilmelisin ki, halka ihsanda bulunmak, çok mal harcamakla olmaz. Birçok mal harcayan vardır ki, iyilik ve ihsan etmek makamına erişemezler. Aksine, nasıl iyilik yapacaklarını bilmediklerinden, mal harcamaları, kalp kırma ve incitme vesilesi olur; maksatları iyilik yapmak iken, nihayette yaptıkları, tahkir edici bir sadaka olur. Bütün bunlar, Ehl'i Beyt'ten gelen emirlerin ihmal edilmesi ve onların gidişatına dikkat gösterilmeyişten kaynaklanır.

Mümin bir kardeşinin ihtiyacını gidermek istersen, bilmelisin ki Ehl'i Beyt, insanlara yardım etmek ve diğerlerinin ihtiyacını gidermek hususunda şu bir kaç şeyi göz önünde bulundurmayı şart bilmişlerdir:

1- Diğerine yardım olarak yapılan işin önemi, kendiliğinden anlaşılınca dek, küçümsenmeli.

2- Yardım işi geciktirilmeden hemen yapılmalı.

3- Kendiliğinden bilininceye dek de gizlenmeli.

Bunların hepsine riayet etmedikçe, birisinin ihtiyacını hakkıyla gidermiş sayılmazsın; yaptığın iş kusurlu olur; hatta bazen bu hareketinle ihsan yerine, onu incitmiş bile olursun.

Genel halk, birisinin ihtiyacını gidermek istediklerinde, çoğunlukla bu kurallara uymadıklarından, amelleri gereğince kabul olmaz. Yani mal harcamanın acısını tatmalarına rağmen, mümini sevindirmek olan, semeresine ulaşamazlar.

Birisinin ihtiyacını giderirken, önce vaat verir; daha sonra onu askıda bırakıp geciktirir; onun sözünde durmasını bekleyen muhtaç adam, ölümden daha ağır olan bekleme acısını yudumlayıp kıvranıverir ve bilahare bu bekleyişler ümitsizliğe dönüşür. Yani beklemenin yanı sıra, bir de ümitsizlik acısını yaşar.

Ağız açmak, utanmak, beklemek ve ümitsizliğe kapılmak gibi, bir çok acıya katlandıktan sonra, bu adamın ihtiyacı giderilse bile, artık bunun ne faydası var ki?! Böylesi durumda, hatta bu işin günahı, sevabından çok bile olur.

Bir takım hadislerde geldiği gibi, Kâbe'nin saygısından daha büyük olan müminin saygısı karşısında; "bu küçük bir şeydir" deyip de, yaptıkları iyilikleri küçümseyecekleri gerekirken; "biz sana büyük bir iyilik yaptık"

gibi sözlerle, adeta karşıdakinin, Allah Teala'nın kulluğundan çıkıp, kendilerine kul olmasını beklerler.

Yine, ihşanlarının daha halis niyetle olup riyadan uzak olması için, halktan gizleyecekleri yerde, onu tüm halka açarak, Hak Teala'nın bu Kutsi hadisteki; "**Sen gizlemeğe çalış ben aşikâr etmeğe çalışacağım**" sözünü görmezlikten gelirler. Fıtratları bozulmuş olan halkın huyu, işte böyledir.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki; iyilik yapmanın temeli, mal harcamak değil, yukarıda saydığımız hususlara dikkat etmektir.

Birisine iyilik yapmak, işi onun isteği gereğince yürütüp onun kalbini incitmekten kaçınmaktır. O halde eğer birisi, verdiği hediyeyi kabul etmeni isterse, senin ona iyiliğin onu kabul etmendir.

Eğer, iyilik hususunda ondan öne geçmeyi istiyorsan, daha iyi bir karşılıkla veya en azından onun misli olan bir şeyle karşılık vermelisin ona. Ehl'i Beyt /a.s./'ın tavsiye ve ahlakını inceleyip takip edenlere bu ve benzeri nükteler gizli değildir.

Bu arada eğer, halkla muâşeretin, sırf insanlara faydalı olmak, onlara bir menfaat ulaştırmak esası üzerine kurulu olur; yaptığın iyiliklerin karşılığında, onlardan karşılık ummak yerine, yalnızca hiç bir zaman kimseyi boş çevirmeyen ve hiç bir vakit cimrilik etmeyen Allah Teala'dan umuyor, O'ndan bekliyor isen, o zaman, bütün vaktini, /halka hizmet bahanesiyle/ halkla uğraşmakla, onlar için, koşup durmakla da geçirmemelisin.

Zira Ehl'i Beyt /a.s./dan sana: "*Tanışlarını azalt ve tanıdığını da unut*" emri gelmiştir. Bu emrin hikmeti ise, hiçbir şeyin seni, yaratıcın Allah'a yönelmekten alı koymamasıdır. Çünkü kalbi, Allah'a yönelmekten alıkoyan

bütün uğraşılardan arındırarak, ibadete koyulmakla kazanılan maneviyat, halkla haşır naşır olmakla kazanılamaz.

Bunun için, Ehl-i Beyt İmamları'ndan birine: "Akik çölünden ayrıldın ve yalnızlığa koştun" denildiğinde, *"Eğer sen yalnızlığın tadını tatsaydın kendinden bile kaçardın"* diye buyurmuşlardır.

Buna göre, halkla muaşeretle ilgili açıklamalardan anlaşılmuştur ki, onlarla muaşerete ihtiyaç duyduğunda davranışın, anlattığımız şekilde olması gerekir, demek istiyoruz. Yoksa maksat, halkın maslahatlarıyla uğraşmayı, yegâne iş edinmen, değildir.

O halde vaktini bölüp ayırman gerekir. Vaktinin bir bölümünü, Allah Teala'ya dua edip yalvarmaya, diğer bir bölümünü ise, Allah'ın rızasını kazanacak şekilde halkla muaşerete ayırmalısın. Fakat Hak Teala'ya ibadete, raz-u niyaz etmeye ve O'na yalvarmaya daha çok ehemmiyet verip O'nu, kendinin amaç ve hedefi edinmelisin.

Zira asıl senden istenen de budur. Böyle yaptığın takdirde, ikinci iş için ayırdığın vakit de, birinciye dönecektir. Aksi takdirde, nefsin zevke yönelecek, bu da, senin için bir vebal olacak; bu durumda, ne dünya, ne de ahiret sevabına erişebileceksin.

İnsanların hep müptela olduğu; zulüm, mazlumiyet ve arkadaşlarından şikâyet acısını, sen de tadacaksın; zaten onlar da, devamlı olarak senden şikâyet etmekte. Demek ki, insanların tam rızasını asla elde edemezsin. Bu, seni hedefinden alıkoymasın.

Kısacası; Allah'a yönelmekten, yalnızca O'na dönmekten gayri, bir hayır ve rahatlık yoktur. Ahiret ve dünya zorluk ve üzüntüleri de, bununla kolaylaşır.

Buna karşılık, bütün zorluk, acı ve gamlar ise, Allah Teala'dan gaflet etmek, O'ndan yüz çevirmekten kaynak-

lanıyor. Bütün bunlar, Allah yolunu hakkıyla kat etmek isteyen kimselerin riayet etmesi gereken, nükteleden sadece ilkidir.

b) Bir Ehl'i Beyt dostu, Allah Teala'nın rızasını kazanmak için, insanların hakkını gözetmek zorundadır. Zira Allah Teala'nın rızası için, halkın haklarını gözetmek, Allah Teala'nın hakkını gözetmek demektir. Halkın haklarını görmezlikten gelmek de, Allah'ın hakkını görmezlikten gelmek sayılır.

Sen de bunu gözetmek istersen, Hak Teala'nın, onlar için farz kıldığı haklara cahil kalmaman ve onların senin üzerinde birçok hakları olduğunu bilmen gerekir.

Bu hakların ne olduğunun farkında mısın?! Allah Teala'dan onları, yerine getirebilmen için yardım dilemelisin. Bunları yapmaktan aciz kaldığında da, aciz olduğunu itiraf etmen yeterlidir.

İlk olarak; eğer onlar Ehl'i Beyt mektebine bağlı insanlar iseler, yani Hz. Ali'nin, Allah'ın velisi olduğuna inanıyorlarsa, şunu bilmelisin ki, bu inancı taşıyan birsinin senin boynundaki haklarını, eda etmen bir kenara dursun, hatta onun ne gibi haklara sahip olduğunu tasavvur bile edemezsin. Bu, asla mümkün değildir.

Zira Hz. Ali /a.s/'ın, Allah'ın velisi olduğuna inanan kimsenin hakkı, mensup olduğu kimsenin hakkına tabidir. Hz. Ali'nin hakkı ise, Resulullah /s.a.a/'in hakkına tabidir. Resulullah /s.a.a/'in hakkı da, Allah Teala'nın hakkına tabidir. Allah Teala'nın hakkını gözetip yerine getirmek de, mümkün değildir. Nitekim Resulullah /s.a.a./Ebuzer'e buyurmuştur ki:

"İnsanlar, Allah Teala'nın haklarını yerine getiremezler; nimetlerini de sayıp bitiremezler. Ama siz akşam ve sabahleyin devamlı olarak Allah'a tevbe ediniz."

Yine, Resulullah /s.a.a/, Hz. Ali'ye işaret ederek ashabından bazısına şöyle buyurmuştur:

"Bunun /Ali'nin/ dostuyla dost olun; gerçi babanız ve çocuklarınızın katili olsa bile, bunun düşmanıya da düşman olun; babanız ve çocuklarınız olsa dahi."

Dikkat et! Birisinin, Hz. Ali'ye mensup olması ve onu sevmesi, hatta kendi baban ve çocuklarını öldürme suçunu işlemiş olsa bile, ona müsamahalı davranmanı, onu affetmeni farz kıldığına göre, bundan küçük olan kurlarını affetmenin gerektiği apaçık ortadadır.

Hayır! Sadece müsamaha ve affetmekle yetinmemeli; bilakis, onu sevmen, ona saygı duyman da farz kılınmıştır. Çünkü Allah Resülü /s.a.a/ *"onunla dost ol"* buyurmuştur; dost olmak ise bunları gerektirir. Binaenaleyh, Hz. Ali /a.s./a mensup olan kimseye, kendini feda etsen bile bu, onun hakkı yanında azdır. Şair'in deyişiyle:

"Bu diyarın sevgisi gönlümü çalmış değil.

Bu diyarda bulunan mahbubun sevgisi deli etmiştir beni."

Sen, Hz. Ali /a.s./ı sevene müsamaha gösterip onu affedersen; bil ki Hak Teala, Hz. Ali /a.s./a olan sevgin hatırına, sana müsamahayla davranıp günahlarını affetmeğe daha layıktır. Çünkü Allah Teala'nın Hz. Ali /a.s./a olan muhabbeti, senin muhabbetinden daha fazladır.

Özellikle de eğer o şahıs, Hz. Emir'ül Müminin Ali /a.s./ın emirlerine itaat etmede kusurlu olur ve sen, sadece onun Hz. Ali /a.s./a olan bağlılığı ve muhabbeti hatırına ona saygı gösterirsen; bu, senin Hz. Ali'ye olan saygının daha çok olduğunu gösterir.

Çünkü şahsiyeti itibarıyla saygıya layık olan birisine gösterilen saygı, onun kendi şahsiyeti için de gösterilmiş olması olasıdır; ama böyle bir kabiliyet ve liyakati olmayan şahsa, sırf Hz. Ali /a.s/'a intisap ettiği için iyilik yapman, senin Hz. Ali /a.s/'a saygının daha fazla olduğunun nişanesidir.

Bu, üstlenmekten aciz olduğun, gerekli haklardan sadece birisidir. Hele eğer o adamın; Hz. Ali /a.s/'a; O Hazret'in soyundan gelme, mezarının ziyaretçisi, komşusu veya hizmetçisi olma yahut O Hazret'in kendisinin ya da evlatlarından birisinin ismini taşıma gibi, bir yönden intisabı da bulursa, onun hakkı, katlanarak daha fazla olur.

Bilhassa, eğer karşı taraf; akrabalık, komşuluk, arkadaşlık, sana dua etmek, Kur'an, bir ilim veya bir kemal öğretmek hakkına sahip olur ya da yaş bakımından senden büyük olur yahut namazda iktida ettiğin imam veya fetvalarına amel ettiğin müçtehidin olursa veyahut sana veya akrabalarından birisine ihsanda bulunur, senden bir şey ister veya sana karşı iyi niyetli olursa; velhasıl, Hz. İmam Zeyn'ül Abidin /a.s/'ın hukuk risalesinde açıklanan, kıyamet günü sorulacak olan bu ve benzeri büyük haklardan birine sahip olursa, asla bu hakların üstesinden gelemeyen veya bu hakların ihmali karşısında, kendine bir mazeret bulamazsın.

Bak, bir hadiste: *"Üç şey kıyamet günü şikâyetinde bulunacaklar: Terk edilip içinde namaz kılınmayan mescit, evde bir köşeye konup okunmayan, üzerine toz konan Kur'an ve sözü dinlenmeyen âlim."* diye buyrulmuştur.

Buradan, kıyamet günü, adalet ve hikmet sahibi Hak Teala'nın huzurunda hesaba çekilen bir insandan, hem Beytullah'ın, hem Kur'an-ı Kerim'in, hem de Allah'ın velisinin şikâyet etmeğe başladıklarında, onun durumunun ne olacağını düşünebiliyor musunuz?! Acaba bunlardan

hangisinin şikayeti dinlenmez veya hangisinin hakkı ve Allah Teala'nın katında olan hürmeti inkar edilebilir?! Bütün bunlar, yerine getiremediğine, kıyamet günü bir mazeret gösteremeyeceğin büyük haklardır.

Keza, ayrı bir hadiste de; *"Eğer birisi diğerinin yanında hapsürsürse yanındaki ona: "Allah sana rahmet etsin" demezse, kıyamet günü hapsüran adam ondan hakkını isteyip alacaktır"* denmektedir.

O halde, ey kemale ermek isteyen kardeş; Hak Teala'nın sana emanet bıraktığı akıl gözüyle baksan, kendi kusuruna itiraf edip de, boynuna gelen haklardan kurtulmağa çalışırsın.

Şunu bilmelisin ki, müminler senden her ne kadar hak talebinde bulunurlarsa bulunsunlar, yine de onların senin boynunda talep etmedikleri birçok hakları kalır. Bu yüzden Allah'ın seni affetmesi ve onları senden razı etmesi için, onlardan özür dilemeye ve elinden geldiği kadar onlara iyilik yapmağa çalışmalısın. Eğer bu gözle halka bakacak olursan, o zaman Allah'ın yolunu kat etmeğe muvaffak olabilirsin.

c) Sırf Allah'a yönelmen, insanlara bağlanmaman; aksine, onlardan çekinmen gerekir. Akıllı insan, kendi halini düşünen, kendi işiyle meşgul olan, dilini koruyan, yaşadığı döneminin insanlarını tanıyan kimsedir. Hz. Ali /a.s/, böylesi özelliklere sahip insan hakkında: *"Allah, böyle olan kimsenin temellerini sağlamlaştırsın ve kıyamet günü ona aman versin"* diye dua etmiştir.

Usul'u Kâfi kitabında yer alan bir hadiste, Cabir'den şöyle rivayet edilmiştir: "Bir gün ben İmam Muhammed Bakır'ın /a.s/ huzuruna vardım. İmam: *"Ey Cabir, vallahi ben mahzunum, kalbim ise çok meşguldür"* diye buyurdu.

Ben, "fedanız olayım, sizi üzen nedir?" dedim. Bunun üzerine İmam /a.s/: *"Ey Cabir; kalbine Allah'ın halis dini giren kimsenin kalbi, yalnız Allah'la meşgul olur"* buyurdular.

Yine, Hz. İmam Ali /a.s./'ın, ashabından birine yazdığı bir mektupta şu cümlelerin yer aldığını görmekteyiz: *"Allah Teala'dan çekinen bir kimse aziz olur, güçlenir, doyar, kanar ve akli dünya ehlinden arınır. Bedeni dünya ehliyledir ama kalbi ve akli ahiret barınağı olur."*

O halde Allah'ın lütuflarına ısınan, Allah'ı zikretmenin tadını alan bir insan, bu halinden çıkmaktan dehşet eder, korkar ve asla ondan ayrılmaya razı olmaz. Allah, bir kulunun kalbinde, bu hali yerleştirir, kendisiyle meşgul olmaya alıştıtır ve kendi dışındaki şeylere ikinci mertebede teveccüh etmesini sağlarsa, onun teveccühü, sırf Allah'a yönelmek olur; uğraşısı, sırf O'nun zikrine döner. İkinci mertebede olan uğraşından ise, kaçmaya çalışır. Ama bununla birlikte onun, Allah'tan gayrı şeylerden çekinmesinin belirtileri, onun uzuv ve hareketlerinde görülmez. Nitekim Hz. Ali /a.s./, müminleri vasfederken: *"Hüzünleri, kalplerinde; sevinçleri ise yüzlerindedir"* diye tanımlamışlardır.

Elbette bazen bu halini; /Hz. İmam Muhammed Bakır /a.s./dan naklettiğimiz hadiste görüldüğü gibi/, açığa vurması da icap eder. Bu da insanın en yakın dostundan bile çekinmesi ve yalnız Allah'a güvenmesi gerektiğini gösterir.

İşte müminin bazen, en güvenilir kardeşlerinden bile kaçmasının anlamı budur. Buna göre, eğer Allah Teala'ya yönelerek, henüz diğerlerinden tam anlamında beri değilken, halkla ilişkiyi Hak Teala'ya yaklaşma aracı kılma.

Çünkü sen henüz tabii istek ve nefsin beşer cinsiyle muaşeret sevgisi elinde esirsin. Bu yöne yöneldiğin takdirde, nefse kul olursun; nefis için razı olur; nefis için gazap edersin. Böylece de, Hak Teala'ya kul olmak şerefinden çıkarsın. Oysa Hak Teala Kuran-ı Kerim'de: "**Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım**"¹ buyurmuştur.

Rabbim! Bizi, nefislerimize değil, Sana kulluk edenlerden kıl.

¹ - Zariyat/56.

Sekizinci Bölüm

Mümin Bir Kimse, Rabbi'nden Peygamberi'nden Ve İmamı'ndan Birer Haslet Almadıkça Kamil Olamaz

Usul-i Kâfi kitabında İmam Rıza /a.s/'dan nakledilen bir hadiste şöyle buyruluyor:

"Bir müminde üç haslet olmadıkça gerçek mümin olamaz; Rabbi'nden bir haslet, Peygamberi'nden bir haslet, İmamı'ndan da bir haslet.

Rabbi'nden olan haslet, sırrını gizlemektir. Hak Teala Kuran-ı Kerim'de buyuruyor ki; "Gaybi bilen O'dur; gaybini kimseye açmaz. Rızı olduğu resulden bazısı müstesna..."¹

Peygamberinden olan haslet, halk ile iyi geçinmektir. Çünkü Hak Teala Resul'ü Ekrem /s.a.a/'i halkla iyi geçin-

¹ - Cin/26.

meğe emrederek buyurmuştur ki: "Sen af yolunu tut; marufu emret ve cahillerden yüz çevir"¹

Allah'ın velisi, imamdan olan haslet ise, can ve mal sıkıntılarına sabretmektir."

Kıscası; senden Hak Teala'ya, Resul'ü Ekrem'e /s.a.a/ ve İmam'a uyman istenmektedir. Hak Teala'nın sıfatına uymak isteyen bir kimse de şüphesiz, çok büyük bir durum ve çok önemli bir makam için hazırlanmaktadır.

Çünkü Hak Teala, senin de kendi veli ve dostları için hazırlayıp seçtiği cennete gitmeni istemektedir. O halde, orada oturanlarla senin aranda benzerlik olabilmesi için, seni de, onların sıfatlarına benzer sıfatlara yöneltmesi icap eder. O makam, son derece temiz ve nurlu bir makamdır. O makamda bulunanlar; peygamberler, şehitler ve sıdıklardır. Hak Teala'nın hikmeti ise senin, o makam ve ehliyle uyum sağlamadan orada olmanı kabul etmez. Çünkü bu, bir şeyi layık olmadığı yerde karar vermek olur ki, O'nun hikmeti buna müsaade etmez.

Öte yandan, sonsuz şefkat ve rahmet sahibi Hak Teala, senin oradan başka bir yerde olmaya da razı değildir. O halde ilahi lütuf, senin de, en yüce, en kâmil, en değerli olan sıfatlara yöneltilmeni gerektirmiştir. Bu yüzden de kendisine isnat ettiği ve kendini övdüğü sıfatlarla sıfatlanmanı istemiştir.

Sonuç olarak, Hak Teala'ya mensup olan evde /yani cennette/, ancak O'nun sıfatlarıyla sıfatlanan kimse oturmağa layıktır.

Sonra; o evde komşuların, Allah Teala'nın velileri olduğuna göre, onların da sıfatlarıyla sıfatlanman zorunludur. Bilahare, bu pak sıfatlarla sıfatlanmakla temizlenip cilalanan nefse, Hak Teala hitap ederek: **"Ey güvene**

¹ - Âraf/199.

eren nefis! Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbi'ne dön ve katıl /seçkin/ kullarımın arasına; gir cennetime"¹ buyuracaktır.

İlahi sıfatlar, çok çoktur. Fakat İmam, bunlardan zikredilen üç sıfatın daha önemli olduğundan dolayı onları seçip imanı onlara bağlı kılmıştır. Bunlardan en hayırlısı ise sırrını gizlemektir.

Genellikle halk kâmil olmayıp birçok eksikliklere sahiptirler. Öte yandan kemal sıfatlarının güzel ve şerefli olduğu herkesçe malumdur. Herkes onlarla vasıflanmayı arzulamaktadır. Fakat bu sıfatlar, nefsi emmarenin isteklerine ters düştüklerinden ve de halkın genelinin nefisle mücadele gayreti zayıf olduğundan, genelde onları elde edemiyorlar. Böyle oldukları için de, birisinin o sıfatları kazanmaya gayret ettiğini gördüler mi onun o sıfatları kazanarak kendilerinden üstün olmasından korkarlar.

Çünkü insan kendi arkadaşından aşağı düşmeyi istemez; aksine üstün olmayı ister. Bunun için de her türlü hileye başvurarak ona engel olmağa çalışır.

Bireyin tek başına bir topluma karşı koyamayacağı da açıktır. Bu yüzden mukaddes şeriat, müminin tek kurtuluş yolunun, sırrını gizlemek olduğunu görmüştür. İnsan ancak bu yöntemle halkın şerrinden korunur ve yolunu devam ettirebilir.

Şefkatli hekim ve gerçek tabip olan Ehl-i Beyt /a.s./, müminin nefs-i ammaresinin de, yol kesici düşmanlarından biri olduğunu bildiklerinden, onu son derece sırrını gizlemeğe teşvik ederek, imanın bu sifata bağlı olduğunu ve Hak Teala'nın da, kendisini bununla övdüğünü açıklamışlardır. Amaç ise, nefsin gösterişe olan meylini yok etmektir.

¹ - Fecr/27-30.

Çünkü nefis, gösterişe dair tutkusununun gereğini yapmak için çeşitli hilelere baŐvurur. Örneğin insanın inanç ve amelini diğerlerine açıklamasının onlara yarar sağlayacağını, bu yolla onları sevindireceğini, onların görüŐünden yardım alabileceğini, daha baŐarılı olması için onların buna dua edeceklerini veya yararlanma ihtimali olan diğer birisine nakledeceklerini insana fısıldar.

Oysaki yapılan amelleri açıklamak iyi olsaydı, Allah Teala da bu işi yapar, sır hamilleri olan az bir gruptan gayri sırrını halktan gizlemezdi. Hikmet sahibi olan iyiyi terk etmez ve mükemmel olandan gayrisini yapmaz. Bundan da insanın, inanç ve amelini diğerlerine söylemesinin batıl bir eylem ve hikmete aykırı olduğu anlaŐılır.

Öyleyse sen de hikmete uymak ve batıldan kaçınmakta Rabbin olan Hak Teala'ya uy. Nefis, amelini diğerlerine söylemeyi salah Şeklinde gösterse de, kötü maksatlıdır. Bakınız, Hz. İmam Zeyn'ul Abidin /a.s/ Zuhri adındaki bir yaranına Şöyle buyurmuştur:

"Her ne kadar katında mazeret getirme yolun olsa bile, kalplerin çabucak inkâr ettiği Şeyleri konuşmaktan kaçın; çünkü her inkâr edilecek Şeyi duyurduğun kimseye yeterli özür getirmek mümkün değildir."

Yine, Ehl-i Beyt İmamları'na ait olduğu söylenen bir Şiirde Őunların yer aldığını görmekteyiz:

*"Ben ilmimin cevahirlerini gizliyorum ki
Cahil birisi ilmi görüp de sapmasın.*

*Ebu Hasan /Hz. Ali/, Hasan /a.s/ ve Hüseyin /a.s/'a
Şöyle buyurmuştur:*

"Birçok değerli ilimler vardır ki eğer onları açıkla-
sam,

Müslüman olan kiŐiler beni puta tapmakla suçlarlar.

*Müslümanlar, kanımı helal diye dökerler
Ve yaptıkları bu en çirkin işi, iyi iş olarak telakki
ederler."*

Bu arada sırrı gizlemenin övülmesi, sırrı açmanın kınanması hakkındaki hadisler son derece çoktur. Sırrı gizlemeği sevip, ifşa etmekten rahatsız olmak hali insana galip oldu mu herhangi bir durumla karşılaştığında, akıl gözüyle bakar ve açıklaması gereken bir durum olursa gerektiği kadar Ehl-i Beyt'in emrine uyarak açıklamada bulunur ve bundan dışarı çıkmaz. Çünkü Ehl-i Beyt /a.s/'ın kendileri şöyle buyurmuşlardır:

"Hikmeti, ehli olmayana vermeyin; aksi takdirde hikmete zulmetmiş olursunuz; ehlinden ise esirgemeyin; yoksa onlara zulmetmiş olursunuz."

Sırrı gizlemenin iki merhalesi vardır: Birinci merhale, müminin sırrı oluşu. İkinci merhale ise, müminin sırrı gizlemesidir. Yani, mümin kimse, sırrı gizleme gücüne sahip olmalıdır. Öyle ki, nefsi onu sırrı ifşa etmeğe zorlamamalıdır. Biz, ikinci merhaleyi irdeliyoruz. Birinci merhale hakkında ise sadece İmam Sadık /a.s/'ın aşağıdaki buyruğuyla yetiniyoruz:

İmam Cafer Sadık /a.s/ Mufazzal b. Salih isimdeki bir yaranına şöyle buyurmuştur: *"Ey Mufazzal, Allah'ın öyle kulları vardır ki halis sırlarıyla Allah Teala ile muamele ederler ve Allah Teala da onlarla halis iyilik ve ihسانıyla muamele eder. Onlar öyle kimselerdir ki, kıyamet günü amel defteri sayfaları boş kalır. Ve Allah Teala'nın karşısında durduklarında Allah Teala, onların amel defterini sayfalarını yaptıkları gizli amellerle doldurur."*

Mufazzal Hazrete: "Ey mevlam, onlara böyle davranılmasının sırrı nedir?" diye sorunca da, İmam /a.s/ şöyle buyurmuşlardır:

"Çünkü Allah Teala onları, hafız meleklerin bile, onlarla kendisi arasındakileri bilemeyecek kadar üstün kılmıştır."

Şeyh Ahmed b. Fahd, "Uddet-ud Dâi" kitabında bu hadisi naklettikten sonra, "Bu yüce makamlardan gafil olma. Çünkü bu makamlar, cennetten daha değerlidir" diye eklemiştir.

Aşağıdaki şiir bunu daha güzel anlatmaktadır:

*Ariflerin kalbinde öyle gözler var ki, onlarla görülme-
yen şeyleri görürler.*

*Öyle sırları söyleyen dilleri var ki, amelleri yazan
melekler onları bilmezler.*

*Öyle kanatsız kalpleri var ki âlemlerin Rabbinin me-
lekûtuna kadar uçarlar.*

İkinci haslet, halkla iyi geçinmektir. Bu haslet Resul'ü Ekrem'in sünnetidir. Daha önce Hz. İmam Ali'nin: *"Allah Teala'ya en sevimli kulun, Resulüne uyan kimse olduğunu"* buyurduğunu nakletmiştik. Bu sıfat sırrı gizlemekle aynı hikmeti taşımaktadır. Hatta sırrı gizlemenin, halkla iyi geçinmenin gereği ve bir bölümü olduğu bile söylenebilir.

Usul'u Kâfi kitabında İmam Cafer Sadık /a.s/'dan nakledilen bir hadiste, Allah Resulü /s.a.a./'in: *"Allah Teala, bana farz ibadetleri yapmamı emrettiği gibi, halkla iyi geçinmemi de emretmiştir"* buyurduğu yer almıştır.

Yine, İmam Cafer Sadık /a.s./, Hz. Resul'ü Ekrem /s.a.a./'den şöyle nakleder:

"İnsanlarla iyi geçinmek imanın yarısı, onlara yumuşak davranmak ise yaşantının yarısıdır."

Yine, İmam Cafer Sadık /a.s./ şöyle buyurmuşlardır:

"İyilerle, gizli olarak, kötülerle ise, zahirde bağlantı kurun. Ama kötülere meyletmeyin ki, azaba uğrarsınız."

Bir zaman gelecek ki, din sahiplerinden, halkın; akılsız olarak görüp; akılsız, ahmak demelerine sabredenlerinden başkaları kurtulmayacaktır."

Başka bir yerde de Hz. İmam Cafer Sadık /a.s./, Allah Resulü /s.a.a./den şöyle nakleder:

"Üç şeye sahip olmayan kimse bir yere varamaz: Onu, günahlardan alıkoyacak takvaya; insanlarla iyi geçineceği ahlaka; cahilin cehaletine karşı koyabileceği sabra."

Yine, **Usul'u Kâfi** kitabında İmam Cafer Sadık /a.s./'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

"Kim, elini halktan korursa -onlara zulmetmezse-, bir eli korumuş olur; ama -buna karşın- ondan birçok eller korunmuş olur."

Halkla iyi muâşeret, yaşamın bir zaruretidir. Dolayısıyla doğruluk ve takva iddiasında bulunan bazı kimsele-
rin: "Ben, halka aldırış etmem; kimseye bir ihtiyacım yoktur, halk da kim oluyor?" şeklindeki insanlarla iyi geçinmemenin nişanesi olan sözleri, nefsin hava ve hevesine uymalarından ve Ehl-i Beyt /a.s./'ın yolunu bilmemele-
rinden kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, cahil bir kimse de, insanlara dalkavukluk etmeyi, onlarla iyi geçinme olarak zanneder. Bu yüzden de, Allah'ın emrettiği, halkla iyi geçinmenin, yağcılık anlamına geldiğini sanır. Oysaki bunların birbirinden farklı olduğu malumdur. Kınanmış olan dalkavukluk, kötü işleri iyi göstermek veya halktan umduğu bir takım menfaat uğruna, onların kötü işleri karşısında susmaktır.

Bu arada halkla iyi geçinme hasletinin güzel bir huy olup, hayra vesile olduğunu gösteren delillerden biri de, İmam Zeyn'ul Abidin /a.s./'ın, Kerbela cinayetinden sonra Şam'a esir olarak götürüldüğü sırada Şamlı bir adama karşı gösterdiği ılımlı davranışdır.

Bilindiği üzere; Kerbela cinayetinden sonra esir alınan Ehl-i Beyt hanımlarını ve Hz. Zeyn'ul Abidin /a.s/1 Şam'a esir olarak götürdüklerinde, Şam şehrinde Şamlı bir adamla O Hazret arasında şöyle bir sohbet geçmiştir:

Şamlı: "Allah'a hamd olsun ki, sizleri öldürdü, bidatinizi boşa çıkardı ve halkı sizden kurtardı."

İmam /a.s/: "*Ey yaşlı adam! Kur'an okuyor musun?*"
Adam; "Evet okuyorum" dedi.

İmam /a.s/: "***De ki, ona /risalete/ karşılık olarak yakınlarınızı sevmekten başka sizden bir karşılık istemiyorum***"¹ *ayetini okudun mu?*"

Adam; "Evet" dedi.

İmam /a.s/: "***Allah, siz Ehl-i Beyt'ten her türlü pisliği gidermek ve sizleri tertemiz kılmak ister***"² *ayetini de okudun mu?*"

Adam; "Evet" dedi.

İmam Zeyn'ul Abidin /a.s/: "*Ey yaşlı adam, "Yakınlarının hakkını ver"*"³ *ayetini de okudun mu?*"

Adam; "Evet" dedi.

Bunun üzerine İmam Zeyn'ul Abidin /a.s/: "*İşte biz Peygamber'in yakınları ve onun Ehl-i Beytiyiz*" buyurdu.

Bunu duyan yaşlı adam ağlamaya başladı ve elini göğze kaldırıp, Hz. İmam Hüseyin /a.s/'ın katilinden teberri ettiğini /uzak olduğunu/ ilan ederek tevbe etti.

İmam /a.s/'ın bu yumuşak tavrı, o yaşlı adamı böylece hayra çekmiştir. İşte şerri önlemek veya hafifletmek için yapılan ve birçok hayırlara vesile olan yumuşaklık budur. Bu ise dalkavukluktan farklıdır.

¹ - Şura/23.

² - Ahzap/33.

³ - İsra/26.

İyi geçinmek, bazen karşı tarafın şerrini defetmek içindir; bazen de onu hayra cezp etmek amacıyla olur. Bunların iyi oluşunda ise şüphe yoktur.

Ama eğer korkudan dolayı olursa, bu durumda iyi geçinmek, şefkat, güler yüzlülük, eziyete tahammül, en iyi savunma metodudur. Allah Teala bu hususta şöyle buyuruyor: **"İyilikle kötülük eşit olmaz. Sen, en güzel tarzda /kötülüğü/ sav; o zaman, /bakarsın ki/ seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost oluvermiştir. Buna, ancak sabredenler kavuşturulur. Buna, ancak büyük pay sahibi olanlar kavuşturulur."**¹

Başka bir ayette ise şöyle buyuruyor: **"Ona yumuşak söz söyleyin; belki öğüt alır ya da korkar."**²

Usul'u Kâfi kitabında Hz. İmam Cafer Sadık /a.s./dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Allah Resulü /s.a.a/ Aişe'nin yanındayken, adamın biri içeri girmek için izin ister. Allah Resulü /s.a.a/ Aişe'ye "Bu gelen adam, ne de kötü bir insandır!" diye buyurur. Bu ara Aişe kalkıp iç odaya gittikten sonra Resulullah /s.a.a/ o adamın içeri girmesine müsaade eder. Adam içeri girince Resul'ü Ekrem /s.a.a/ ona karşı güler yüzlü davranır. Sohbeti bitince de, adam kalkarak oradan ayrılır. Bu olaya şahit olan Aişe: "Ya Resulullah" der. "Siz bu adamın hakkında bu sözleri sarf ettiğiniz halde, onu güler yüzle karşıladınız /ve onunla güzel sözlerle sohbet ettiniz/; bunun sebebi nedir?" Bunun üzerine O Hazret: "Ağzı bozukluğu yüzünden insanların kendisiyle muâşeretten hoşlanmadığı kimse, Allah'ın en kötü kuludur" yanıtı verirler."

¹ - Fussilet/ 34-35.

² - Taha/44.

Bütün bunlar, bir nevi takiyye olan iyi geçinmek usulüdür. Takiyyenin methinde ise Ehl-i Beyt'ten sayısız hadis gelmiştir. Hatta "**Allah yanında sizin en üstünüz en takvalı olanınızdır**" ayeti bile, "*Allah yanında sizin en üstünüz takiyyede en üstün olanınızdır*" diye tefsir edilmiştir. Ve dahası: "*Dinin onda dokuzu takiyyedir*" diye buyrulmuştur.

Yine, *Usul'u Kâfi* kitabında yer alan bir hadiste Hemmad bin Vakid'il Fehham şöyle diyor: "Bir gün yolda İmam Cafer Sadık'la /a.s./ karşılaştığımda, O Hazret'i görmemiş gibi davranarak, yoluma devam ettim. Sonra uygun bir vakitte huzuruna çıktığımda: "Fedanız olayım ben, bazen sizinle karşılaştığımda, sizi rahatsız etmiş olmayayım diye, sizi görmemiş gibi davranıyorum" dedim. Bunun üzerine İmam /a.s./: "*Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun. Ama falan yerde bir adam beni görünce, selam verdi; onun bu hareketi, hiç de iyi bir hareket değildi*" buyurdular."

Görürüz ki, İmam /a.s./'ın durumunu gözeterek ona selam vermeyen kimse, İmam'ın kendisine rahmet okumasını hak kazanırken; O Hazret'in durumunu gözetmeyerek selam veren kimseden ise İmam /a.s./: "*İyi bir iş yapmadı*" diye yakınmaktadır.

O halde bu hadisten ve benzerlerinden anlaşılıyor ki, zorunlu olmasına rağmen, eğer mümine saygı göstermek başkalarının, ona düşmanlık etmesine ve fitne çıkmasına sebep olacaksa, böylesi bir durumda mümine saygı, onu görmezlikten gelmekle gerçekleşir ve hatta bazen, mümini ağırlamak, onu eleştirmeyi dahi icap ettirir. Nitekim imamlarımızdan bazıları, maslahat icap ettiği için, bazı özel ashabı hakkında böyle yapmışlardır. Aslında Bu, Hz. Hızır'ın, geminin soygunculardan kurtulması için, onu delmesine benzer.

Üçüncü haslet ise sabırdır. Şüphe yok ki, dünya mümine hapistir. Hiç, hapiste rahatlık düşünülebilir mi?

Rivayet edildiğine göre adamın biri, kendi sıkıntısını İmam Cafer Sadık'a /a.s/ yöneltip, içinde bulunduğu durumundan şikâyetle bulundu. İmam Cafer Sadık /a.s/ ona: *"sabret, Allah sana bir kurtuluş yolu açacaktır"* buyurdu. Sonra da biraz sustuktan sonra o adama bakarak: *"Kufe hapishanesinin nasıl olduğunu biliyor musun?"* diye sordu. Adam: *"Dar ve pis kokulu bir yerdir ve mahpuslarının durumu tasavvur edilemeyecek kadar kötüdür."* dedi.

Bunun üzerine İmam Cafer Sadık /a.s/ o adama yönelerek: *"Bu dünyada hapiste olduğun halde; bir de rahatlık mı istiyorsun?"* diye buyurdular.

Her ne kadar, aslında mümin için dünya hayatı, orada çektikleri musibetlerden ziyade, ahirete olan iştihakından dolayı hapis konumundaydı da, ama bazen, dünyaya meyiletme tehlikesiyle karşı karşıya olduğundan; ona bel bağlamaması ve ondan nefret etmesi için; hikmet ve rahmet sahibi Allah Teala, onu çeşitli belalara müptela eder.

Bezen de, sevabı gerektiren itaat ve ameli zayıf olan birisi olduğundan, Allah Teala şefkat ve merhametiyle onu musibetlere tahammül etmek sevabına kavuşturmak ister ve böylece onu, dünya hayatını ona hapis kılacak istenmeyen hadiselerle karşı karşıya bırakır.

Hız. İmam Cafer Sadık /a.s/ şöyle buyurmuşlardır:

"Eğer insan, musibete duçar olmakla kavuştuğu mükâfat ve sevabı bilseydi, makasla etinin doğranmasını bile arzu ederdi."

Yine, buyurmuşlardır ki:

"Müminlerden biri, bir belaya duçar olur da sabrederse, ona bin şehide verilen sevap verilir."

Yine, buyurmuşlardır ki:

"Bazen kulun Allah indinde öyle bir makamı olur ki, o makama ancak şu iki hasletten biriyle kavuşabilir; ya malının elinden çıkmasıyla ya da vücudunun bir belaya duçar olmasıyla."

Demek ki, bir belaya duçar olmak, mümin için ya sevap ve manevî makam sayılır ya da cezalandırma ve günahının kefareti; hangisi olursa olsun, akıl sahipleri tarafından sevilir ve hoş kabul edilir.

Mükâfat olan kısmı bellidir; cezalandırma olan kısmı ise, Ehl-i Beyt'ten gelen hadislerde açıklandığı üzere; Allah'ın keremi, mümin kulunu iki defa cezalandırmamayı gerektirdiğinden, mümin bir şâhısa yakışan sabretmektir. Çünkü Allah Teala, belayı yaratmadan sabrı yaratmıştır.

Yine, **Usul'u Kâfi** kitabında Hz. Ali /a.s/'dan nakledilen bir hadise göre Resulullah /s.a.a/ şöyle buyurmuşlardır:

"Sabır üç kısımdır: Musibete karşı olan sabır; itaate sabır ve günaha düşmemek için sabır."

Kim, musibete sabreder ve güzel bir tahammülle onu geride bırakırsa, Allah onun için üç yüz derece yazar, her bir derecenin arası, yer ile göğün arası kadardır. Kim, bir itaate sabrederse, Allah ona altı yüz derece yazar; bir dereceyle diğerinin arası, yerin ortasından arşa kadardır. Ve kim de, günaha düşmemek için sabrederse /direnirse/, Allah ona dokuz yüz derece yazar ki, her bir dereceyle diğerinin arası, yerin ortasından arşın sonuna kadardır."

Yine, **Usul'u Kâfi** kitabında İmam Sadık /a.s/'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Bizler sabrediniz; ama şialarımız bizden daha sabırlıdır."

Hadisi nakleden diyor ben: "Canım sana feda olsun; nasıl şialarınız sizden daha çok sabırlı olabilir?" diye sorduğumda ise İmam /a.s/ şöyle buyurdular:

"Çünkü biz, /mükâfatını/ bildiğimiz şeyler için sabre ediyoruz, ama onlar /sırf bize muhabbetleri olduğu için mükâfatını/ bilmedikleri şeyler için sabrediyorlar."

İmamlarımızın büyük şefkatine bak! Nasıl da şialarının küçük musibetler karşısındaki naçiz sabırlarını, kendilerinin büyük musibetler karşısındaki sabırları derecesine çıkarıyorlar? Aslında amaçları, onları da kendilerine katmakla, ayrı düşerek helak olmalarını önlemektir. Zira onları kendilerinden saymadıkları ve kendi saflarında onlara yer vermedikleri takdirde, onların bir kurtuluş yollarının olmadığını çok iyi biliyorlar. O Hazretler bunun farkındalar ki, eğer şiaları da kendilerine katıp Hakk'ın huzuruna kendileriyle birlikte sunarlarsa, kendilerini kabul buyuran Yüce Allah, mutlaka onları da kabul buyuracak ve onları ayırarak ret etmeyecektir. Yoksa eğer her biri, kendi hükmüne tabi tutulursa, şiaları kesinlikle kurtulamaz.

Bu yüzden şialarından son istekleri, en azından zahirde kendilerini O Hazretlere benzetmeleridir ki, bunu, Hz. İmam Ali /a.s/: *"Kendisini bir kavme benzetenin o kavimden olması umulur"* şeklinde ifade buyurmuşlardır.

Bu arada imamlarımızın, kendi şefaath ve dualarıyla kendileriyle şiaları arasındaki benzerlik boyutunu daha da kemale ulaştırmak istediklerini görmekteyiz. Ehl-i Beyt'in has şialarından olan Seyyid İbn-i Tavus diyor: Ben, İmam Mehdi /a.s/'ın Samirra şehrindeki mukaddes bodrumda şialarına şöyle dua ettiğini bizzat duydum:

"Allah'ım, şialarımız bizdendir. Onlar bizim toprağımızın geri kalanından yaratılmış; bizim velayetimizin nuruyla da yoğrulmuşlardır. Onların işini bize havale et."

Bizim muhabbetimize güvenerek yaptıkları günahları ört. Hesap anında terazileri hafif olursa, hayırlarımızın fazlasıyla onların terazilerini ağırlaştır."

O Hazretin; şialarının onlardan koparak yalnız kalmalarını önlemek için, nasıl da onları kendilerine katmağa çalıştıklarına dikkat et. Bazen, yaratılıştta onların kendilerinden olduğunu açıklıyor; bazen, onların günahlarının Ehl-i Beyt'in sevgisine güvenmeleri nedeniyle olduğunu söylüyor; bazen de, Allah Teala'ya, onların eksikliklerini, kendi hayırlarının fazlasıyla doldurması için yalvarıyor.

Kardeşim; O Hazretler bizim bilmediğimiz şeyleri de biliyorlar. O Hazretler: "*Günahın kendisine değil, kime karşı günah işlediğine bak*" buyurmuşlardır. O mübarekler, günahlarımızdan kaynaklanan tehlikeyi bildiklerinden ve helak olmamızdan endişelendiklerinden dolayı bizleri, selamete götüren kurtuluş yoluna hidayet etmişlerdir. Bu da, ancak mümkün olduğu kadar, O Hazretlere benzemek için çaba harcayarak, bir an bile onlardan ayrılmamayı kendimize amaç edinmekle müyesser olabilir.

İmam Rıza'nın /a.s./, bahsimizin ilk başlangıcında naklettiğimiz buyruğu da, bu doğrultudadır. Yani İmam'ının sünneti olan, zorluklarda sabırlı olmayı, kendine sünnet edinmeğe çalışmaktan bir an bile gaflet etmemelisinizdir.

Bu arada aslında, üç dereceden ibaret olan; musibet karşısında sabretmek, itaate sabretmek ve günah karşısında sabretmek, bütün sünnetleri içermektedir, denebilir.

Söz buraya varmışken, Allah Teala'nın bizleri de, Ehl-i Beyt'i önder edinerek, onlara uymaya muvaffak olanlardan kılması ümidiyle, O Hazretlerin farz derecesinde ehemmiyet verip amelen bağlı oldukları sünnetlerinden bazılarına işaret etmeyi uygun buluyorum:

1- Sözünde Durma

Ehl-i Beyt imamları'nın /a.s./ hayatlarını incelediğimizde O Hazretlerin, bir engelle karşılaşarak vaadi yerine getirememesi korkusu söz konusu olduğundan, müminlerin bir vaatte bulunmamalarını tavsiye ettiklerini görüyoruz. Vaadi yerine getirmek ise, O Hazretlere göre çok önemli bir konudur.

Bu durumda mümin bir kimse, karşılaşılacak olayları kontrol edememe ihtimali bulunduğundan, mümkün derece bir vaatte bulunmamalıdır. Vaatte bulunduğu takdirde ise, kesinlikle vaadini yerine getirmelidir. Aksi durumda, Ehl-i Beyt /a.s./'ın sünnetinden uzaklaşır ve vaadini bozmakla da, Ehl-i Beyt'e uyanların simge ve nişanesinden çıkıp /Allah korusun/ diğerlerine benzer.

Allah Resulünün /s.a.a./ hayatının son anlarında borçlarını vermesinin yanı sıra, vaatlerini de yerine getirmesi için, Hz. Ali'yi vasi tayin etmesi, vaade uymanın zorunlu olduğunun apaçık bir örneğidir. Çünkü eğer O Hazrete göre vaatte bulunmak da, borç gibi farz bir hak olarak telakki edilmesiydi. Ölümün gelip çatmasını, vaadi terk etmeğe bir mazeret sayar; dolayısıyla da borçlarını vermesi için vasi tayin ettiği gibi, vaadini yerine getirmesi için de, vasi tayin etmezdi.

Elbette Ehl-i Beyt /a.s./'ın sünneti olan, vaadini yerine getirmeye önem vermekten maksat, vaadi yerine getirmeyi olanaksız kılmamakla birlikte, ortaya bir takım engeller çıkarak, vaadi yerine getirmemeye mazeret ortamı oluşturduğu durumlardır.

Yoksa herhangi bir engel söz konusu olmadığı takdirde, vaadini yerine getirmenin gerekliliği, apaçık bellidir. Çünkü herhangi bir engel ve mazeret söz konusu olmaksızın, vaadini yerine getirmemek, en aşağılık insan için bile bir eksiklik ve kabahattir. O halde bu, diğerlerinin de uyması ge-

rektiği bir husustur; onu, Ehl-i Beyt /a.s./'ın sünnetinden saymak, onların yüce makamına layık değildir.

2- Karşılıksız İhsan Etmek

Ehl-i Beyt /a.s./'ın sünnetlerinden bir diğeri de, farz olandan ve vaadinden fazla ihsan etmektir. Çünkü O Hazretler vaadi farz olarak telakki ederlerdi. Resulullah /s.a.a/ vaadini iyi bir şekilde yerine getirirdi. Yani O Hazret aldığı borcu geri verirken aldığı miktardan bir miktar da fazla verirdi. Ehl-i Beyt /a.s./'ın sünnet ve gidişatı ise, "*Camia Ziyareti*"nde olduğu gibi, ihsan ve keremde bulunmaktır. Kısacası onlar; Allah Teala'nın: "**Allah adalet ve ihsanı emreder**"¹ ayetinin apaçık örnekleriydiler.

Hz. Ali /a.s./, kendi el emeğiyle bin köle azat etmiştir. Buna da iktifa etmeyip, onları normal bir hayata kavuşturacak miktarda yeterli sermaye de onlara vermişlerdir. Yine, O Hazret Mekkeli bir araba dört bin dirhem verme vaadinde bulunduğundan dolayı, Resulullah'ın /s.a.a/ kendi mübarek elleriyle diktiği bağı satarak, vaadini fazlasıyla yerine getirmişlerdir.

Velhasıl, vaat ve farz hakkı yerine getirirken, az bir şeyle de olsa, fazla ihsanda bulunmanın, nefislerde apayrı bir yeri vardır. O Hazretler ise bunu, kendilerine bir prensip edinmişlerdi.

3- Kendisinin İhtiyacı Olduğu Halde Diğerlerini Kendisine Tercih Etmek

Allah Teala Kuran-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

"Kendilerinin ihtiyacı olduğu halde diğerlerini kendilerine tercih ederler."²

¹ - Nahl/90

² - Haşr/ 9.

Mümin bir kimse, diğerlerini kendine tercih etmeyi amaç edinmelidir. Çünkü aksi takdirde, bazen de olsa kendini sevmek ve nefsanî hava ve hevesleri, onu zulüm ve insanlık dışı hareketlere zorlar. Böyle bir kimse ise, mümin olamaz. Çünkü insanlar mümin kimsenin şerrinden âmânda olmalıdır. Diğerlerini kendine tercih etmeyi kendine gerekli kılan kimse ise, asla diğerlerine zulmetmez. Çünkü en fazlası nefsi onu, ihsanı terk etmeğe zorlar. Ama artık haddini aşır, hakları terk etmez. Böylece de, diğer insanlar onun zulmünden âmânda kalırlar.

Kazaya Rız Olma

Mümin kimsenin, Allah Resulü ve Ehl'i Beyti'ne uymakla nasıl yükseldiğini açıklamaya çalıştık. "***Usul'u Kâfi***" kitabında İbn-i Yafur İmam Cafer Sadık /a.s/'ın şöyle buyurdıklarını nakleder:

"Hiç bir zaman Resulullah /s.a.a/, olup biten bir olaya, keşke böyle olsaydı demezdi."

Açıktır ki, Hazretin bu davranışının temelinde, kazaya rızayla çelişen bir söz söylemek istemeyişi yatmaktadır. Bundan çıkarılacak ders şudur ki: Allah Resulü, müminler için en güzel örneği oluşturduğuna göre, müminler de olup bitenlere karşı rıza göstermeli ve asla vaki olan hadiselerden şikâyette bulunmamalıdır. Müminlerden istenen ve beklenen budur. Mümin kul, sonsuz şefkat ve hikmet sahibi olan Rabbinin yaptıklarına karşı itirazcı olamaz. Her şeyi ilim ve hikmete dayalı ölçüyle yürüten yaratıcısının eylemlerinden hoşnutsuzluk duyamaz.

Aslında vuku bulan olaya rız olmayıp aksini temenni etmek, olayların hikmetini bilmemekten kaynaklanır.

Eğer insan, vuku bulan bir olayın hangi hikmete dayandığını bilirse, asla onun aksini temenni etmez; onun vukundan dolayı da hayıflanmaz.

Evet, eğer insan, olayların hikmetleri üzerinde tefekkür ederse, birçoğunun açık hikmet üzere olduğunu görür; böylece de başa gelene razı olmak ona kolay gelir.

Öte yandan, evrenin ve onda cereyan eden bütün olayların, sonsuz hikmet sahibi yüce yaratanın düzenleyip kurduğu düzen üzere cereyan ettiğini bildiğinden, hikmetini anlayamadığı olayları da, hikmetini bildiği olaylara atfedip; "her ne kadar ben bu olayın hikmetini bilmiyorum ise de; bu, onun hikmetten yoksun olduğu anlamına gelmez; aksine, mutlaka onun da bir hikmeti vardır" der.

Velhasıl, her şeyin birçok hikmet ve maslahatı vardır. Eğer insan, gerçekten Allah Teala'ya döner ve kendisine olayların gerçek yüzünü bildirmesini isterse, mutlaka Allah Teala onun kabiliyet çaba ve iradesi miktarınca olayların gerçek yüzünü ona gösterir. Bu yol, Allah'ın kazasına razı olmak için, en yakın ve en kolay yoldur; hikmetini bilmediği halde kazaya razı olmaya kendini razı etmek bu kadar kolay değildir.

Ehl'i Beyt dostlarından bazıları, İmam Hasan /a.s/'dan, istediği zaman, Ehl'i Beyt İmamları'nı görebilecek kadar kendilerine yakın olmayı istemesi üzerine, İmam /a.s./, ona ancak şu şiirdeki sıfatları kazanmakla böyle bir makama ulaşabileceğini buyurmuşlardır:

*"Gamlardan çık
Olayları ilahi kazaya bırak
Yol bazen genişler
Bazen de dünya sana dar gelir
Ağırına giden birçok şey*

*Sonunda sana rıza gösterir
Allah Teala istediğini yapar
Sen Allah'a itiraz etme
Allah, sana güzellik versin
Olayları, geçenleriyle mukayese et"*

Bu şiir, amel eden kimse için her derdin devasıdır. En önemli boyutu da kazaya rıza göstermektir. **"Buna, ancak sabredenler kavuşturulur. Buna, ancak büyük pay sahibi olanlar kavuşturulur."**¹

Hikmet kaynağından kaynaklanan bu şiirde, istenilen yüce makama ulaşmak için, gerekli olan bazı hidayetler vardır. Burada onlara değinmekte yarar görüyorum:

1- Gamlardan Arınmak:

Bu, yukarıda işaret olunan o yüce makama ulaşmak için en büyük zaruretlerdendir. Çünkü gam kalbi tahrip eden en önemli faktörlerdendir. Kalp, onunla meşgul olduğu müddetçe Allah Teala'ya yönelmez. Allah Teala'ya yönelmeyen kalbi de karanlıklar bürür. Gam ve keder, vücut yapısını bozar; hatta bazen insanın, büyük acılar çekmesine ve ölümüne bile yol açacak ağır hastalıklara yakalanmasına dahi sebep olabilir.

Sonra böyle bir insan, tedbir ve çare bulmaktan da aciz kaldı mı, sanki Allah Teala onun bu durumundan sorumluymuşçasına, Hak Teala'ya karşı şikâyetle bulunmaya ve uygun olmayan sözler söylemeye başlar.

Bütün bunlar, Allah Teala'nın maksadını ve Ehl'i Beyt'in sünnetini bilmemekten ve kötülüğe emreden nefsin çirkin alışkanlıkları yüzündendir.

¹ - Fussilet/35.

Ama Ehl'i Beyt /a.s./, mümin bir kimsenin kalbinin Allah Teala'ya yönelebilmesi için, onun bütün gamlardan arınması gerektiğini buyurmaktadır. Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

"Bunlar, iman edenler ve kalpleri Allah'ın zikriyle sükûnete erenlerdir. Bilesiniz ki; kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur."¹

O halde kalp, Allah Teala'nın zikrine yönelip O'nun lütuf, şefkat, rahmet ve bağışını hatırladı mı, bütün gam ve kederleri bertaraf olur. Çünkü gam ve keder, insanın nefse yönelip onun gereği olan acizlik, sıkıntı, hayrete düşmek ve elde ettiği şeylere karşı hırslı olması ve aşırı tamah beslemesinden kaynaklanır.

Ama eğer kalp, her uzağın nezdinde yakın olduğu ve her zorun elinde kolay olduğu ve her şeye oranı aynı olan Hak Teala'ya yönelirse, artık onda ne bir gam kalır, ne de bir üzüntü ve keder. Dönüşü olmayan bir geçmişe mi üzüleceksin? Allah Teala onun kat kat fazlasını verir. Bu durumda onu kaybetmek zarar değil, çok karlı bir ticaret de olabilir. Bir şeyi kaybetmiş, bir nesneyi elden çıkarmış, karşısında ise, sayısız şeyler kazanmışsın, hiç bu zarar olabilir mi?

O halde kalp, ancak Allah Teala'yı anmakla huzur bulur. Nefse ve onun dar âlemine yönelip ihtiras ve cimrilik bataklığına düşerek ümitsizliğe kapıldığında ise, ıstıraplara bürünür, kederlenir.

Gamlardan kurtulmak, Allah Teala'ya yönelmeye sebep olur; her şeye kadir olup, varlık âleminin dizginini elinde bulunduran, Yüce Yaratıcıyı anmak ise, kalbi ferahlatır, genişletir ve ona sonsuz ufuk genişliği sağlar.

¹ - Ra'd/28.

2- Kazaya Rıza Göstermek:

Allah'ın kazasına rıza göstermekle elde edilen en az kazanç, gam ve kederden kurtularak, Allah Teala'ya yönelmektir. İşte bu durumda kul, Allah Teala'nın gizli ve açık lütuflarını görür; yüce yaratanın kullarının tüm işlerine yettiğini anlar. Evet, gerçekten de yüce yaratanın buyurduğu gibi: "**Allah, kuluna kâfi değil midir?...¹**"

Demek ki işleri, yaratanın kazasına bırakmaktan başka kurtuluş yolu yoktur. Her ne kadar yüce Allah, işlerin yürütülmesinde sebeplere başvurmayı emretmişse de, sebepleri mutlak ve tek etken olarak görmeyi emretmemiştir. Dolayısıyla kul, sebeplere başvurduğunda da, her şeyde tek etkenin sırf sebepler olduğunu ve her şeyin sebeplerle olup biteceğini görmeden, Allah Teala'nın emrine itaat etmek ve evrende koyduğu düzene uymak amacıyla başvurmalıdır.

Bu durumda eğer sebepler etkili olur ve istenen sonuç elde edilirse, Allah Teala'nın emriyle olmuşlardır, demektir. Ama eğer etkili olmaz ve beklenen sonucu vermezlerse, bu durumda da, kul olarak vazifesini yerine getirmiş sayılır. İşleri hikmete uygun olarak yürütmek, Hakim olan Allah Teala'ya düşer. Kul ise, ancak işi O'na bırakarak sabretmeli, teslim ve razı olmalıdır.

Velhasıl; Allah'ın kazası, istendiği gibi olursa, çok güzel bir sonuca ulaşılmıştır, demektir. Ama eğer istendiği gibi olmazsa, bu durumda da kulun vazifesi; "zorluklar, sonunda rahatlığa ve darlıklar da, genişliğe dönüşecektir" diyerek, kendisine teselli vermektir.

¹ - Zümer/36.

3- Allah'a Güvenmek:

Hikmet sahibi Yüce Allah, kulu herhangi bir hale güvenerek gaflete düşmesin diye, halleri değişken kılmıştır. Dolayısıyla kul, yüce yaratıcının her an halleri değiştirebileceğini düşünerek, bütün hallerde sadece Allah Teala'ya güvenmeli, genişlik ve rahatlık içinde olsa dahi, her an durumunun değişebileceği bilincini taşımalıdır. Zor hallerde ise kulun, belaya tahammül etmeğe güç yetirmesi mümkün olmadığına göre, Allah Teala'ya ihtiyacı daha fazladır. O halde kul, ister rahatlıkta olsun, ister zorluk ve darlıkta, Allah Teala'ya sığınıp işi O'na bırakmalıdır. Ne kendine bir şey verildiğinde verilene kapılıp kendini yitirmeli, ne de bir şeyi kaybettiğinde ümitsizliğe kapılarak kederlenmemelidir. Nitekim Yüce Yaratan da şöyle buyurmuştur: **"Ta ki, elinizden çıkana üzülmeysiniz ve Allah'ın size verdikleri dolayısıyla da sevinip-şımar-mayasınız. Çünkü Allah, kendini beğenip böbürlenmiş kimseleri sevmez"**¹

Özellikle de belaların çoğu imtihan içindir. Kulun durumu; belaya karşı sabretmek, aciz olmak veya rahatsız olmaktan birisi olarak ortaya çıkıp da, kul kendi karakterinin farkına varınca, Allah Teala belayı ondan alır, akıbetini kolaylık ve rahatlık kılar. Hz. İmam Hasan'ın yukarıda naklettiğimiz; *"Zor olan birçok işin sonunda rıza vardır"* buyruklarının anlamı, işte budur. İmtihan için olan belalarda, genellikle uzun bir zaman geçmesine de gerek kalmadan sadece belanın vuku bulmasıyla imtihan gerçekleşmiş olur. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur: **"...Nice hoşlanmadığınız şey var ki, sizin hayrını-**

¹ - Hadid/23.

zadır; nice de sevdiğiniz şey var ki, sizin için zararlıdır. Allah bilir, siz bilmiyorsunuz."¹

4- İtirazcı Olmamak:

Hız İmam Hasan /a.s/'ın: "*Allah istediğini yapar; sen itiraz etme*" sözleri ise, Allah'ın kazasına itiraz etmekten sakınmaya yöneliktir. Yani, mümin kula düşen, Allah'ın kazasını gönül açıklığıyla karşılamak ve kabullenmektir; istenmeyen olaylar karşısında hüznünlere kapılıp Yaraticıya itiraz etmek ise, mümin kula yakışmaz.

Hız. Ali /a.s/ "*Nehc-ül Belağa*"da şöyle buyurmuşlardır: "*Dünya için üzgün olarak sabahlayan kimse, Allah'ın kazasına dargın olarak sabahlar.*"

İmam Cafer Sadık /a.s/ ise şöyle buyurmuşlardır:

"İmam Hasan /a.s/, bir gün Abdullah b. Cafer'i görünce ona: "Ey Abdullah, mümin olan bir insan, hakkında cereyan eden olaylarda Allah Teala'nın hakemlik ettiğini bildiği halde, nasıl Allah'ın kazasına dargın olabilir? Nasıl kendinin horlanıp aşağılandığını düşünebilir? Ey Abdullah, kalbinde rızadan başkası olmayan bir kimse Allah'a dua ettiğinde, duasının kabul olunacağını ben tazmin ederim" buyurdular."

5- Geleceği, Geçmişle Mukayese Etmek:

Bu arada İmam Hasan /a.s/'ın, yukarıdaki şiirde yer alan: "*Allah sana hayır versin. Olayları geçmişlerle mukayese et*" sözü ise, insana, Allah Teala'nın geçmişteki yüce ve güzel bahşişlerini düşünmeyi hatırlatmaya yöneliktir. Çünkü kul, bunları düşündüğünde, kendisine diz

¹ - Bakara/216.

çöktüren belalar karşısında Allah Teala'nın, onu yalnız bırakmayacağını anlar.

"Misbah'uş Şeria" adlı kitapta İmam Ali'ye nispet edilen şu şiir, bu iki manayı da içermektedir:

*"Allah'ın bana kısmet ettiğine razı oldum
İşimi beni Yaratan'a bıraktım
Geçmişte bahşişte bulunduğu gibi
Gelecekte de bahşişte bulunacağına eminim."*

Şu meşhur Kutsi hadis de, bu anlamı en güzel şekilde ifade etmektedir ki, buyuruyor:

"Allah Teala buyuruyor ki: *Benden başka ilah yoktur. Benim belama sabredip kazama razı olmayan kendisine benden başka bir rabb bulsun.*"

Allah Teala'nın bu tehdit içeren buyruğu, akıllı olan için bir nasihat, cahil için ise bir açık uyarıdır.

Huseyin b. Halid der ki; İmam Rıza /a.s/ babaları vasıtasıyla Allah Resulü /s.a.a/'in şöyle buyurduğunu nakletmişlerdir:

"Allah Teala buyuruyor ki: *"Benim kazama razı olmayıp kaderime inanmayan, kendisine benden başka bir ilah bulsun."* Mutlaka Allah'ın her kazasında mümin için bir hayır vardır."

Evet, aziz kardeşim! **"Allah, dilediğini siler; /dilediğini de/, sabit bırakır. Ümm-il kitap /ana kitap/ O'nun katındadır."**¹

Bu arada kula kaza inerken, ilk olarak belirsiz olur; yani görünüşte bela ve ceza şeklinde olsa bile, hem nimet ve hem de gazap olabilir. Eğer kul Allah'a karşı hüsn-i zanda bulunup onu hayra yorumlayarak, kalben O'nun

¹ - Ra'd/39.

kazasına razı olursa, Allah Teala görünüşte bela olan şeyi nimete çevirir. Fakat aksi takdirde, iş de aksine olur.

O halde kulun kendi, kötü zanda bulunması ve kazaya rıza göstermeyerek, imtihanlardan rahatsızlık duyması sonucu, başına bela gelmesine sebep olur. Böylece aslında nimet olan birçok kazaları da sıkıntı ve azaba çevirir.

"Cevahir'üs Saniye" kitabında İmam Rıza /a.s/ babaları vasıtasıyla /Allah'ın selamı onlara olsun/ Allah Resulü /s.a.a/'den şöyle nakleder:

*"Allah Teala, peygamberlerinden birine; **"falan padişaha falan zamanda canını alacağımı haber ver"** diye vahyetti. Belirlenen vakit gelip çatinca, Allah'ın daveti sonucu, o padişah tahtından yere düştü ve hemen peşinden, "Allah'ım, çocuğumu büyütüp, işimi sona erdirinceye kadar bana mühlet ver" diye dua etti. Bunun üzerine, Allah Teala tekrar peygamberine vahyederek; **"git o padişaha söyle, Ben ona mühlet verip ömrünü on beş sene uzattım"** buyurdu. Peygamber, Allah Teala'ya; "ey Rab-bim; Sen biliyorsun ki ben hiç bir zaman yalan konuşmam" dedi. Allah Teala bunun üzerine; **"sen ancak bir memursun; git emrimi ulaştır. Allah'tan ne yaptığı sorulmaz"** diye vahyetti."*

Kısacası; Allah Teala'ya dönerek, O'na sığınmanın, olay vuku bulmadan önce sadaka vermenin ve dua edip sıla-i rahim yapmanın, Allah'tan gelen kazayı değiştirdiği kesindir.

Evet, kul rabbinin kazasına nasıl razı olmayabilir?! Oysa İmam Rıza /a.s/ babaları yoluyla Allah Resulü /s.a.a/'den şöyle nakleder:

"Allah Teala buyuruyor ki: "Ey Âdemoğulları; Benim hidayet ettiklerim dışında hepiniz dalalettesiniz. Benim gani ettiklerim dışında hepiniz fakirsiniz. Benim

kurtardıklarım dışında hepiniz helakettesiniz. Benden isteyin sizi hidayet edeyim ve ilerlemenizi kendim üzerime alayım.

Bazı mümin kullarım var ki, fakirlikten başka hiç bir şey onları ıslah etmez; kendisini gani etmem onu fasit eder. Bazı kullarım var ki, sıhatten başka bir şey onu ıslah etmez; kendisini hasta etmem onu bozar. Bazı kullarım da var ki, Bana ibadet edip geceleyin Benimle raz-u niyaz ederler. Fakat Ben onları sevdiğim için kendilerine uyku verip sabaha kadar uykuda tutarım. Sabahleyin uykudan uyanınca nefsinin kınayarak ona karşı kırgın olur.

Ama onu kendi istediği halde bırakırsam yaptığı ibadetten dolayı kibirlenir. Kibirlenmesi ve kendini beğenmesi yüzünden helak olur ve kendi çabasıyla diğer ibadet edenlerden yukarı çıktığını, suçlulardan da öne geçtiğini sanarak Bana yaklaştığını sandığı halde Benden uzaklaşır.

Amel edenler, amelleri iyi bile olsa, amellerine güvenmesinler. Günah işleyenler ise, günahları her ne kadar fazla olursa olsun, Benim kendilerini affedeceğimden ümit kesmesinler. Sadece Benim rahmetime güvenip fazlumu beklesin ve Benim lütfüme güvensinler. Çünkü Ben kullarımı kendi salahları icap ettiği şekilde yönetiyorum. Benim onlara lütfüm çoktur, durumlarından da haberim var."

Allah'ım; eğer katında; şikâyetçi, rızıktan mahrum ve nasibi az bir kul sam, beni mesut, rahmetinin kapsamına giren ve rızkı fazla olan bir kul olarak yaz. Çünkü sen buyurmuşsun ki: "**Allah, dilediğini siler; /dilediğini de/ sabit bırakır. Ümm-il kitap /ana kitap/ O'nun katındadır.**" Allah'ın selam ve rahmeti Muhammed ve Ehl'i Beyt'ine olsun.

Kazaya Rıza Konusunda Önemli Bir Nükte

Kazaya rıza konusunda Ehl'i Beyt'in /a.s./ buyrukları yüce makamları içermektedir. O Hazretler bu buyruklarını, ehline ulaşması ümidiyle, kitapların sayfalarında emanet bırakmışlardır. Gerçi bunlara ehil olan kimseler de pek azdır. **"Kullarımdan şükredenler pek azdır."**¹

İlk başta O Hazretler, bir belayla karşılaştıklarında, hemen kendilerini savunmaya kalkışmazlardı. Özel bir emir gelip de belayı duayla defetmeye emredilmedikçe, onu, teslim olmuş olarak ve sabırla karşılamayı, kendilerine prensip edinmişlerdi. Bu yüzden de, duayla her şeye sahip olmaya güçleri yettiği halde, yaşantının en alt seviyesiyle yetinir; Allah Teala karşısında eğilir; huşu ederlerdi. Bütün bunlar, duayla kendilerine yardım edeceklerine, sabır yönünü tercih etmeyi, kendilerine zorunlu bir haslet kıldıkları içindi. Oysaki sabır etmek veya sabır etmeyip dua ederek kendilerini savunmak konusunda serbest idiler. Fakat sabretmek onlara göre daha faziletlidir. Onlar özel bir emir gelmedikçe en faziletli olanı bırakıp diğerini tercih etmezlerdi.

İmam Zeyn'ül Abidin /a.s./dan nakledilen şu olay buna en açık bir örnektir:

Muhiplerinden biri yoksulluğundan yakındığında, İmam /a.s./, onun durumuna acıyarak ağlamaya başlamıştı. Bunu gören o adam, İmam'a: "Ey mevlam, ağlamak büyük musibetlere mahsus değil midir?" deyince, İmam /a.s./: "*Bir mümin, mümin kardeşinin yoksulluğunu görüp de ona yardım edememesinden daha büyük musibet mi olur?*" diye buyururlar.

¹ - Sebe'/13.

Bu arada o adam İmam'ın yanından ayrılıp gider, ancak daha sonra bazı Ehl'i Beyt düşmanlarının, İmam /a.s/ hakkında: "Bunların işi, ne kadar da gülünçtür! Bir taraftan göklerin ve yerlerin kendi ellerinde olduğunu iddia ederlerken, öte yandan, dostlarına en küçük yardımda bulunmaktan dahi aciz kalıyorlar" dediklerini duyar ve bundan son derece rahatsız olup, tekrar İmam'ın /a.s/ yanına döner ve; "Mevlam; bu düşmanların sözleri bana fakirliğimden daha ağır geliyor" der. İmam /a.s/: "*Onlara yazıklar olsun. Onlar Allah'a hiç bir şey önermeyen velilerin olduğunu bilmiyorlar mı? Ey Allah'ın kulu, artık Allah senin durumunun iyileşmesine müsaade etmiştir*" buyurur ve daha sonra ona kendi sahur ve iftar yiyeceği olan iki ekmek verir.

Bu arada çok geçmeden o adam Allah'ın lütfüyle bir balığın karnından çıkan mücevheri çok yüksek bir fiyata satarak büyük servet sahibi olur ve imamın kendisine verdiği iki ekmeğin bedelini imama geri öder.

Görüldüğü gibi İmam /a.s/, kendilerinin Allah Teala'ya bir şey önermeyen evliyalardan olduklarını bildiriyor.

Bu olayın bir benzeri de, Hz. Selman'ın başından geçmiştir. Hz. Selman Yahudi'lerin elindeyken, ona türlü türlü eziyetler edip döverler ve ona: "Niçin Muhammed'in hürmetine bizi helak edip seni elimizden kurtarması için Allah'a dua etmiyorsun?" diyorlardı. Selman ise, onlara cevaben: "Ben, Allah'a bana daha çok sabır vermesi için dua ediyorum. Çünkü belki de Allah Teala, sizin neslinizden mümin bir kul yaratmayı takdir etmiş olabilir. Ben sizin helak olmanız için dua edecek olursam, o müminin imana ulaşmasını da engellemiş olurum" diyor ve onların akıl almaz işkencelerine rağmen onlara beddua etmezdi. Selman, bütün bu eziyetlere, Hz. Resu-

lullah /s.a.a/'ın kendisine, onların neslinden mümin bir kulun gelmeyeceğini haber verip onlara beddua etmesini emredinceye kadar sabretmiştir.¹

Evet, aziz kardeşler, Selman'ın bu hareketi tuhaf değildir. O, böylesi yüce karakter sahibiydi ki Resulullah /s.a.a/ onun hakkında "*Selman biz Ehl'i Beyt'tendir*" buyurmuşlardır.

Bunun ayrı bir örneği de, Resulullah'ın /s.a.a/ miraca gittiğinde namazların farz kılınması olayında yaşanmıştır. Bilindiği gibi, Allah Teala miraçta Resulullah'a, İslam ümmeti için elli vakit namaz farz kıldığını ıblâğ etmişti. Bu arada hadislerde beyan edildiği üzere Resulullah /a.s/, Hz. Musa'nın /a.s/ tavsiyesi üzerine Allah Teala'dan farz namazları azaltmasını ister ve bu isteğini, namazların sayısı günde beş vakit namaza ulaşınca kadar tekrarlar. Günde beş vakit namaza ulaşınca da; Hz. Musa /a.s/'ın, dönüp yine de Allah'tan azaltma talebinde bulunmasını tavsiye etmesine rağmen; Resulullah /s.a.a/: "*Artık Allah Teala'dan hayâ ediyorum*" buyurarak, artık yüce Allah'tan namazların sayısında daha fazla bir azaltma talebinde bulunmaz. Bunun üzerine Allah Teala da kendisine vahyederek: "***Sen beş vakit namaza sabretmeyi kabul ettin, Ben de o beş vakit namazı elli vakit namaz yerine kabul ediyorum***" buyurur.

Buradaki önemli nükte, Hz. Musa'nın /a.s/ isteği, Allah Resulüne, namazların azaltılmasını istemesi doğrultusunda gelen özel bir emir yerinde oluşudur. Hz. Musa'nın bu isteği olmadan namazların azaltılmasını istemek doğru olmazdı. Çünkü bu, Allah'ın kazasına rıza ilkesiyle çeli-

¹ - Bu olay, İmam Askeri'ye isnat edilen tefsirin "Gaybe inananlar" ayetinin tefsirinde nakledilmiştir. İsteyenler oraya müracaat ederek olayı tafsilatlı bir şekilde görebilirler.

şirdi. Allah Resulü de kendisine bu izin gelmeden böyle bir talepte bulunmazdı. İşte Allah Resulünün Allah'ın namaza dair emrini alınca, azaltma talebinde bulunmayıp ve bu talebi Hz. Musa'nın isteği gelmesi üzerine yapmasının sırrı burada yatmaktadır.

Velhasıl, diğer peygamberler bazen bazı belaların defedilmesi veya ümmetlerine farz kılınan bazı mükellefiyetlerin azaltılmasını Allah Teala'dan isterlerdi. Ama Peygamberimiz */Allah'ın selamı ona ve Ehl'i Beyt'ine olsun/* ve Ehl'i Beyt'i'nin hiç bir durumda Allah Teala'dan mükellefiyetlerin azaltılmasını veya değişmesini istemelerine rastlanmamıştır. Fakat onlar kendilerine farz kılınan her şeyi kabul edip teslim olduklarından, Allah Teala lütufta bulunarak, bazı şeyleri bizlerden affetmiş veya hafifletmiştir. İşte bu yüzden de İslam dini en kolay din olmuş ve Resulullah: *"Ben size kolay bir din getirdim"* buyurmuştur.

Akil b. Ebutalib'in, Ebuzer'e Rebeze'ye sürülürken dediği söz, ne de güzel bir sözdür. Bilindiği üzere Ebuzer, üçüncü halife Osman bin Avfan tarafından Rebeze'ye sürüldüğünde Hz. Ali, İmam Hasan, İmam Hüseyin ve Akil onu uğurlamaya gelmiş ve bu ara Akil Ebuzer'e hitaben: "Belanın defedilmesini istemen, tahammülsüzlüğünden; afiyetin geciktiğini sanman ise, ümitsizliğe kapımandandır. O halde hem tahammülsüzlüğü, hem de ümitsizliği bırak ve **'Allah bize yeter. O ne güzel vekildir'**,¹ de." demiştir.

Bu yüce makamlar, Ehl'i Beyt'in nuruyla aydınlananlar için yadırganılmayan şeylerdir. O halde sen de bu makamdan payını almaktan, şeytanın, bazılarının diline düşürdüğü; "bu makamlar Ehl'i Beyt'e mahsustur ve bu ko-

¹ - Al-i İmran/173.

nudaki emirler bizim gibilerine yönelik değildir" şeklindeki sözlerle aldanarak geri kalma.

Gerçekten de bu gibi sözlerle aldananlar çok büyük bir hayret ve dalalet içerisindedirler. Bizim aklımızın aldığı bu makamlar Ehl'i Beyt'in */Allah'ın selamı onlara olsun/* kölelerinin, hatta en aşağı kölelerinin makamıdır. Onların kendilerine has olan makamlar ise akıllardan çok uzaktır. Kim Süreyya yıldızına ulaşabilir ki? Ancak buna rağmen Allah Teala: "**Resulullah'ta size güzel bir örnek vardır...**"¹ buyurmuştur. Ehl'i Beyt /a.s/, Peygamber'in /s.a.a/ ahlak ve adabını onlara uymamız için bize aktarmışlardır. Eğer Peygamber'e /s.a.a/ isnat edilen her şey O Hazretin kendine has olsaydı, artık ona uymanın bir anlamı kalmazdı.

Bazı rivayetlerde geçtiği üzere, Ebuzer-i Gıfarî, daha fazla faziletli olan sabır sevabını elde etmek amacıyla hastalığı selametliğe tercih ederdi. Ama Hz. İmam Cafer Sadık /a.s/, Ebuzer'in bu halet-i ruhiyesini naklettikten sonra, onun bu halinin ekmel hal olmadığına işaretler:

"Fakat biz Ehl'i Beyt böyle değiliz. Biz, selametliğimizde selametliği ve hastalandığımızda ise hastalığı severiz." buyurmuştur.

Masumiyet makamından kaynaklanan bu söz, ister sevilen, ister sevilmeyen olsun, kazaya rıza gösterme makamının, sevilmeyenin sevabına erişmek için, onu sevilene tercih etmek makamından daha faziletli olduğuna işaretler. Bu konuda hiç bir şüphe yoktur. Çünkü sevilmeyenin takdir edilmediği zamanda, onu istemek, sevilme-yeni sevilene tercih etmek demektir. Sonra, sıhhat zamanında sevap amacıyla da olsa, hastalığı tercih etmemek bir üstünlüktür.

¹ - Ahzab/21.

Zira her ne kadar sevap amacıyla nefsi böylesi zorluklara razı ettirmek ve zorlukları arzulamak Ebuzer gibilerinin dışındakilerin ulaşamayacağı yüce bir makam olsa da, bunda, Allah Teala'ya öneride bulunup kazasına rıza göstermemek şüphesi vardır. İmam /a.s./ kendilerinin, Allah'a karşı mutlak rıza ve teslimiyet makamında olduklarını ve sevap amacıyla olsa dahi, rablerine bir öneride bulunmadıklarını beyan ederek, Allah Resulünün: "*Hud Suresi'ndeki bir ayet beni ihtiyarlattı*" sözüyle zorluğuna işaret ettiği, tam istikamet ve gerçek itidal makamının, **"Emredildiği şekilde istikamet et"**¹ ayetinde vurgulanan kendilerinin bulunduğu, rıza makamı olduğunu ve asıl zor alanın da bu makamda bulunmak olduğunu beyan buyurmuşlardır.

¹ - Hud/112.

Kazaya Rızadan Sonuçlanan Tevekkül, Tefviz Ve Teslimiyet

Bahsimizin başlığını oluşturan bu vasıflar, iman vasıflarındandır. İnsan, bu vasıflardan nasibini almadıkça imanın tadını tadamaz. İmana erenler de bu vasıf ve makamlarında farklı derecelere sahiptirler. Bu derece farklılıklarına göre de Allah Teala'ya yakınlık oranları farklılaşmaktadır ki; Allah Teala: "**Allah, sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltir**"¹ buyurmuştur.

Şairin şu şiiri bu anlamı ne de güzel ifade etmektedir:

"Allah'ım, bir grup Senin korkundan ağlar
Ama katında ağlayanların hepsi günahkâr değildir.

¹ - Mücadele/11.

Bir grubun da görürsün Sana yakın olmak için
Gözyaşları akar yanaklarına, ne mutlu Sana yakın
olanlara!"

Bilmelisin ki, iman, İslam'dan daha yüksek bir derecedir. Tahakkuku ise, bu makamlara bağlıdır. Bu makamlardan yoksun olanlar, Müslüman sayılırlar ama mümin addedilmezler. Allah Teala'nın bedevi Arapların iman etmiş olmalarını reddederek: "**Bedeviler, "iman ettik" dediler. De ki: Siz iman etmediniz; ancak "İslam olduk" deyin. İman henüz kalplerinize girmiş değildir. Eğer Allah'a ve Elçisi'ne itaat ederseniz, Allah amel-lerinizden hiçbir şeyi eksiltmez. Çünkü Allah çok ba-ğışlayan çok esirgeyendir**"¹ buyurmasının anlamı da budur. Çünkü onlar Müslüman olmuşlardı, ama henüz iman vasfı kalplerine yerleşmemiştir.

Gerçekten de kıyamet günü, insanın iman ettiği iddiasının yalanlanması ve takmış olduğu maskenin düşürülmesiyle gerçek yüzünün ortaya çıkması, ne kadar da utan-dırıcı, ne kadar da acı olacaktır. Ne güzel demiştir şair:

"Kendi nefsin, hava ve heves ehli olmadığını yalan-lıyor.

Âşıkların başka nişaneleri, başka görüntüleri var.

Eğer bu kavmi arzulamışsan onların yoluna gir.

Onlar bağlardan kopmadıkça ulaşamadılar."

Evet, Allah Teala: "**...Eğer müminler iseniz, ancak Allah'a tevekkül edin /güvenin**"² buyuruyor.

Yine: "**Rabbine andolsun, aralarında çekiştikleri şey-de seni hakem kılıp sonra senin verdiğin hükme, içlerin-**

¹ - Hucurat/14.

² - Mâide/23.

de hiç bir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar"¹ buyuruyor.

Görüldüğü gibi, bu ayetlerde imanın gerçekleşmesi, tevekkül, teslimiyet ve işi Allah Teala'ya havale etmek anlamını ifade eden tefvize bağlı kılınmıştır. Durum bundan ibaretken, imanın bağlı olduğu bu gerçeği takviye etmeye çaba harcamak gerekmez mi? Zatan, Kur'an-ı Kerim'deki ve Ehl-i Beyt hadislerindeki teşvikler de, imanın tespiti için zorunlu olan zikrettiğimiz bu özellikleri kazanmak içindir.

Allah Teala iman edenlere hitaben: "**Ey iman edenler, Allah'a, Resulüne, Resulüne indirdiği Kitap'a ve daha önce indirdiği kitaba iman edin...**"² buyurarak, imanın tahakkuk ve tespiti için gerekli görülen bu özellikleri ihtiva eden mertebeyi elde etmeği emretmektedir; İslam'a girmekten ibaret olan, imanın en alt ve zayıf derecesini değil. Çünkü bu merhale zaten her iman edende vardır ve hal böyleyken, onların yeniden; "**ey iman edenler, tekrar iman edin**" diye bir daha var olan imanı kazanmakla mükellef kılınmaları anlamsız olur.

Alt seviyenin üstündeki derece ise bir kemaldir. Belli bir sınırla da sınırlı değildir; sonsuz derecelere sahip olma niteliğine haizdir. O halde Allah Teala'nın emir ve teşvikleri, en azından anılan özelliklere sahip orta derecedeki imana yöneliktir. Yani, ayette müminler muhatap alındığına göre, var olan aşağı derecedeki imanın kazanılmasına emredilmeleri doğru olamayacağından, mutlaka bir kemal olan üst mertebeyi kazanmakla mükellef kılınmışlardır. O da orta ve daha üst derecelerdir. Hatta orta dereceden aşağısına, her ne kadar, terimsel açıdan iman

¹ - Nisa/65.

² - Nisa/136.

denilse de, müminlerden istenen o derece olmadığından, bedevi Arapların durumunu açıklayan ayette olduğu üzere, ona iman denilmemesi de mümkündür.

Buna göre kolları sıvayıp, çaba ve gayret sarf ederek, imanın kesinlikle tespit edilip yok sayılması mümkün olmayan, en azından orta derecesini kazanmak gerekir. **"Usul'u Kâfi"** kitabında İmam Cafer Sadık'tan nakledilen aşağıdaki hadis de bu gerçeği açıkça gözler önüne sermektedir. İmam buyuruyor ki:

"Sizler marifete ulaşmadıkça düzelemezsiniz; tasdik etmedikçe de marifete ulaşamazsınız, teslim olmadıkça da tasdik etmiş olamazsınız; dört kapıdır; onların ilki, sonu gelmeyince düzelmez. Üçüne sahip olan kimseler gerçekten de dalaletle düşüp büyük bir hayrete kapılmışlardır..."

Keza, İmam Cafer Sadık'ın Hz. Ali'den naklettiği şu hadis de buna ayrı bir delildir. Hz. Ali /a.s/ buyuruyor ki:

*"İmanın dört rüknü vardır: Allah'a tevekkül etmek, işi Allah'a bırakmak, Allah'ın kazasına rıza göstermek ve Allah'ın emrine teslim olmak."*¹²

İmam Musa Kazım /a.s/ da bu doğrultuda şöyle buyurmuştur:

"Allah Teala'yı tanıyan bir kimse, Allah'ın, kendine vereceği rızkı geciktirdiğini düşünmemeli ve kazasından dolayı O'nu suçlamamalıdır."

Bu arada Hazretleri, yakının ne olduğunu soran bir şahsa ise şu cevabı vermiştir:

*"Yakini olan kimse; Allah'a tevekkül eder, O'na teslim olur, Allah'ın kazasına rıza gösterir ve işini O'na bırakır."*¹³

¹ - Usul'u Kâfi, c. 2, s. 47.

² - Usul'u Kâfi, c. 2, s. 47.

³ - Tuhaf-ül Ukul ve Usul-u Kâfi, c. 2, s. 61.

Allah Resulü /s.a.a/ ise bu hususta şöyle buyurmuştur:

"Allah'ı tanıyıp, O'nu büyük bilen kimse ağzını konuşmaktan, midesini yemekten alıkoymaz; nefsinin oruç ve ibadete zorlar."

Hazretlerine: "Bunlar evliyalar için midir?" diye sorulduğunda ise:

"Evliya suskundur, ama onların susması zikirdir. Bakkarlar, ama bakışları ibret içindir. Konuşurlar, ama konuşmaları hikmettir. Yürürler ama halk içinde yürüyüşleri bereketlidir. Eğer Allah, onların ecelini belirlemiş olmasaydı, azap korkusundan ve sevaba iştiahtlarından bir an ruhları bedenlerinde kalmazdı" buyurmuşlardır.

Bu hakikat Hz. İmam Zeyn'ul Abidin /a.s/'dan nakledilen şu şiirde de dile getirilmiştir:

*"Kimi, Allah'ın marifeti gani etmezse
İşte o gerçek bedbaht olandır.
Zenginlikten gelen izzeti insan neyley
Tüm izzetler takvalıya mahsustur.
Allah'ın itaatindeki takvalı kimseye
Ne söylediğinden bir zarar gelir, ne de karşılaştığından."*

Bütün bu hayırların ekseni ise, her halükarda Allah Teala'yı gözetmektir. Kulun O'nun gözünden gaip olması, olası olmadığı gibi, kul da O'nu, gözünden uzaklaştırmamalıdır. Allah Resulü, Ebuzer'e: *"Sen Allah'a, O'nu görüyormuş gibisine ibadet et. Sen O'nu görmeden de O, seni görüyor"* buyururken, işte bu gerçeği ifade etmişlerdir. Ama kul şunun da farkında olmalıdır ki, bazı hadislerde de ifade edildiği üzere:

"Eğer O'nun seni gördüğünün farkında olduğun halde yine O'na karşı günah işlersen, bu; 'O'nu, seni günah"

halinde gören herkesten daha güçsüz, daha değersiz saymışsındır' demektir."

O halde eğer devamlı Allah'ı gözetir ve seni O'ndan alıkoyan bağlarından kendini kurtaracak olursan, O'nun sana karşı lütf ve inayette bulunduğunu, hatalarını affedip, suçlarının üzerini örttüğünü, çirkinliklerini güzelleştirdiğini ve kötülüklerini iyiliklere dönüştürdüğünü görürsün. Bunu görünce de, Allah Teala'nın sevgisi kalbine yerleşir, bütün uzuvların, O'na itaat etmeye seferber olur. Çünkü kalp, ihsanda bulunana sevmek fitratı üzerine yaratılmıştır. Allah Teala'nın: "**İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise, daha güçlüdür**"¹ ayeti, işte bunu ifade ediyor.

Bu durumda O'nun rızasına ters düşen şeylerle uğraşmaktan kendini alıkoyup; O'nun başına karşı kötülük yapmaktan utanacak, azametini düşündüğünde kalbine korku düşecek ve O'nun nimetlerinin kesilmesinden korkacaksın. Gerçekten de eğer nimet içerisindeysen, O'nu gözet. Çünkü nankörlük ve günahlar nimetleri yok edip giderir.

Yine, O'na yöneldiğinde, O'ndan başka herkes gözünden silinip gidecek, gerçekte O'ndan başka hiç bir şeyin yarar veya zarar vermediğini göreceksin. Çünkü O'ndan başka herkes ancak O'nun izniyle bir şey yapabilir. Kalpler, Allah Teala'dan yüz çevirip, sebeplere sebebiyet vereni unuttuklarından dolayı bu zahiri sebeplere sarılmışlardır. Aksi takdirde, Allah Teala'yı anır, O'na yönelir, O'ndan başkasını önemsemez, başkasına bağlanmazlar. Bu, fitri olarak bütün akıllarda var olan bir kanundur. Çünkü güçlüden yardım alma imkânı olduğu halde, zayıfa yönelmeyi, zayıftan medet ummayı, insan akli ve fitratı doğru kabul etmez. Allah Teala'ya oranla başkası ise, bir hiçtir, hatta hiç bile sayılmaz.

¹ - Bakara/165.

Özellikle de, zayıfa yönelmek, güçlüden yardım almağa engel olursa, bu asla doğru olmaz.

Bunun içinde ki, Hz. İbrahim /a.s/, mancınıkla ateşe atıldığında, Cebrail'in kendisine; "*Kardeşim, bir dileğin var mı?*" demesine karşılık; "*Senden, hayır*" cevabını verdi. Allah Teala da, ateşi onun için soğuk ve selamet kıldı; ayrıca hakkında, Kur'an-ı Kerim'de: "**Tam olarak vefa eden İbrahim**"¹ övgüsünde bulundu.

O halde böyle bir durumda Allah Teala'ya yönelen kimse, makamına göre, bütün sebeplere göz yumar, sadece sebeplere sebebiyet veren Allah Teala'ya yönelir.

Allah'a yönelişin ve mâsivadan kopuşun doğruluğunun belirtisi ise, kalbin sebeplerin olmayışından dolayı ıstıraba kapılmayışı, sebeplerin varlık ve yokluğunun insanın katında eşit konumda oluşudur. Daha ötesi, bazı ariflerden; sebepler olduğu durumda kalbinin ıstıraba kapıldığını, hiç bir sebep olmadığı ise, kalbinin tam bir rahatlık ve sebat içerisinde olduğunu, duymuşumdur. Bu ise tevekkülün en üst ve en sebatlı makamıdır.

Sebepler olduğunda kalplerin ıstıraba kapılması ise, Allah Teala'nın, sebepler var olduğunda, onları da gözetmeye emretmiş olmasından kaynaklanır. Çünkü böylesi durumlarda kul, sırf sebeplere güvenip dayanmadan onları da gözetmeye emredilmiştir. Bu takdirde ise, ister istemez kalp, onları düşündüğü ölçüde dağılık olur; Allah Teala'dan alı kalır. Ama hiç bir sebep olmadığı durumda ise, kalp sadece Allah Teala'ya yönelir, sadece O'nu anır, sadece O'ndan yardım diler. Allah Teala'nın: "**Bunlar, iman edenler ve kalpleri Allah'ın zikriyle mutmain olan-**

¹ - Necm/37.

lardır. Bilesiniz ki; kalpler yalnızca Allah'ı anmakla mutmain olur"¹ ayeti bu gerçeğe işaret etmektedir.

Bunun diğeri bir belirtisi de, insanın birinden bir şey istediği zaman, eğer o vermezse ona karşı kalbinde dargınlığın oluşmaması, önceki halini korumasıdır.

Bakınız; birine mektup yazıp Allah Teala'nın onun yanında emanet bıraktığı rızıktan talep eden bir şahıs, o adama yazdığı mektubunda ne güzel sözler yazmıştır:

"Eğer sen bana bağışta bulunursan, gerçekte Allah Teala bağışta bulunmuştur; hayrı senin elinle O bana vermiştir. Ve eğer bağışı, benden men edersen, gerçekte Allah Teala onu benden menetmiştir ve senin bu hususta bir suçun, bir kusurun yoktur. **"Allah'ın sana verdiğiinden ahiret yurdunu iste. Ama dünyadan da payını almayı unutma. Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de ihsan et."**²

Evet, sebeplere sebebiyet veren Allah Teala'yı görüp, sebeplerin sadece bir araç olduğunun farkında olan bir kimsenin kalbi, araçlardan incinmez, araçlara dargın olmaz.

Fakat bununla birlikte, bir kimsenin bağış hususunda sadece bir vasıta ve aracı oluşu, onun bağışta bulunduğu kimse üzerinde bir hakkı olmadığını anlamına gelmez.

Çünkü bilesin ki, gerçek bağış sahibi olan Allah Teala, birinin aracılığıyla sana yaptığı bağışta, aracıya teşekkür etmeyi de senin üzerine farz kılmıştır. Öyle ki, hatta senin Hak Teala'ya yönelik olan şükürünü de, sana bağışta bulunana teşekkür etmedikçe kabul etmez. Bu temel bir ilkedir.

Ama bazı mümin kardeşlerimiz, -gözlerinde yalnızca Allah Teala galebe ettiğinden- bu ilkeyi görmeyip, bağışta vasıta olan kimseler hususunda hiç bir hakkın farz olmadığını sanmışlardır. Oysa bu, büyük bir hatadır; Ehl'i

¹ - Ra'd/28.

² - Kasas/77.

Beyt'in gidişatını bilmezlik ve gerçekten gafil olmaktır. Ehl'i Beyt'in gidişatı, İmam Zeyn'ul Abidin /a.s/'ın şu buyruğunda tecelli etmiştir ki, İmam şöyle buyurmuştur:

"Allah Teala kıyamet günü kullarından birine "falan adama teşekkür ettin mi?" diye soracak. O adam "Allah'ım, ben Sana şükrettim" diyecek. Allah Teala "Eğer ona teşekkür etmemişsen, Bana da şükretmiş olamazsın" buyuracaktır. Bilesiniz ki, Allah'a en çok şükredeniniz, insanlara en çok teşekkür edeninizdir."

Aslında bu şüphe ve bu yanlış gidişat, Ehl'i Beyt /a.s./ düşmanlarından kaynaklanmıştır. Çünkü her ne kadar nimetler gerçekte Allah Teala'dandır. Fakat Allah Teala o nimetleri, Hz. Muhammed ve Ehl'i Beyt'i vasıtasıyla insanlara ulaştırmıştır. Ehl'i Beyt düşmanları ise, kendi tutumlarıyla; "biz sadece Allah Teala'ya şükretmek istiyoruz ve vasıtalara hiç bir hak tanımıyoruz" demek istemekteler. Buna karşılık Allah Teala, onların şükürünü kabul etmeyip, hayra vasıta olanlara da teşekkür etmek gerektiğini bildirmiştir. O halde insanlara bir bağışın ulaşmasına vasıta olanları da gözetmek ve onlara teşekkür etmek, Allah Teala'ya şükretmenin bir parçasıdır.

İşte bunun içindir ki, yüce Allah, Ehl'i Beyt'i kendine giden yollar ve rahmetine açılan kapılar kılmış, kapıdan gelmeyenler ise hırsız addedilerek, şeytanın kovulduğu gibi, ilahi rahmetten kovulmuşlardır.

Akide ve itaat babında da durum böyledir. Ehl'i Beyt düşmanları, Hz. Muhammed ve Ehl'i Beyt'i'ni /Allah'ın selamı ona ve Ehl'i Beyt'ine olsun/ vasıta etmeksizin, Allah Teala'ya yönelmek istemişlerdir. Allah Teala ise, evliyelerine teslim olup, itikat ve ibadeti onlardan öğrenmedikçe, onlarla birlikte olup, onların vasıtasıyla kendisine yönelmedikçe, insanlardan hiçbir hayrı kabul etmez. On-

ların vasıtasıyla olmayan bir amel sahibine geri çevrilir, boynuna takılan bir vebal olur.¹ İşte Allah Teala: **"Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve doğrularla birlikte olun"**² buyururken, bu gerçeği ifade etmektedir.

Hayır, işlere vasıta olan iyilik sahiplerinin hakkını görmezlikten gelmek, bazı mümin kardeşlerimizin de kalplerinden geçen uğursuz bir şüphenin bir bölümüdür. Mümin kardeşlerimizin bu şüpheye kapılmamaları için, biz bu şüphenin üzerindeki perdeyi açtık. Fakat yine de insanları şüphelerden koruyan yalnızca Allah Teala'dır. Her mevzuda olduğu gibi, bu hususta da O'ndan yardım dilenmelidir.

Söz buraya gelmişken, İslam, iman ve küfür kavramlarını çok ilginç ve çok anlamlı bir şekilde gözler önüne seren Ehl'i Beyt'ten gelen bir hadisi nakletmekte yarar görüyorum. Bu hadis, değerli âlimlerimizden Hasan b. Ali Şube el-Herrani'nin yazdığı; **"Tuhaf'ul Ukul"** kitabında yer almıştır. Hadis şöyledir:

"Birisi, İmam Sadık /a.s./'ın huzuruna vardığında İmam ona: *"Kimlerdensiniz?"* diye sordu. O: *"Sizi sevenlerden ve sizi takip edenlerdenim"* dedi. Bunun üzerine İmam Sadık /a.s./ buyurdu ki: *"Kul, Allah'ın velayetini kabul etmedikçe Allah'ı sevmeyiz; kim de O'nun velayetini kabullenirse, Allah, cenneti ona farz kılar."*

Daha sonra buyurdular ki: *"Bizi sevenlerin hangi kısmındasınız?"* İmam'ın bu sorusu karşısında adam, susup kaldı. /Bu esnada İmam /a.s./'ın ashabından olup orada ha-

¹ - İbadetlerin kabulünde Ehl-i Beyt'i tanıyıp sevmenin şart oluşu konusu, Ehl-i Sünnet alimlerinin de itiraf ettiği bir husustur. Ehl-i Sünnet'in Şafii mezhebinin kurucusu olan İmam Şafii'nin Ehl-i Beyt'e hitaben okuduğu şiirinde ki: "Sizin fazlınızdan bu kadarı yeter ki, kim size salât edip selam vermezse, namazı batıldır" tabiri herkesçe bilinmektedir

² - Tevbe/119.

zır bulunan/ Sudeyr: "Ey Resulullah'ın oğlu, sizi sevenler kaç kısımdır?" diye sordu. Bunun üzerine İmam /a.s./ şöyle buyurdular: *"Bizi sevenler üç sınıftır. Bir sınıf, bizi /sadece/ açıkta sever, gizlide değil. Bir sınıf, bizi gizlide sever açıkta değil. Diğer bir sınıf ise, bizi hem gizlide sever, hem de açıkta; işte bu sınıf en üstün olanıdır.*

*Bunlar tatlı ve bol kaynaktan susamışlıklarını gide-
ren, Kur'an'ın tevil ve tefsirini bilen, hakkı batıldan ayırt
eden ve sebeplerin sebebini /Allah'ı/ tanıyan kimselerdir.
Onlar toplumun en üstün olanıdır. Fakirlik, yoksulluk ve
çeşitli belalar, atın süratinden daha hızlı bir şekilde onla-
ra yönelir; şiddet ve çilelere uğrarlar; sarsılırlar; işkence
görürler; bir kısmı öldürülür, bir kısmı yaralanır ve uzak
beldelere dağılırlar.*

*Allah, onların hürmetine hastaya şifa verir, yoksulu
zenginleştirir. Size onların hürmetine yardım edilir, onla-
rın hürmetine üzerinize yağmur yağar, onların hürmetine
size rızık verilir. Sayıları azdır; ama Allah katında değer
ve mertebe bakımından pek yücedirler.*

*İkinci sınıf /üsteki sıralamada ilk grup/, en aşağı sı-
nıftır. Açıkta /dilde/ bizi severler, ama padişahların yo-
lundan giderler /onların yaşayışları gibi yaşarlar./ Dilleri
bizimledir, kılıçları ise bizim aleyhimizedir.*

*Üçüncü sınıf ise /üsteki sıraya göre ikinci sınıf oluyor/
vasat olan sınıftır; gizlide bizi severler, fakat –kendilerini
muhafaza etmek için- sevgilerini açığa vurmazlar. Canıma
andolsun ki eğer onlar gerçekten gizlide bizleri sevseler,
gündüzleri oruç tutarlar, geceleri ibadet ederler, çehrelerin-
de zahitlik eseri görünür ve sulh ve itaat ehli olurlar."*

Bu arada o adam: "Ben sizi hem gizlide ve hem de
açıkta sevenlerdenim." dedi. İmam /a.s./: *"Bizi gizlide ve
açıkta sevenlerin bazı alametleri vardır. Onlar, bu ala-*

metlerle tanınırlar." buyurdu. Adam: "Bu alametler nelerdir?" dedi: Bunun üzerine İmam /aleyhi's-selâm/ şöyle buyurdu: *"Bunlar bir kaç özelliştir; ilki /şudur/: Onlar tevhidi hakkıyla kavramışlardır. Tevhid ilmini güçlendirip sağlamlaştırmışlardır. Allah ve sıfatlarına iman etmişlerdir ve daha sonra imanın sınırını, hakikatini, şartlarını ve tevilini bilmişlerdir."*

Bu esnada Sudeyr: "Ey Resulullah'ın oğlu! Şimdiye kadar imanı böyle vafsettiğinizi duymamıştım." dedi. İmam /aleyhi's-selâm/: "Evet ey Sudeyr! "Kime ve neye, iman edilmesi gerektiğini bilmedikçe, "iman nedir" diye sormaya kimsenin hakkı yoktur." buyurdu. Sudeyr: "Ey Resulullah'ın oğlu! Eğer uygun bulursanız bu sözü açıklayın" dedi.

Bunun üzerine İmam /a.s./ şöyle buyurdular: "Allah'ı, kalbi tevehhümlerle tanıdığını sanan kimse, O'na ortak koşmuş; Allah'ı, manayla değil de isimle tanıdığını zanneden kimse de, O'nun eksikliğini kabul etmiştir. Çünkü isimler hâdistir; sonradan meydana çıkmıştır; /oysa Allah'ın mukaddes künhü kadim olup eksikliklerden uzaktır/. İsim ile manaya /birlikte/ taptığını sanan kimse de, /ismi/ Allah'a ortak koşmuştur. Allah'a, idrak vasıtasıyla değil de, sıfat vasıtasıyla taptığını sanan kimse de, işi gaybe havale etmiştir. Sıfat ve mevsufa taptığını sanan kimse de, tevhidi batıl etmiştir. Çünkü sıfat, mevsuftan ayırdır. /İkilik ise, tevhitle uyuşmaz/. Mevsufu sıfata izafe eden /sıfatla mevsufu tanımak isteyen/ kimse de, büyüğü küçültmüştür. **"Allah'ı gereği gibi tanımadılar."**"¹

Bu arada İmam'a: "Öyleyse tevhide ulaşmanın yolu nedir?" diye soruldu. İmam şöyle cevap verdi: "Araştırma yolu açıktır ve bu çıkmazlardan kurtulmak da mümkündür. Hazırda olanın şahsı /zatu/, sıfatından önce, gaippte olanın

¹ - En'âm/91.

ise sıfatı, şahsından önce tanınır." /Allah Teâla da her yerde ve her şey için hazır olduğuna göre, ilk önce Allah'ı tanımak gerekir; daha sonra diğer varlıkları./

"Hazırda bulunanın zatını, sıfatından önce nasıl tanıyabiliriz?" dediklerinde de şöyle buyurdu:

"İlim ve idrak önce O'nun şahsına taalluk eder ve daha sonra kendini de, O'nun vesilesiyle tanırırsın. Kendini kendi vasıtan ve kendi vücudunla tanıyamazsın. Bilmelisin ki vücudunda olan her şey, O'nun içindir ve O'na bağlıdır. Nitekim Yusuf'un kardeşleri, Yusuf'a: "**Şüphesiz ki sen Yusuf'sun**" dediler. Yusuf da: "**Evet ben Yusufum ve bu da kardeşimdir**" dedi."¹ Böylece Yusuf'un kardeşleri Yusuf'u, onun kendi vasıtasıyla tanıdılar; başkasının vasıtasıyla değil. Onlar Yusuf'u, kendi vehim ve hayalleriyle de tespit etmediler.

Allah'ın; "**Bir ağacını dahi bitirmeniz mümkün değildir**"² diye buyurduğunu görmüyor musunuz? Yani, kendi tarafınızdan bir imam seçmeye ve kendi iradeniz ve isteğinizle onu hak sahibi olarak adlandırmaya hakkınız yoktur."

Daha sonra İmam şunları ekledi: "Kıyamet günü Allah Teâla üç grupta konuşmayacak, onlara /rahmet gözüyle/ bakmayacak; onları /günahtan/ temizlemeyecek ve onlar için elemli bir azap vardır.

a) Allah'ın bitirmediği bir ağacı diken kimse; yani Allah'ın tayin etmediği bir kimseyi imam olarak belirleyen kimse.

b) Allah'ın seçtiği bir imamı inkâr eden kimse.

c) Ve bu iki grubun İslam'da bir payı olduğunu sanan kimse.

Allah Teala: "**Rabbin dilediğini yaratır ve seçer; onların seçim hakkı yoktur**"³ buyurmaktadır."

¹ - Yusuf/90.

² - Neml/60.

³ - Kasas/68.

İmanın Vasfı

Bu arada Hazret, imanı vasfederken de şöyle buyurdular: *"İman sıfatının manası; ikrar etmek, bu ikrarla Allah'a boyun eğmek, bununla O'na yaklaşmak, tevhid ve Allah'ı tanımaktan başlayarak itaat edilmesi gereken bütün farzları, sonuna kadar sırasıyla büyüğünden küçüğüne kadar hepsini bilinçli olarak yerine getirmektir.*

Bunların hepsi birbirleriyle bir arada ve birbirine bağlıdırlar. Vasfettiğimiz şekilde bildiği ve öğrendiği farzları eda eden kimse, mümin sayılır; imanlı olma sıfatını hak eder ve mükâfata da layık olur.

Çünkü imanın bütün manası, ikrardır; ikrarın manası da itaatle tasdik etmektir. Böylece itaatın, küçüğünden büyüğüne kadar hepsinin birbiriyle bağımlı olduğu tespit edilmiş oldu.

O halde mümin kimse, mümin olmaya hak kazandığı şeyi terk etmedikçe, iman sıfatından çıkmaz. İman ismi ve iman vasfına hak kazanmak ise, bütün büyük farzları yerine getirmek ve bütün büyük günahları terk ederek onlardan uzaklaşmakla sağlanır.

*Bu arada mümin kimse, küçük farzları terk etmek ve küçük günahlara duçar olmakla, büyük farzlardan birini terk etmeyip, büyük günahlardan birini işlemedikçe, imandan çıkmaz ve böyle bir şey yapmadığı sürece mümindir. Çünkü Allah Teala buyurmuştur ki: **"Eğer size yasaklanan büyük günahlardan kaçınırsanız, kusurlarınızı örteriz ve sizi onurlu, üstün bir makama dâhil ederiz."**¹*

Yani, bağış küçük günahlara aittir. Ama insan büyük günahlardan birini işlerse, küçük büyük bütün günahlarından dolayı sorguya çekilip cezalandırılır ve azap görür. İşte imanın ve sevaba layık olan müminin özellikleri bunlardır."

¹ - Nisa/31.

İslam'ın Vasfı

İslam'ı vasfederken de şöyle buyurdular: "İslam sıfatının manasına gelince, hükmü açık olan bütün farzları ikrar edip yerine getirmektir. İnsan, kalple bağlı olmaksızın, zahirde bütün farzları ikrar ederse, İslam isim ve sıfatını hak etmiştir; zahiri velayeti /dostluğu/, şahitliğinin kabul olmasını ve miras alabilme hakkını kazanmıştır. Yine Müslümanların, zarar ve yararlarında onlarla ortak olmuştur. İşte bu İslam'ın vasfıdır.

Müslüman'la müminin arasındaki fark şudur ki; Müslüman, zahirde muti /itaatkâr/ olduğu gibi, batında da muti olursa mümin olur. Ama /sadece/ zahirde bunu yaparsa, Müslüman olur. Fakat hem zahirde ve hem de batında huzu ve bilinçle bunu yaparsa mümin olur. Böylece bazen bir kul -mümin olmadığı halde- Müslüman olur; ama Müslüman olmadıkça, mümin olamaz."

İman'dan Çıkmanın Açıklaması

Hazret imandan çıkmak hususunda ayrıca şöyle buyurdular: "Mümin olan bir kimse, bilinen birbirine benzeyen beş şey sebebiyle imandan çıkar: Küfür, şirk, dalalet, fasıklık ve büyük günahlar.

Küfür: /Dinde var olan/ küçük veya büyük bir şeyde inkârcılık, hafife almak ve küçümsemekle Allah'a karşı işlenen günahdır. O fiilin faili kâfir ve /o amelin/ hakikati ise küfürdür. Bu özellikte bir günahı işleyen kimse, hangi din veya fırkaya mensup olursa olsun kâfirdir.

Şirk: Din adına /bidat çıkarmakla/ Allah'a karşı yapılan her çeşit günahtan ibarettir; o günah ister küçük olsun ister büyük onu yapan müşriktir. /Böyle bir kimse,

ilahî dinin karşısında yeni bir din çıkarmış olduğu için müşrik sayılır./

Dalalet: *Farz kılınan şeye cahil olmak, yani hakkında açıklama gelip delil ikame edildiği halde, kulun iman vasfını kazanmasında gerekli olan büyük farizalardan birini terk etmesidir. Elbette onu terk etmesi, Allah'ın hükmünü inkâr etmek veya inkârı din edinmek şeklinde olmaz ve sadece gevşeklik, gaflet ve diğer şeylerle meşgul olmaktan dolayı onu terk ederse, böyle bir kimse sapmıştır; iman yolundan çıkmıştır, ona cahil olmuş ve ondan ayrılmıştır.*

Bu sıfatı taşıdığı sürece de dalalet ve sapıklık ismine layık olacaktır. Ama eğer bu arada kendi isteğiyle inkâr etmek, basite almak ve küçümsemek şeklindeki günah yönlerinden birine yönelirse, kâfir olur.

Yine, eğer tevil, taklit, ataların ve öncekilerin sözlerine teslim olup rıza göstermek yüzünden kendi isteğiyle din edinmek şeklinde buna yönelirse de müşrik olur. Fakat bir müddet sapıklıkta kalıp da, kendi isteğiyle açıkladığımız vasıflara /küfr ve şirke/ meyiletmeyen kimse pek az olur.

Fasıklık: *Lezzet, şehvet ve günaha aşırı meyilden dolayı işlenen her büyük günahın ibarettir. Bu günahı yapan fasıktır ve fasıklıktan dolayı da imandan çıkmıştır.*

Eğer işlediği günahı, küçümseyip basit görececek derecede günah işlemeye devam ederse, bunlardan dolayı kâfir olması kaçınılmaz olur.

Büyük Günah İşlemek: *İmanın bozulmasına sebep olan büyük günahlar; inkârcılık, din edinme, lezzet ve şehvet olmaksızın, taassup ve öfkeden dolayı çekinmeden ısrarla işlenen günahlardır. İftira etmek, küfretmek, öldürmek, başkasının malına zorla alıkoymak, hakları vermemek ve şehvet ve lezzet olmaksızın yapılan diğer benzeri büyük günahlar bu cümledendir. Keza yalan yere ye-*

min etmek, faiz yemek ve lezzet için yapılmayan diğer günahlar da böyledir. Şarap, zina ve lehv /şarkı, türkü vb. şeylerle eğlenmek/ de böyledir.

O halde bu filleri yapan kimse, imanını bozmuş, imandan çıkmıştır. Ancak büyük günahı anlattığımız şekilde işlediğinden dolayı da müşrik, kâfir ve sapık olmamış; sadece anlattığımız şekildeki cehalete düşmüştür. Ama kendi isteğiyle yukarıda vasfettiğimiz sıfatlardan birine yöneldiği takdirde de o gruptan sayılır."

Evet aziz kardeşler, Hz. İmam Sadık /a.s/'dan gelen bu hadis; iman, İslam ve küfr kavramlarını açıklamak açısından gerçekten yol göstericidir; derin irfan ve marifet manalarını içermektedir. Bize, hakiki iman sahibi olup olmamayı ölçmek hususunda şaşmaz bir mihenk taşı sunmaktadır.

Aslında Ehl'i Beyt'ten gelen hadislerin hepsi de böyledir. Kur'an ayetleri gibi her biri diğerini açıklayıp tefsir eder; hiç biri diğeriyle çelişmez; bazen aralarında bazı farklılık gözükse de, bu, rivayetin amacının ne olduğuna gereği kadar dikkat etmemekten kaynaklanmaktadır. Herkes kendi payını alsın diye her rivayette makamlardan biri açıklanmış, diğer makamlara da işaret edilmiştir "**...Böylece her bölük, içeceği kaynağı bilmişti. Allah'ın rızından yiyin, için ve yeryüzünde bozgunculuk etmeyin.**"¹

¹- Bakara/60.

On Birinci Bölüm

Müminler Farklı Derecelere Sahip Olup İmanlarına Göre Birbirlerinden Üstündürler

İman sahiplerinin dereceleri farklıdır. Herkesin imanının bir derecesi vardır. Ehl-i Beyt /a.s/'dan gelen hadislerde, Mikdad'ın imanın sekizinci derecesinde, Ebuzer'in dokuzuncu derecesinde, Selman'ın ise, onuncu derecesinde yer aldığı ve bunun üstünde artık bir iman derecesinin bulunmadığı belirtilmiştir.

Usul'u Kâfi kitabında yer alan bir hadiste, Abdulaziz Karatisi diyor; Hz. İmam Cafer Sadık /a.s/ bana şöyle buyurdular: "Ey Abdulaziz, iman, on basamaklı bir merdiven gibi, on derecedir. Ondan, basamak basamak yukarı çıkmak gerekir. O halde ikinci derecede olan, birinci derecede olana: "Sen bir şey üzere değilsin" dememelidir. Onuncu dereceye kadar durum, bu minval üzere olmalıdır. O halde senden aşağı derecede olanı, düşürme /horlama, itme/. Aksi durumda senden yukarı derecede

olan da, seni düşürür. Aksine, iman açısından senden aşağı derecede olan birini görürsen, şefkatle onun elini tutarak yukarı çıkar ve ona, gücünden fazla yük de yükleme. Çünkü aksi durumda, onu kırıp ezersin. Bir mümini kıran kimse de, onun kırığını onarmakla yükümlüdür."

Allah Teala'nın salât ve selâmı Hz. Muhammed'e ve onun tertemiz evlatlarına olsun.

Doğrusu, Allah'ın kaza ve kaderi bu bölümün tamamlanmasına engel oldu. Kudret ve ilim sahibi Allah Teala'dan, bu bölümü tamamlaması için birini, benim yerime tayin etmesini niyaz ediyorum. Ben, O'nun rahmetinden ümidimi kesmiş değilim. Çünkü aşağılık kimse-lerden başkası, O'nun rahmetinden ümit kesmez.

Bendeniz diyorum ki, bu büyük Ehl-i Beyt öğrencisinin, marifet dolu sözleri buraya varmışken, kendilerinin yüce ruhlarından icaza kesbederek, eksik kalan buyruklarını tamamlamak amacıyla değil de,-bu, benim haddim değil-sadece bu bölümün mevzuuna ışık tutacak nitelikte olan Ehl-i Beyt /a.s/'ın nurlu buyruklarından bir kaçını da tercüme ederek, bu bahsi sona erdirmek istiyorum. Umarım ki, kusurumu görmezlikten gelir ve hatalarımın affı için, Ehl-i Beyt /a.s/'ın yüce katında bendeye şefaati olurlar.

Tamamını aşağıda zikredeceğimiz, Ebi Amir Zübeyri'nin naklettiği hadisin bir bölümünde Hz. İmam Cafer Sadık /a.s/ şöyle buyurmuşlardır: *"İmandaki artışla müminler, derecelerle Allah katında birbirlerine üstünlük sağlarlar."* Hadisi nakleden diyor; ben İmam'a: "İmanın da mı müminlerin birbirlerine üstünlük sağladıkları dereceleri ve menzilleri var?" diye sordum. İmam /a.s/: *"E-*

¹ - Usul'u Kafi, c. 2, s. 44.

vet" buyurdular. Ben: "Allah sana rahmetini indirsin; bunu, benim anlayabileceğim şekilde beyan eder misiniz?" dedim. Bunun üzerine İmam /a.s/ şöyle buyurdular: "*Allah velilerinin bazısını bazına üstün kılmış ve buyurmuştur ki: "O peygamberlerin bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık. Allah onlardan bir kısmıyla konuşmuş, bazılarını da derece derece yükseltmiştir..."*"¹ Yine, şöyle buyurmuştur: "*Gerçekten biz, peygamberlerin kimini kiminden üstün kıldık...*"² Yine şöyle buyurmuştur: "*Bak-sana, biz insanların kimini kiminden nasıl üstün kılmışsındır. Elbette ahiretteki derece ve üstünlük farkları daha büyüktür.*"³ Yine, şöyle buyurmuştur: "*Onlar, Allah katında derece derecedirler...*"⁴ İşte bütün bunlar, Allah katındaki iman derece ve menzillerinin zikridir.¹⁵

Allah Resulü /s.a.a/'dan gelen bir hadiste de şöyle yer almıştır: "*İman, on şeydedir. Marifet, itaat, ilim, amel, sakınma, çaba, sabır, yakın, rıza ve teslimiyet. İmanın sahibi bunlardan hangisini yitirirse, iman düzeni bozulur.*"⁶

Ammar bin Ebil Ahves diyor; Hz. İmam Cafer Sadık /a.s.'a: "Bizim yörede bazı insanlar var ki, onlar; Emir'ül Müminin Ali /a.s./'ın imametine inanır, O Hazret'i diğer bütün insanlardan üstün tutuyor ama sizleri, bizim vasıflandırdığımız faziletlerle vasıflandırmıyorlar /sizin imametinizi kabul etmiyorlar/ onlarla dostluk kuralım mı?" dedim.

Bunun üzerine İmam /a.s./: şöyle buyurdu: "*Evet, bir ölçüde; acaba Allah'ın katında, Resulüllah'ın katında olmayan bir bilgi yok mu? Resulüllah'ın katında da, Allah*

¹ - Bakara/253.

² - İsra/55.

³ - İsra/21.

⁴ - Al'i İmran/ 163.

⁵ - Bihar'ül Envar, c. 69, s. 171.

⁶ - Bihar'ül Envar, c. 69, s. 169, 175.

Teala'nın bildirmesiyle bizim katımızda olmayan; bizim katımızda da, sizin katınızda olmayan; sizin katınızda da, başkalarının katında bulunmayan bir bilgi yok mudur?

/Bil ki/, Allah Teala İslam'ı yedi paya bölmüştür: Sabra, yakine, rızaya, vefaya, ilme ve hilme. Sonra da onları insanlar arasında bölüştürmüştür. Kimde bu yedisini de koymuşsa, taşıyıcı olan kâmil iman sahibi işte odur.

Sonra insanların bazısına bir pay, bazısına iki pay, bazısına üç pay, bazısına dört pay, bazısına beş pay, bazısına altı pay, bazısına da yedi pay vermiştir.

Öyleyse, bir pay sahibine iki payı, iki pay sahibine de üç payı, üç pay sahibine de dört payı, dört pay sahibine de beş payı, beş pay sahibine de altı payı ve altı pay sahibine de yedi payı yüklemeyin ki, bu, ona ağır gelir ve neticede nefret etmesine vesile olursunuz. Aksine, onlara yumuşak davranın ve girişi onlara kolaylaştırın.

Sana bir misal zikredeyim ki, ibret alasın. Müslüman bir adam vardı. Onun bir de kâfir komşusu bulunmaktaydı. Kâfir, bu mümine karşı yumuşak davranırdı. Dolayısıyla Müslüman şahıs, o kâfirin de İslam getirmesini çok istiyor ve durmadan ona İslam'ın güzelliklerini anlatıp, İslam'ı ona sevdirmeye çalışıyordu. Nihayet, kâfir İslam'a iman etti. Bunun üzerine, sabahleyin şafak vakti Müslüman kişi onun kapısını çaldı ve sabah namazını cemaatle kılmak üzere onu evinden alarak mescide götürdü. Sabah namazını kılınca ona: "Keşke güneş doğuncaya kadar oturup Allah'ı zikretsek" dedi. O da oturuverdi. Güneş doğunca, ona: "Öğleye kadar Kur'an öğrenme dersine katılsan, bu arada da bu gün oruç tutsan, daha faziletli olur" dedi. O da, onunla beraber derse katılıp oruca niyet etti. Öğle ve ikindi namazlarını kılınca da: "Sabredip akşam ve yatsı namazlarını da mescitte kılsak daha iyi

olur" dedi ve böylece akşam ve yatsı namazlarını kılınca-ya kadar orada kaldılar. Sonra da oradan ayrılmak üzere kalktıklarında artık adamın gücü tükenmişti. Ve böylece o Müslüman o adama taşıyamayacağı bir yük yüklemişti.

Ertesi sabah olunca, Müslüman, aynı ibadetleri yapmak üzere, şafak vakti onun kapısını çaldı ve: "Haydi hazırlan mescide gidelim" dedi. O adam, ona: "Benden vazgeç, bu çok ağır bir dindir, ben ona takat getiremem" cevabını verdi.

O halde siz, insanlara dini zorlaştırmayın. Bilmiyor musunuz ki, Ümeyyeoğullarının önderliği, kılıç zoruyla, şiddet ve zulüm üzere kuruludur. Ama bizim imametimiz, yumuşaklık, ülfet, vakar, takkiye, iyi muaşeret, sakınma ve çaba esası üzeredir. Öyleyse, siz insanların dine ve bulunduğunuz yola rağbet etmelerini sağlayın."¹

Evet, hem kitabın yazarı merhum Behrani'nin yukarıda naklettiği hadiste, hem de bendenizin daha sonra naklettiğim hadislerde yer aldığı üzere, imanın kemal derecesi olduğu gibi, kemal derecesinden aşağıda olan diğer dereceleri de bulunmaktadır. Ancak, buradaki önemli husus, farklı derecelerde bulunan iman sahiplerinin birbirleriyle olan iman ilişkisindeki takındıkları tavidir.

Ehl-i Beyt'in bu hususta sergilediği ahlak; hoşgörü, birbirini tahammül etme, yumuşaklıkla aşağı derecelerde olanların yukarı derecelere çıkmalarına yardımcı olmaktır. Kendini beğenme ve kendinden aşağıda olan kimse ve grupları hor görme, tersleme ve onların hiçbir şey üzere olmadıkları gibi iddialarda bulunmaksa, Ehl-i Beyt'in siret ve ahlakından büsbütün uzak bir tavır ve ahlaktır.

Bu husus çok önemli bir mevzudur. Bir Ehl-i Beyt taraftarı, iman açısından kendinden aşağı kademedeki olan

¹ - Bihar'ül Envar, c. 69, s. 169, 170.

kimselere karşı güler yüzlü, şefkatli, hoşgörülü olmak ve yumuşaklık ve güzellikle onun bir üst kademeye çıkmasına yardımcı olmakla yükümlüdür. Ona karşı katı olmak, sertlik göstermek ve aşağılamaktan ise şiddetle uzak durmalıdır. Nitekim başka bir hadiste o hazretler, aşağı kademede olan bir gruptan söz edilince: "Biz olanlardan uzak duruyor ve teberri ediyoruz; çünkü onlar bizim söylediklerimizi söylemiyorlar" diyen bir izcilerine: *"Onlar bizim velayetimizi kabul ettikleri halde, sizin söylediklerinizi söylemiyorlar diye onlardan uzak mı duruyorsunuz! Öyleyse, bizim katımızda olan da, sizin katınızda yoktur; biz sizden uzak mı durmalıyız! Allah'ın katında olan da, bizim katımızda yoktur; Allah Teala bizleri atmalı mıdır?!"* diyerek, bu izcilerinin tavrına itiraz etmiş ve ondan "hayır" cevabını aldıktan sonra da: *"Öyleyse, siz de onlarla dostluk kurun ve uzak durmayın"* buyurarak, bu husustaki Ehl-i Beyt ahlakının nasıl olduğunu beyan buyurmuşlardır.

Evet, Ehl-i Beyt'ten gelen hadislerde, imanın ziyadeleşmesinin ve eksilmesinin mümkün olduğu ve insanın ancak imanın bütün bölüm ve derecelerini kazandığı takdirde kâmil iman derecesine ulaşacağı açıkça beyan buyurulmuş ve imanın kemal derecesine ulaşmasında amelin şart olduğu açıkça kaydedilmiştir.

Bakınız, Ebu Amir Zubeyri diyor; Hz. İmam Cafer Sadık /a.s/'a: "Ey âlim, Allah katında hangi amelin daha faziletli olduğunu bana bildir" dedim. İmam /a.s/: *"Allah'ın onsuz bir şeyi kabul etmediği şey"* buyurdu. Ben: "O nedir?" dedim. İmam /a.s/: *"O, yegâne ilah olan Allah Teala'ya iman etmektir. O, amellerin en yüce derecesi, en şerefli menzili, en üstün paylısıdır"* buyurdu.

¹ - Bihar'ül Envar, c. 69, s. 162..

Ben: "Bana imanı açıkla, acaba iman bir söz ve amel midir, yoksa amelin dâhil olmadığı sırf bir söz müdür?" dedim. Bunun üzere İmam /a.s/ şöyle buyurdular: *"İman, bütünüyle ameldir; söz ise bu amelin bir parçasıdır. Bu, Allah'ın kitabında beyan ettiği bir farzdır. Nuru, açıktır; hücceti sabittir. Kitap buna tanıklık eder ve ona davet eder."*

Ben: "Sana feda olayım; bunu, benim anlayabileceğim şekilde bana anlat" dedim. İmam /a.s/ şöyle buyurdular: *"İmam, bir takım haller, dereceler, tabakalar ve menzillerden ibarettir. Bazısı, tamdır; tamlıkta nihayete ulaşmıştır. Bazısı da, eksiktir; eksikliği açıkça ortadadır. Bazısının ise, rüçhan yönü artış durumundadır."*

Ben: "İman da mı tam ve eksik olabiliyor?" dedim. İmam /a.s/: *"Evet,"* buyurdular.

Ben: "Bu nasıl olabilir?" dedim. İmam /a.s/ buyurdular ki: *"Çünkü Allah Teala Âdemoğlunun bütün uzuvlarına imanı farz kılmış ve onların arasında bölüştürmüştür. Hiçbir uzuv yoktur ki o, bir arkadaşından farklı bir iman boyutuyla görevli kılınmasın. Bunlardan biri, insanın aklettiği, kavradığı ve anladığı aklıdır. O, bedeninin emiridir; bütün uzuvlar ancak onun görüş ve emriyle hareket ederler. Gördüğü gözleri, duyduğu kulakları, çalıştığı elleri, yürüdüğü ayakları, neslini yürüttüğü cinsel organı, konuştuğu dili, yüzünün yer aldığı başı da bu uzuvlardandır. Bu uzuvlardan her biri, imandan diğer arkadaşının sorumlu kılındığından başkasıyla sorumlu kılınmıştır. Bu, Allah'ın farzıdır. Kitap, bunu söylüyor ve onunla buna tanık getirilir."*

Böylece kalbe, kulağa farz kıldığından başkasını, kulağa, gözlere farz kıldığından başkasını, gözlere, dile farz kıldığından başkasını, dile, ellere farz kıldığından başkasını, ellere, ayaklara farz kıldığından başkasını, ayakla-

ra, cinsel organa farz kıldığından başkasını ve cinsel organa, yüze farz kıldığından başkasını farz kılmıştır.

Kalbe farz kıldığına gelince, Allah'tan gayri bir ilahın olmadığına, tek olup şeriki olmadığına, bir eş ve oğul edinmediğine, Muhammed'in O'nun kulu ve Resulü olduğuna ikrar etmek, buna marifet sağlamak, kalben iman etmek, rıza gösterip teslim olmakla, Allah katından gelen bütün peygamber ve kitaplara ikrar etmektir. İşte bu, Allah'ın kalbe farz kıldığı ikrar ve marifettir. Kalbin ameli budur. Allah Teala'nın: **"...Kalbi iman ile mutmain olduğu halde zorlanan başka, fakat kim kalbini kâfirliğe açarsa..."**¹ buyruğu buna işaretler. Yine Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"...Bilin ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla güven bulur."**² Yine buyurmuştur: **"...Onlar ki, kalpleri iman etmediği halde, ağızlarıyla iman ettik derler..."**³ Yine buyurmuştur: **"İçinizdekileri, açığa vursanız da gizleseniz de Allah, onlarla sizi hesaba çekecektir; sonra dilediğini bağışlar, dilediğini de azap eder."**⁴ İşte bu, Allah'ın kalbe farz kıldığı ikrar ve marifettir. Bu, aklın amelidir; imanın da başıdır.

Allah Teala dile, kalbin iman edip ikrar ettiği şeyleri söyleyip beyan etmesini farz kılmıştır. Allah Teala: **"...İnsanlara güzel söz söyleyin..."**⁵ buyurmuştur. Yine buyurmuştur ki: **"...Deyin ki: Biz, bize indirilene de size indirilene de iman ettik. Bizim ilahımız da sizin ilahınız da birdir ve biz O'na teslim olmuşuzdur."**⁶ Bu, Allah'ın dile farz kıldığı şeylerdir; dilin ameli de budur.

¹ - Nahl: 106.

² - Ra'd/28.

³ - Maide/41.

⁴ - Bakara/284.

⁵ - Bakara/83.

⁶ - Ankebut/46.

Kulağa da, Allah'ın haram kıldığı sözleri dinlemekten sakınmasını, Allah'ın yasakladığı ona helal olmayan seslerden uzak durmasını ve Allah'ın öfkesine mucip olacak sözlere kulak asmamasını farz kılmıştır. Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Allah Kitap'ta şöyle indirmiştir ki: Allah'ın ayetlerinin inkâr edildiğini yahut onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar bundan başka söze dalıncaya kadar kâfirlerle beraber oturmayın; yoksa siz de onlar gibi olursunuz..."**¹ Sonra Allah Teala bundan unutkanlıkla olanını istisna ederek buyurmuştur ki: **"...Eğer şeytan sana unutturursa, hatırladıktan sonra artık o zalimler topluluğuyla oturma."**² Yine, şöyle buyurmuştur: **"Dinleyip de, sözün en güzeline uyan kullarımı müjdele. İşte Allah'ın hidayete eriştirdiği kimseler onlardır. İşte gerçek akıl sahibi olanlar da onlardır."**³ Yine, Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Gerçekten müminler saadete ermişlerdir. Onlar ki, namazda huşu içindedirler. Onlar ki, boş şeylerden yüz çevirirler."**⁴ Yine, şöyle buyurmuştur: **"Onlar, boş söz işittiklerinde ondan yüz çevirirler ve: "Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz de size. Size selam olsun, biz cahillerle ilgilenmeyiz" derler."**⁵ Yine, şöyle buyurmuştur: **"...Boş sözlerle karşılaştıklarında vakarla geçip giderler."**⁶ İşte bu, Allah'ın imandan kulağa farz kıldığı, ona helal olmayan şeyi dinlememeye dair farzıdır. Bu, onun amelidir ve de imandandır.

¹ - Nisa/140.

² - En'am/68.

³ - Zümer/18.

⁴ - Müminun/1-3.

⁵ - Kasas/55.

⁶ - Furkan/72.

Göze de, Allah'ın ona haram kıldığı şeylere bakmamasını ve Allah'ın yasakladığı şeylerden de yüz çevirmesini farz kılmıştır. Bu, onun amelidir ve de imandandır. Allah Teala şöyle buyurmuştur: "**Mümin erkeklere söyle: Gözlerini, /bakılması yasak olandan/ çevirsinler, ırzlarını da korusunlar...**"¹ Böylece mümin erkeklere birbirlerinin ırzına bakmalarını yasakladığı gibi, kendi ırzlarını diğerlerinin bakışından korumalarını da farz kılmıştır. Keza, şöyle buyurmuştur: "**Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini, /bakılması yasak olandan/ çevirsinler, ırzlarını da korusunlar...**"² Böylece onları da, birbirlerinin ırzlarına bakmaktan men ederken, ırzlarını diğerlerine karşı korumalarını da farz etmiştir. Bilesin ki, bu ayetler müstesna, Kur'an'ın her bir yerinde ırzdan bahsedilmişse, zina konusu kastedilmiştir. Sadece bu ayetlerde bakma amaçlanmıştır.

Sonra da kalbe, dile, kulağa ve göze farz kıldığı şeylere başka bir ayette yer vererek şöyle buyurmuştur: "**Siz, ne kulaklarınızın, ne gözlerinizin, ne de derilerinizin aleyhinize şahitlik edeceğinden sakınmıyordunuz...**"³ Keza, şöyle buyurmuştur: "**Bilmediğin şeyin ardına düşme; doğrusu kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumlu olur.**"⁴ İşte bu, Allah'ın gözlere, bakılmasını haram kıldığı şeylerden yüz çevirmesine dair farzdır. Bu, onun amelidir ve de imandandır.

Allah Teala ellere de, Allah'ın haram kıldığı şeylerde değil de, Allah'ın emrettiği şeylerde gücünü sarf etmesini, zekât vermesini, akrabalara yardım etmesini, Allah yo-

¹ - Nur/30.

² - Nur/31.

³ - Fussuleet/22.

⁴ - İsrâ/36.

lunda cihad etmesini ve namaz için temizlenip abdest almasını farz kılmıştır.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "Ey İman edenler! Namaza kalktığınızda yüzlerinizi, dirseklerle beraber ellerinizi yıkayın; başlarınızı ve mafsallara kadar ayaklarınızı meshedin..."¹ Yine şöyle buyurmuştur: "Savaşta inkâr edenlerle karşılaştığınızda boyunlarınızı vurun; sonunda onları iyice sindirince, /kalanlarını/ esir alın; savaş sona erince onları ya karşılıksız, ya da fidye ile salıverin..."² İşte bunlar, Allah'ın ellere farz kıldığı şeylerdir. Çünkü güç sarf etme onun işidir.

Ayaklara, onlarla Allah'a isyan olacak bir şeye gitmemeyi, bunun aksine, Allah'ı razı edecek şeylere gitmeyi farz kılmıştır.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "İnsanları küçümseyip yüz çevirme, yeryüzünde böbürlenerek yürüme; Allah, kendini beğenip övünen hiç kimseyi şüphesiz ki sevmez. Yürüyüşünde tabii ol; sesini kıs. Seslerin en çirkini şüphesiz merkeplerin sesidir."³ Yine, el ve ayakların kıyamet günü, kendilerinin ve sahiplerinin aleyhine, Allah'ın onlara farz kıldığı hususları ihlal ettiğine dair, edecekleri tanıklık hususunda şöyle buyurmuştur: "O gün onların ağızlarını mühürleriz; Bizimle elleri konuşur, ayakları da yaptıklarına şahitlik eder."⁴

İşte bunlar, Allah Teala'nın ellere ve ayaklara farz kıldığı şeylerdendir. Bunlar onların amelidir ve de imandandır.

¹ - Maide/6.

² - Muhammed/4.

³ - Lokman/18,19.

⁴ - Yasın/65.

Yüze de gece ve gündüz namaz vakitlerinde secde etmeği farz kılmuştur. Allah Teala şöyle buyurmuştur: "Ey İman edenler! Rükû edin, secdeye varın, Rabbinize kulluk edin, iyilik yapın ki saadete erişesiniz."¹ Bu ayette yüze, ellere ve ayaklara dair farzlar bir arada zikredilmiştir. Başka bir ayette de yine bunların tamamına bir arada işaret ederek: "Mescitler /secde uzuvları/ şüphesiz Allah'a aittir, öyleyse Allah'la birlikte başkasına yakarmayın"² buyurmuştur.

Bu arada Allah Teala beden uzuvlarına farz kıldığı temizlik ve namazı iman olarak adlandırdığına şahit olmaktayız. Bu da, Allah Teala'nın kibleyi değiştirerek Peygamberini Beyt'il Maktis'ten Kâbe'ye yönelttiği zaman olmuştur. O zaman Allah Teala daha önce kılınan namazlar hususunda ayet indirerek: "...Allah sizin imanınızı asla boşa çıkarmak değildir. Doğrusu Allah, insanlara karşı şefkatli ve merhametlidir"³ buyurmuş ve böylece namazı iman olarak nitelemiştir.

O halde kim Allah Teala'yı, bütün uzuvlarını korumuş, Allah Teala'nın her bir uzva farz kıldığı şeylere tam alarak vefa edip yerine getirmiş olarak mülahakat ederse, Allah Teala'yı kâmil imanla mülahakat etmiştir, demektir ve o cennet ehlidir. Kimin de, bu hususlarda bir ihaneti olur ya da Allah'ın emrettiği şeyleri çiğnemiş olursa, Allah Teala'yı eksik imanla mülahakat edecektir."

¹ - Hac/77.

² - Cin/18.

³ - Bakara/143.

Bu arada ben: "İmanın eksik ve tam olma hususunu anladım; ama imanın artış boyutu nereden gelmiştir /dayanağı nedir/? " dedim.

İmam /a.s./ şöyle buyurdular: "*Allah Teala'nın şu sözünden ki buyurmaktadır: **Bir sure inince, bir kısmı: "Bu, hanginizin imanını artırdı?" der. İnananlara gelince; bu, onların imanını artırmıştır ve onlar birbirlerine bunu müjdelerler. Kalplerinde hastalık olanların ise, pisliklerine pislik katmıştır ve onlar kâfir olarak ölmüşlerdir.**"* Yine, Allah Teala şöyle buyurmuştur: "*Biz sana onların başından geçeni gerçek olarak anlatıyoruz: Onlar, gerçekten Rablerine inanmış gençlerdi. Biz de onların hidayetlerini artırmıştık.*"²

Eğer, imanın hepsi bir olur ve onda bir artış ve eksilme söz konusu olmasaydı, müminlerden kimse'nin kimseye bir üstünlüğü olmaz, cennette nimetler eşit olur, insanlar aynı seviyede olur ve üstünlük diye bir şey olmazdı. Ama durum böyle değildir; müminler, imanın kâmil olmasıyla cennete girerler. İmandaki ziyade ev azlıkla da, Allah katında derecelerle birbirlerine üstünlük sağlamaktalar. İmandaki eksikle de, sapanlar cehenneme girmekteler."

Ben: "İmanın, müminlerin birbirlerine Allah katında üstünlük sağladıkları, çeşitli derece ve menzilleri mi var?" dedim. İmam /a.s./: "*Evet*" buyurdu. Ben: "Allah rahmetini senin üzerine indirsin onu benim anlayabileceğim şekilde beyan et" dedim.

Bunun üzerine, İmam /a.s./ şöyle buyurdular: "*Yarış günleri atlar arasında yarış yapıldığı gibi, Allah Teala*

¹ - Tevbe/124, 125.

² - Kehf/13.

da müminler arasında yarış başlatmıştır. Sonra da onlar arasında kendine önce gelme derecelerine göre üstünlük koymuştur. Her birini, öncül olduğu, kendi derecesine yerleştirmiş ve hakkından bir şeyi zayi etmemiştir. Ne geri kalan öncüyü geçebilir, ne de ast olan üstü. Böylece bu ümmetin ilkleri de sonları da birbirlerine üstünlük sağlamışlardır.

Eğer imanda öncül olanın, sonra iman edene bir üstünlüğü olmasaydı, bu ümmetinin sonunda olanlarının ilklerine ulaşması da mümkün olurdu.

Evet, hatta eğer imanda öncül olanların, geride kalanlara bir üstünlüğü olmasaydı, geride kalanlar onları bile geçip giderlerdi.

Fakat Allah öncülleri iman dereceleriyle öne geçirmiş, kusurluları ise, geri kalmaları sonucu geride bırakmıştır. Çünkü biz sonra iman edenlerden, öncekilerden amel açısından, daha fazla amal yapanlarının, namaz, oruç, hac, zekât cihad ve infak açısından, daha çok yapanlarının olduğunu görmekteyiz.

Eğer, öncüllerin öncüllüğü sebebiyle Allah katında bir üstünlüğü olmasaydı, sonrakiler çok amelleriyle onlardan öne geçerlerdi.

Ancak Allah Teala, imanın son derecelerinin ön derecelerinden öne geçmelerine ve öncüllerinin de geri kalmalarına müsaade etmemiştir."

Ben: "Allah'ın müminleri yarışmaya teşvik ettiği hususlar hakkında bana bilgi verir misiniz?" dedim.

İmam /a.s/ şöyle buyurdular: "**Allah Teala şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar! Rabbiniz tarafından bağışlanmaya, Allah'a ve Peygamberine inananlar için hazırlanmış, genişliği yerle göğün geniş-**

liği kadar olan cennete koşuşun...¹ Yine, şöyle buyurmuştur: "**Önde olanlar, öndedirler. Allah'a en çok yaklaştırılmış olanlar da işte bunlardır.**"² Yine, şöyle buyurmuştur: "**İslam dinine girme hususunda/ önceliği kazanan ilk Muhacirler ve En-sar ile onlara güzelce uyanlardan Allah hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnutturlar...**"³

Böylece derece bakımından öne geçen ilk muhacirlerle başlamış, ikinci olarak ensardan söz etmiş, sonra üçüncü olarak da onlara güzelce tabi olanları anmış ve her bir kavmi kendi derece ve menzile yerleştirmiştir.

Sonra Allah Teala velilerinin bazısını bazından üstün kıldığını zikrederek buyurmuştur ki: "**O peygamberlerin bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık. Allah onlardan bir kısmıyla konuşmuş, bazı-larını da derece derece yükseltmiştir...**"⁴ Yine, şöyle buyurmuştur: "**Gerçekten biz, peygamberlerin kimini kiminden üstün kıldık...**"⁵ Yine, şöyle buyurmuştur: "**Baksana, biz insanların kimini kiminden nasıl üstün kılmışızdır. Elbette ahiretteki derece ve üstünlük farkları daha büyüktür.**"⁶ Yine, şöyle buyurmuştur: "**Onlar, Allah katında derece derecedirler...**"⁷ Yine, şöyle buyurmuştur: "**İnanan, hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihâd edenler rütbe bakımından Allah**

¹ - Hadid/21.

² - Vakia, 10, 11.

³ - Tevbe/100.

⁴ - Bakara/253.

⁵ - İsra/55.

⁶ - İsra/21.

⁷ - Al'i İmran/ 163.

katında daha üstündürler..."¹ Yine, şöyle buyurmuştur: "...Allah, cihâd edenleri oturanlara, büyük ecirler, dereceler, mağfiret ve rahmetle üstün kılmıştır."² Yine, şöyle buyurmuştur: "...Elbette içinizden fetihten önce sarf eden ve savaşan kimseler, daha sonra sarf edip savaşan kimselerle bir değildirler, öncekiler daha üstün derecededirler..."³ Yine, şöyle buyurmuştur: "...Allah yolunda susuzluğa, yorgunluğa, açlığa uğramak, kâfirleri kızdıracak bir yeri işgal etmek ve düşmana başarı kazanmak karşılığında, onların yararlı bir iş yaptıkları mutlaka yazılır."⁴ Yine, şöyle buyurmuştur: "...Kendiniz için önden gönderdiğiniz her hayrı Allah katında bulacaksınız..."⁵ Yine, şöyle buyurmuştur: "Kim, zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür. Kim de, zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür."⁶

Bütün bu ayetler, imanın Allah katında olan derece ve menzillerini beyan etmektedir."⁷

Allah'ım! Ey müminlere has rahmetini indiren Rabbimiz! Bizleri, bütün varlığımızla Sana teslim olanlardan kıl.

¹ - Tevbe/20.

² - Nisa/95,96.

³ - Hadid/10.

⁴ - Tevbe/120.

⁵ - Bakara/110, Müzemmil, 20.

⁶ - Zilzal/7,8.

⁷ - Usul'ü Kafi, c. 2, s. 40-42.